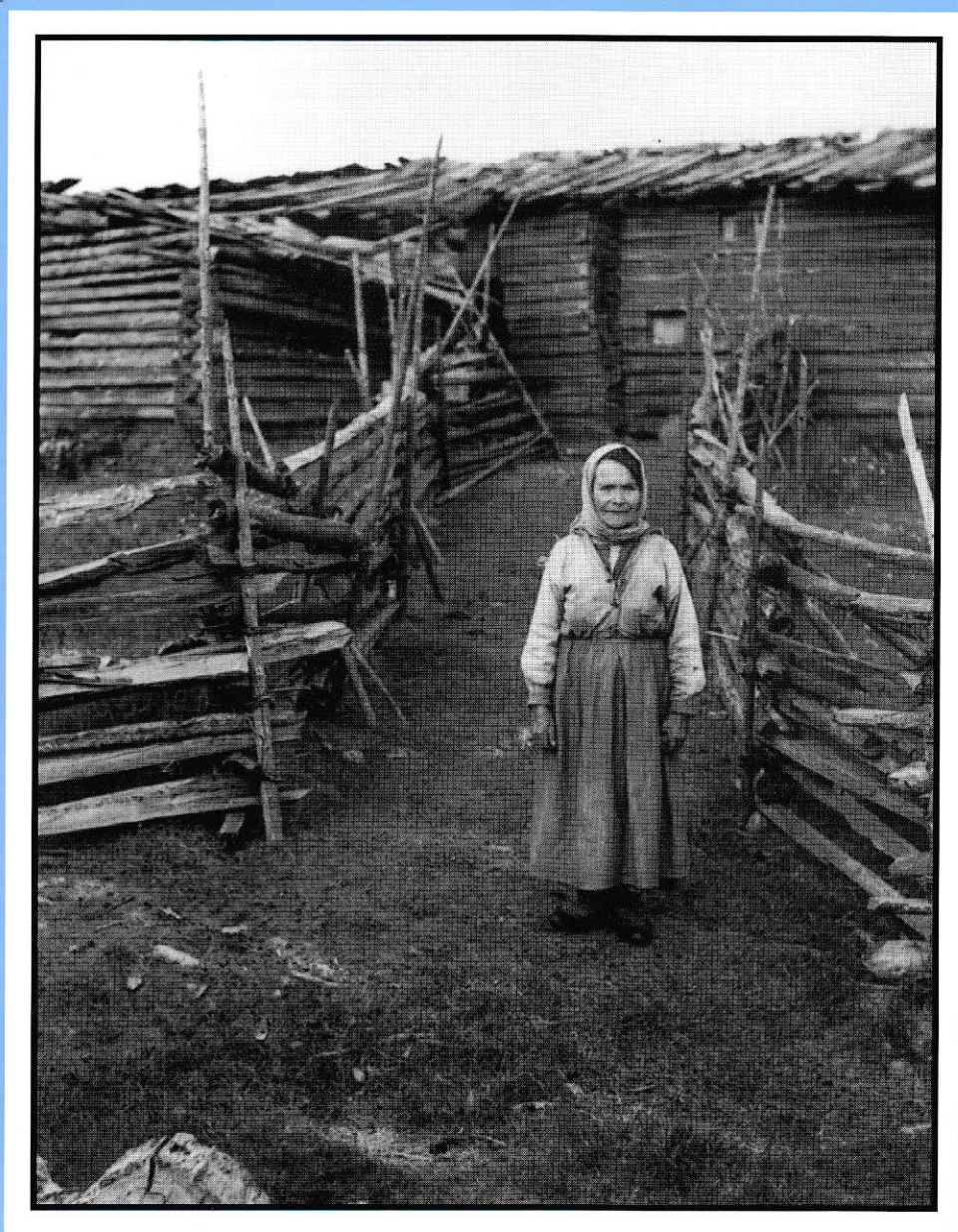

Lacjalkan Leimo

N:o 1-2 2001

PISTOJÄRVEN ERIKOISNUMERO

LAHJAKSI SUOMALAISELLE

Heimolehti Karjala —
suomalainen lahja
suomalaiselle.

Lisätietoja os.
Heimolehti KARJALA
Kauppakatu 41
53100 Lappeenranta
puh. (05) 453 1700

NURMEKSEN KAUPPA OY

Kaupanteon keskipiste
Ylä-Karjalassa

JESITEX

KANKAITA valmistajille ja jälleen-
myyjille EDULLISESTI.

Rullakatu 6 F 36
15900 Lahti 90
Puh. 03-23 455

Rakennusliike

RAKENNUSNELIÖ OY

Helsingintie 9 A 1, 24100 SALO
Puh. 02-317 262, telefax 02-332 626

Juuriltaan Karjalainen yritys

KANSIKUVA: Suvantolainen Melanie-ämmö (talokartta n:o 26) kuuntelou kujalla, joko kuuluu kujan kukkasi kotih. – (SA-kuva).

”Vienan kävijän” matkahavaintoja Pistojärveltä

Karjalan Sivistysseuran äänenkannattaja Karjalaisten Sanomat julkaisi syyskuun 30. pnä 1918 laajan artikkelin otsikolla **Havaintoja Vienan matkalta heinäkuulla 1918.** Sen oli kirjoittanut nimimerkki ”Vienan kävijä”.

Julkaisemme ohessa artikkelin Pistojärveä koskevan osan.

Keskiviikkona 17. pnä heinäkuuta läksin matkaamaan Uhtuasta Pistojärven kuntaan. Uhtuasta menee 35-40 virstan mittainen maantie Malviaisen kylään ja onkin se alkutaipaleeltaan, joka on kangasmaata, hämmästyttävän hyvää, mutta keski- ja loppupuolelta niin huonoa, ettei monin paikoin voi juosten ajaa, eipä toisinaan edes istua kärryissäkään.

Malviaisen pienensuolaisessa kylässä kerrottiin asukkaiden olevan osaksi suomalaisystävällisiä, osaksi englantilaismielisiä bolševikkeja ja loput ns. puolueettomia. Täältä pääsee veneellä kolmen virstan päässä olevaan Hirvisalmen kylään, missä kaikki paikkakunnan miehet, jotka ovat 18 vuotta täyttäneet ja jopa eräs yli 70-vuotias vanhuskin, ovat ruvenneet suojeluskuntaan. Miespuoliset kyläläiset ovatkin kaikki Suomessa liikkuneita ja täysin suomenmielisiä. Heidän varmaa vakaumustaan ja rohkeuttaan osoittaa se, että kylä ainoana Malviaisen kanssa koko Pistojärven kunnasta oli uskaltanut lähettää edustajansa Uhtuan taannoiseen heimojuhlaan ja kokouksiin.

Läheinen Ohan kylä on saamienväestön mukaan myös suomalaisten puolella, mutta ei kuitenkaan tullut asettuneeksi näin jyrkälle kannalle. Suojeluskuntaakaan eivät ole perus-

taneet, kun sotaan kyllästyneinä pelkäävät, että heidät komennettaisiin taistelemaan kauempana oman kylän ulkopuolella.

Itse kirkonkylä, Pisto, on sikäläisen venäläisen opettajan (seurakunnan papin poika) vaikutuksesta vahvasti englantilaismielinen. Tämä opettaja on päässyt määrävään asemaan myös kunnan asioissa. Tämä on aiheutunut osaksi myös siitä, että kyläläiset tiesivät Suomessa olevan pulaa mm. leivästä eivätkä siis luulleet Suomesta voitavan saada elintarpeita – englantilaisilta sen sijaan kyllä. Myöhemmin sain kuulla, että tämä opettaja olisi toimittanut paikkakunnan miehiä englantilaisten riveihin sitä vastaan, että kunta saisi viljaa. Englantilaiset nimittäin kuulemani mukaan tavallisesti panevat ehdoksi, että elintarvikkeita anovan kunnan on luovutettava englantilaisten riveihin joku määrä miehiä.

Muista kunnan huomattavista kylistä Suvanto, Kiimasvaara ja Tiuro ovat enemmän Suomen kalliutuvia. Mainittu Pistojärven opettaja, joka kaiken muun lisäksi oli vastoin Karjalan retkikunnan ylipäällikön määräyksiä toimittanut kunnan varoja 30 000 rpl Vienan Keemiin, on nyttemmin pidätetty ja kuljetettu Uhtuaan. Oma matkani kulki Hirvisalmen kylästä 15 virstaa Piston, sitten Suvannon (19 virstaa), ja Kiimasvaaran (10 virstaa) kautta osittain veneellä, osittain jalan Suomen puolelle Multiperän taloon, jonne lienee noin 13 virstaa, ja edelleen 45-50 kilometrin taival Kuusamon kirkolle, minne saavuin iltapuolella 20. pnä heinäkuuta.

Tässä numerossa mm:

- Yksityiskohtaiset tiedot Pistojärven kylästä ja talouksista
- Pistojärven kuntakokouksen pöytäkirjat 1919-20
- Kyläkuvaukset:
Hirvisalmi, Häme, Malviainen, Kiimasvaara, Suvanto ja Tiuro
- Pistojärveläiset nimenmuuttajat
- Pikku-uutisia 1920 – ja 1930-luvulta
- Runsaasti karttoja ja uutta, ennen julkaisematonta kuva ainesta.

KARJALAN HEIMO

KARJALAN SIVISTYSSEURAN ÄÄNENKANNATTAJA

N:o 1-2

Helsingissä, maaliskuun 3. päivänä

2001

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa kaksoisnumeroina. Julkaisija Karjalan Sivistysseura ry, Luotsikatu 9 D 10, 00160 Helsinki. Puh. (09) 171 414 (tiistaisin klo 10-15). Fax 09-278 4765. Puheenjohtaja: Pentti Keynäs, puh. (09) 135 2828, sihteeri: Marja Torikka, puh. 040-517 1033.

Tilaushinnat: Kestotilaus 115:– kotimaassa ja Pohjoismaissa, 135:– muut maat. Vuosikertatilaus 120:– kotimaassa ja Pohjoismaissa, 140:– muut maat.

Ilmoitushinnat: Vuoden loppuun: Takakansi 2 625,–, sisäkannet II-III 2 415,–, ts. 1/1 s. 2 310,–, 1/2 s. 1 575,–, 1/3 s. 1 260,–, 1/4 ss. 993,–, 1/6 s. 745,–, 1/8 s. 620,–, 1/10 s. 545,– ja 1/16 s. 475,–. Neuvottelukunta: Paavo Ahava, Paavo Harakka, Tapio Hämynen, Ville Lahelma, Laina Lahti, Valto Peiponen, Silja Rummukainen, Senni Timonen, Oskari Toivokainen ja Sakari Vuoristo.

Päätoimittaja: Sakari Vuoristo, Mäklöörinkatu 6 A 21, 15240 Lahti, puh./fax (03) 730 4075.

Sähköpostiosoite: sakari.vuoristo@pp.inet.fi

ILMOITTAMALLA TÄSSÄ LEHDESSÄ TUET KARJALAISNUORTEN OPISKELUA.

Postisiirtotili 800015-61719

– Perustettu 1906 –

ISSN 0449-8828

Pistojärven kyläluettelo

Pohjatiedot v:lta 1905

Pistojärven asutut paikat 1930-luvulla

Kylä taloja asukkaita Tiedot 1908

Kylä	taloja	asukkaita	Tiedot 1908
PISTOJÄRVI	29	206	26 219
Ahonvaara	3	20	3 17
Akkala	9	55	7 50
Hirvisalmi	9	65	11 66
Häme	18	121	12 103
Hämevaara	3	22	- - - -
Kantoniemi	14	131	14 107
Katoslampi	19	87	17 101
Kiimasvaara	13	86	14 88
Korpijärvi	4	20	4 20
Kutunen	8	59	9 63
Malviainen	7	59	7 54
Ohta	18	150	16 102
Suvanto	26	188	26 197
Tiuro	16	146	16 102
Tuhkala	16	105	14 110
Ölkky	4	27	- - - -

Huomautuksia: Oheisesta taulukosta on jätetty pois Lehtovaara ja Makariela, joissa kummassakin oli vain kaksi taloa. Kiimasvaara tunnettiin myös nimillä Närhilä ja Kiimasjärvi, Tiuro nimellä Koljola, Tuhkala

oli Saivojärvi ja Hirvisalmea kutsuttiin nimellä Salmi. – Kaikki Pistojärven kylät kuuluivat 1920-luvulta alkaen kiellettyyn raja-vyöhykkeeseen.

Entisessä Pistojärven kunnassa, joka kuului Uhtuan piiriin, oli 1930-luvulla kaksi kyläneuvostoaluetta keskuspaikkoinaan Pistojärvi ja Suvanto. Pistojärven kn-alueella oli 11, Suvannon kn-alueella 22 kylää, kylänosaa tai muuta asutuspaikkaa.

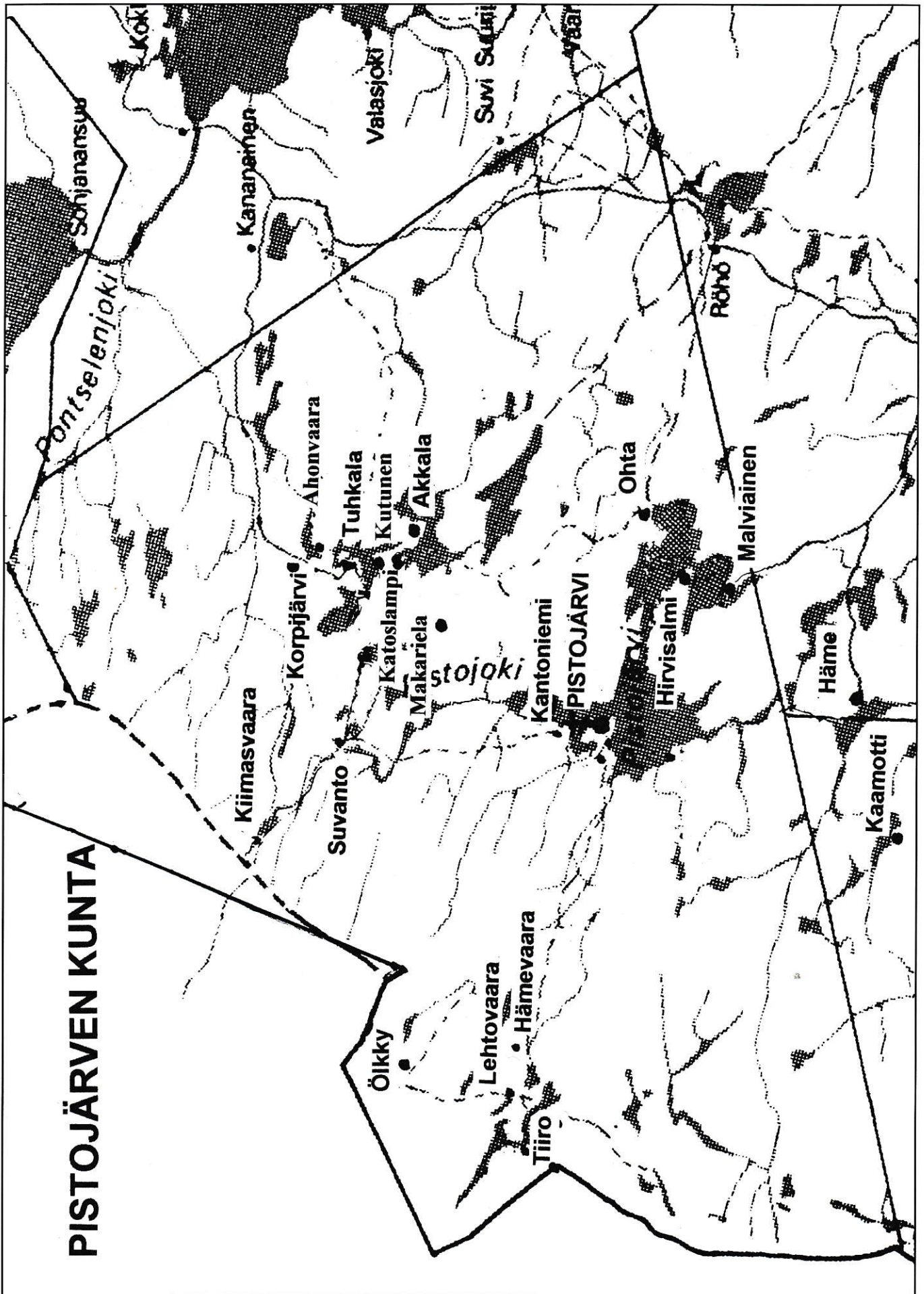
SUVANTO

Akkala,
Katoslampi,
Kiimasvaara,
Korpijärvi,
Kutunen,
Suvanto,
Limaniemi,
Makariela,
Tuhkala,
Ahonvaara

18 virtaa Ahonvaarasta (nimestä päätellen kommunistihallinnon perustama ns. uudiskylä tai metsäpunti).

PISTOJÄRVI

Kantoniemi,
Lapinlaksi, Malviainen,
Hirvisalmi (Kalliojärvi,
Kuusiniemi), Ohta,
Tiuro (Lehtovaara,
Hämevaara, Ölkky),
Pistojärvi (Vaara,
Vuosma, Kuusniemi,
Kontu, Ansaniemi),
Häme (Petraniemi,
Piiksnieni, Suur-
niemi, Kaamotti)

Yleissilmäyskartta Pistojärven kunnan alueesta ja kylistä. Häme ja Kaamotti on tässä merkitty Uhtuan puolelle, mutta vuosisadan toisella kymmenellä ne liittyivät Pistojärveen.

1920 oli kohtalon vuosi Karjalassa

Pistojärven kuntakokouksen pöytäkirjoissa nälkää ja dramatiikkaa

Pistojärven kuntakokousten pöytäkirjat alkuvuodesta 1919 vuoden 1920 loppuun ovat monien sattumien kautta säilyneet jälkipolville. Suurin kiitos siitä kuuluu Pistojärven kunnan viimeiselle kunnanesimiehelle **Teodor Rohkimaiselle**, joka maanpakoon lähtiessään kuljetti mukanaan Suomeen raudoitettun puuarkun, joka sisälsi kunnan arkiston muuttaman edellisen vuoden ajalta.

Kuntakokouksen pöytäkirjat kertovat kuivahkoon asiakirjatyylisiin vienankarjalaisten kotalokkaasta vuodesta, jolloin kylissä elettiin puutteessa ja kärsittiin suoranaista nälänhätääkin sekä, miten keväällä poliittisen tilanteen kärjistyessä yritettiin varautua bolševikijoukkojen tuloon. Siitä, mitä kaikkea sen jälkeen tapahtui, nämä pöytäkirjat eivät kerro, sillä kuntakokouksia ei enää voitu pitää.

Vaikka taloudellisesti elettiin ankeita aikoja, poliittinen tilanne näytti vielä vuodenvaihteessa 1919-20 valoisalta. Itse asiassa Viena oli käytännöllisesti katsoen vapaa kaikesta ulkopuolisesta painostuksesta tammi-maaliskuun ajan 1920. Alueen hallintoa hoiti kesällä 1919 perustettu Vienan Karjalan väliaikainen toimikunta, joka oli kokoonpanoltaan puhtaasti kansallinen, ilman punaisia tai valkoisia. Toimikunnan pääpaikkana oli Uhtua ja sen hallintoalueeseen kuuluivat lähes kaikki Vienan Karjalan kunnat sekä osia Pohjois-Aunuksestakin.

Tärkeimmäksi tehtäväkseen väliaikainen toimikunta katsoi perustuslakia säätävän kansalliskokouksen koolle kutsumisen. Kun tämä oli mahdollista vain Vienan osal-

ta, kokousta nimitettiin maakuntapäiviksi.

Edustajat Vienan Karjalan ensimmäisille maakuntapäiville, jotka pidettiin Uhtualla, valittiin välillisillä vaaleilla. Kylissä valittiin ensin valitsijamiehet, jotka kokoontuivat maaliskuun ensimmäisellä viikolla valitsemaan kunnan edustajat maakuntapäiville.

Pistojärvellä valitsijamiesvaalien tulokset olivat kyläkunnittain seuraavat. **Pistojärvi** kk: Paavo H. Jakovleff, Stepan Potapoff, Paavo Petroff, Nikolai Heikkinen, Miitrei Timonen, Ivan Koljonen ja Yrjö Jakovleff, **Ohta**: Pekka Potapoff, Antti Feodoroff, Janne Tarasoff, Jeremie Potapoff ja Pekka Afanasjeff, **Suvanto**: Vasili Trofimoff, Kalle Rotonen, Miitrei Kiriloff, Kusti Moisejeff, Miitrei Moisejeff ja Otto Trofimoff, **Häme**: Heikki Isoniemi ja Vaseli Lesojeff, **Tuhkala**: Ivan Tuhkin, Stepan Nikanoff, Petri Rodionoff, Anton Nikanoff, Tero Tuhkin ja Miitrei Vasiljeff, **Tiuro**: Mikko Gerasimoff, Roope Koljonen, Jussi Nikitin ja Jussi Bogdanoff (yhteensä 30).

Maaliskuun 1. päivänä valitsijamiehet kokoontuivat valitsemaan Pistojärven kunnan maakuntapäiväedustajia. Valituiksi tulivat seuraavat kymmenen eniten ääniä saanutta:

Risto Rodionoff Akkalasta 30 ääntä, **Vasili J. Rodionoff** Akkalasta 29, **Janne Rajamaa** Suvannosta 29, **Aleksei Rodionoff** Suvannosta 28, **Otto Kiriloff** Ohasta 25, **Iisakki Koljonen** Tiurosta 20, **Jeremie Jakovleff** Pistojärvestä 19, **Huotari Tuhkin** Tuhkalasta 18, **Antti Salmenkorva** Hirvisalmesta 18 ja **Simana Jokisalo** Pistojärvestä 17 ääntä.

Äänten vähemmistöön jäivät (hajonta 15-8 ääntä) Kalle Lehtomäki Pistojärvestä, Janne Liehu Ohasta, Oskari Gerasimoff Tiurosta, Iikka Kiriloff Suvannosta, Ivan Tarasoff Hämeen kylästä ja Aleksii Prokopjeff Kantoniemestä.

Valitsijamiesten tarkastajiksi kuntakokous valitsi **Jaakko Jakovleffin** ja **Kusti Petroffin**. – Uhtuan maakuntapäivät pidettiin suunnitelmien mukaan 21.3 - 1.4.1920.

Vapauden tuulet olivat alka-

neet puhaltua Pistojärvellä jo loppuvuodesta 1919. Kuntakokouksessa 9. päivänä marraskuuta tehtiin merkittävä päätös: Pistojärven kunnallishallinto muutettiin omalle kielelle. Tähän saakka pöytäkirjat oli kirjoitettu venäjäksi. Nyt kirjuri kirjoitti ne ”omalla kielellä”, joka tässä tapauksessa tarkoitti suomen kieltä. Se oli joka tapauksessa kunnan asukkaille paljon tutumpi kieli kuin venäjä, jota vain ani harvat edes ymmärsivät.

Kuntakokoukset, joita pidettiin 1-2 kertaa kuukaudessa, kestivät usein kaksi päivääkin. Niissä käsiteltiin mitä moninaiimpia paikallishallinnon asioita seurakunnan papin palkkauksesta ja kunnantalon lämmityksestä norman jakelusääntöihin saakka. Kuukausittain jaettavat jauho-, ryyni- ja suolanormat eivät näet olleet ilmaisia. Niistä oli maksettava ja jos rahaa ei ollut, kunta otti omaisuutta pantiksi siihen asti, kunnes olot vakiintuvat ja työmaat aukeavat. Niin silloin tietenkin arveltiin tapahtuvan.

Karjalan miehet koolla Uhtuan maakuntapäivillä keväällä 1920 (kuva: KSS:n kuva-arkisto).

Vienankarjalaisia poromiehiä – joukossa varmaan Pistojärven miehiäkin - jauhonhakumatkalla Kajaanissa talvella 1919-20. Kuormana näkyy olevan 2-3 jauhosäkkiä á 4,5 puutaa eli 72 kiloa. Hyvä ajoporo kykeni vetämään yli kahdensadan kilon kuormaakin, mutta matkanopeus oli silloin vain 12-20 km päivässä (kuva: V. Brander (Paloheimo/Vesa Rinne).

Kuntakokous käsittelee myös talous- ja henkilöasioita. Niinpä entiselle kunnanesimiehelle **Pavel Jakovleffille** päätettiin maksaa kunnan varoista 200 ruplaa hyvityksenä otriätän eli vuoden 1918 kahinoiden takia saamatta jääneestä palkasta. Helmikuussa uudeksi kunnanesimieheksi valittiin yksimielisesti **Dmitri V. Trofimoff** (myöh. Teodor Rohkimainen), palkka 400 markkaa/kk ja kirjuriksi **Jussi Wedman**, 350 markkaa/kk. Mielenkiintoista on havaita, että alkuvuodesta 1920 alettiin vähitellen käyttää ruplan asemasta maksuvälineenä markkaa. Väliaikaiselta toimikunnalta päätettiin ottaa 2 000 markan laina ja kunnan vanhoille saamisille määrättiin kuuden prosentin korko.

Pistojärven edustajaksi väliaikaiseen hallitukseen lähetettiin **Janne Rajamaa**, ent. Rodionoff Suvannosta.

Toukokuussa Uhtualla järjestettävälle oppikursseille valittiin äänestämällä **Ville Trofimoff**, **Kusma Petroff** ja **Teppo Potapoff**. Kursseilla oli määrä perehtyä järjestysmiesten ja lautamiesten tehtäviin. Niitä tuskin kuitenkaan ehdittiin pitää, sillä bolševikkijoukot hyökkäsivät Uhtualle jo 18. p:nä toukokuuta.

••

Pula-aika heijastui monin tavoin pistojäreläisten elämään. Voi sanoa, että kuntako-

kouksen käsittelemät asiat liittyivät suurimmalta osalta juuri elintarvikkeiden hankintaan, kuljetukseen ja jakeluun.

Helmikuun kokouksessa päätettiin perustaa eri kyliin siemenviljavarastot. Niihin sijoitettiin sata puutaa (1 puuta = 16,38 kiloa) viljaa kuhunkin paitsi kirkonkylään 260 puutaa. Samalla valittiin kyläkuntiin elintarvikeasiamiehet mm. norman jakelua valvomaan. Valituiksi tulivat kirkonkylään **Prokko Miinin**, Suvantoon **Filip Rodionoff**, Tuhkalaan **Risto Bogdanoff**, Ohtaan **Semen Ivanoff** ja Tiiron **Mikko S. Gerasimoff**.

Kun yhteydet itään päin Vienan meren rannikolle olivat poikki, väliaikainen toimikunta oli järjestänyt asiat niin, että läntisen Vienan kunnat saivat jauhot ja muut elintarvikkeet Suomesta. Niinpä pitkät porraidot matkasivat Pistojärveltäkin Kajaaniin jauhoja hakemaan. Kun matka sinne oli verrattain pitkä, kuntakokous esitti 20. tammikuuta, että viljanhaku järjestettäisiin vast'edes Ouluun, kun sinne lyhyempi matka.

Elintarviketilanne huononi kuukausi kuukaudelta. Kevät-korvalla kuntakokous joutui suoranaisten nälänhädän uhatessa väestöä tekemään vaikean ratkaisun: siemenviljavarastoista jaetaan hätäapuna viisi naulaa (yksi ven. naula = 409.3

Kuznec Ignat'ev T.	
Petroff Feodor T.	
Semen Petroff	P
Aleksandr Semenov	A
Semen Ivanoff	+++
Stepan Petroff	
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V
Semen Petroff	V

Pistojärveläisten isäntien puumerkkejä kuntakokouksen pöytäkirjassa alkuvuodelta 1919. Ohessa nimet latinalaisin kirjaimin: Kiril Rodionoff, Feodor Petroff, Semen Petroff, Aleksandr Semenov, Semen Ivanoff, Nikolai Tuhkin, Savin Potapoff, Stepan Jakovleff, Ivan Petroff, Pavel Feodoroff, Grigori Ivanoff, Vasili Potapoff, Dmitri Kiriloff, Jegor Kollijeff, Stepan Potapoff, Saveli Potapoff, Trofim Minin ja Ignat Kollijeff.

grammaa) syömäviljaksi henkeä kohti heti ja yksi naula myöhemmin.

Rinnan elintarviketilanteen kanssa myös poliittinen tilanne oli menossa koko ajan huonompaan suuntaan. Bolševikit olivat jo toukokuussa miehittäneet toistamiseen Uhtuan, ja väliaikainen hallitus (nimi muutettiin Uhtuan maakuntapäivillä) oli vetäytynyt Vuokkiniemeen. Oli siis vain ajan kysymys, milloin olisi Pistojärven vuoro.

Niinpä kuntakokous 20. toukokuuta pidettiin kriisitunnelman vallitessa. Kokouksessa päätettiin yksimielisesti (2. pykälä) poistua bolševikkijoukkojen edestä sekä siirtää karja vaaran uhatessa kylän ulkopuolelle, jottei se joutuisi vihollisen käsiin. Kylää suojelemaan perustettiin tiedusteluosasto, jonka päälliköksi tuli **Semen Jokisalo**. Vapaaehtoisiksi tiedustelijoiksi ilmoittautuivat **Oskari Feodoroff**, **Ivan Jakovleff**, **Kusma Petroff** ja **Nikon Jakovleff**. Pöytäkirjan oikeaksi todistivat kaikki läsnä olleet – muutamat kirjoitustaitoiset omakätisesti, suurin osalla puumerkeillään.

••

Pian tämän jälkeen alkoi ns. Vian sota. Karjalan väliaikainen hallitus joutui toteamaan, ettei kauniit puheet pienten kansojen itsensä määräämisoi-keudesta paina vahvempien valtapyyteiden edessä mitään ja ryhtyi kiireesti organisoimaan puolustusjoukkoja. Vähät aseetkin oli luovutettu hyvän tahdon eleenä bolševikeille maakuntapäivien aikaan. Vihollisen edetessä se joutui kuitenkin siirtymään ensin Vuokkiniemeen ja sieltä Suomussalmelle. Taistelut keskittyivät pohjoisen Vian rajakuntiin Kiestinkiin ja Pistojärvelle (*kts. Pekka Oilingin kirjoitus "Ihmisiä ja elämää Pistojärven Suvanossa"*, *välitsikko Vienalaisten vapaussota*).

Säilyneiden pöytäkirjojen mukaan Pistojärven kuntakokous oli koolla Vian sodan jälkeen ainakin kolme kertaa, nyt kuitenkin Suomen puolella rajaa. Ensimmäinen näistä pakolaiskokouksista pidettiin Suomussalmen Multilassa 14. marraskuuta 1920, seuraava 1. joulukuuta ja kolmas 28. joulukuuta Kuusamon Kiitämässä. Tämän Pistojärven viimeisen kuntakokouksen pöytäkirjan viimeisillä riveillä harvalukuiset kunnanisät päättivät, että kunnan tilien tarkastus lykätään tuonemmaksi...

SAKARI VUORISTO

Simeon Musovski 1868-1935

Kommunistivalta ei miellyttänyt Pistojärven viimeistä esipaimenta

Yksi niistä karjalaisista kirkonmiehistä, joiden tie Venäjän vallankumouksen jälkeisissä myrskyissä johti Suomeen, oli Simeon Musovski, Pistojärven seurakunnan viimeinen esipaimen. Kommunistihallinnon mielivaltaiset alkutahdit eivät häntä miellyttäneet; pappi joutivat heti alussa pilkan ja raakuuksien kohteeksi. Niinpä hän lähti sairaan puolisonsa ja lastensa kanssa alkutalvesta 1922 pakolaisvirran mukana Suomeen.

Simeon Musovskin ura kirkon palvelijana jakaantuu kolmen osaan. Käytyään ensin Pietarin hengellistä alkeiskoulua hän jatkoi opintojaan Sortavalassa ja oli sen jälkeen kolme vuotta noviisina Konevitsan luostarissa. Vuonna 1887 hänet määrättiin Sortavalan seurakunnan lukkariksi ja edelleen v.1893 samanlaiseen toimeen Suojärvelle. Siellä on toimi 21 vuotta – vuodesta 1912 lähtien diakonina.

Vuonna 1914 Musovski sai ilmoituksen, että hänet on määrätty kaukaiseen Vian Karjalaan Pistojärven seurakunnan esimieheksi. Muutos oli varmaan suuri, vaikka Musovski osasi venäjää sekä suomea ja hallitsi ainakin eteläisen karjalan murteita.

Uudessa työpaikassaan Musovskista tuli pidetty ja rakastettu pappi, mitä ei voi sanoa kovinkaan monesta Karjalan syrjäkulmille lähetetystä kirkonmiehestä. Useimmat kun olivat ummikkovenäläisiä, seurustelivat vain venäläisten virkaherrojien kanssa ja jäivät rahvaalle täysin vieraisiksi.

Pistojärven papinvirka ei ollut Musovskille eläkevirka, vaikka ikää alkoi olla jo lähemmäs 60 vuotta. Elämä muuttui levottomaksi, valta vaihtui ja tulevaisuus uudessa ateistisessä yhteiskunnassa näytti synkältä. Niin pappi teki valintansa.

Pakolaisvyöry Karjalasta saavutti huippunsa kevättalvella 1922.

Pelkästään karjalaisia pakolaisia laskettiin olleen Suomessa kesäkuun lopussa seuraavasti: Oulun läänissä 3 500, Viipurin läänissä 2 000 ja maan muissa osissa 3 700 eli yhteensä 9 200.

Simeon Musovski 1868-1935
(kuva Sirkka Nykäseltä).

Kun Karjalasta tulleiden pakolaisten kiireisimmät tarpeet oli saatu jotensakin kuntoon, ryhdyttiin loppukesästä 1922 toimiin heidän kirkollisten asioidensa järjestämiseksi. Ihminenhan ei elä ainoastaan leivästä.

Karjalan kansalaisliiton Itä-Karjalan komitean aloitteesta ja Valtion pakolaisavustuskeskuksen esityksestä sisäministeriö hyväksyi syksyllä suunnitelman pakolaisseutujen jakamisesta neljään sielunhoitopiiriin, joihin kuhunkin palkattiin pakolaispappi.

Itä-Karjalan piiriin (I) kuului alue Kymijoesta Nurmekseen ja sen pappina toimi kirkkoherra Mihail Fiilin, Kajaanin piiriin (II), johon luettiin Kajaani, Hyrynsalmi ja Suomussalmi, palkattiin pastori A. Petuhoff, Kuhmoniemen piiriin (III) pastori Mihail Ievanen-Isakoff ja Kuusamon piiriin (IV) pastori Simeon Musovski. – Myöhemmin piirit II ja III yhdistettiin pastori Ievasen hoitoon. Kuusamon piirin hoitajaksi tuli Musovskin jälkeen v. 1932 pastori N. Loginovski.

Musovski aloitti työnsä Kuusamossa lokakuun alussa 1922, ja tehtävää riittikin, kuten loppuvuoden luvut kertovat: kastettuja 22, joista poikia 12 ja tyttöjä 10, kuolleita 35, joista miehiä 20 ja naisia 15, ehtoollisella kävijöitä 582, joista miehiä 301 ja naisia 281, jumalanpalveluksia 15, saarnausta 15 ja raamatunselityksiä 10.

Kerrotaan, että viralliset hautaustoimitukset hän piti suomeksi, mutta lopuksi puhui vainajalle karjalaksi sanoen: ”Siit kun jälkimmäini päivä tulou ta neättä, konsa ruotstis kahevutah ta lähetäh tai vahah, niin vain

elkiä vuottako käskyö; astukkoa peräs.”

Pakolaispappit saivat palkansa valtion varoista. Toimenkuvaan kuului myös vuokra-asunto. Musovski asui Kuusamon kirkolla mm. Lopotissa Niskalaa vastapäätä sekä myöhemmin entisen Kaukonien kauppatalon yläkerrassa. Jumalanpalveluksia pidettiin paitsi Lahden takana myös mm. Paavo Ahavan omistamassa Takalossa, joka toimi myös pakolaisten karanteenipaikkana.

Työssään hajallaan elävien pakolaisten parissa Musovski joutui liikkumaan paljon ympäri Kuusamoa ja lähipitäjiä. Matkapäiväksi hän sai merkitä ainoastaan sellaisen päivän, jolloin oli hiihtänyt vähintään 60 km tai kulkenut jalan tai veneellä enemmän kuin 32 kilometriä. Olisi siinä tekemistä nuoremmallekin!

Karjalan pakolaisten kirkollisten asian hoitajan arkiston (KPKah-ark, Oulun maakuntarkisto) kautta avautuu monipuolinen näköala Musovskin työkenttään ja pakolaisten elämän vaikeuksiin. Pastori joutui kirjoittamaan monia todistuksia mm. laukkukauppalupaa hakeville, nimeään muuttaville tai naimisiin aikoville. Eräällä Vuokkiniemen kylästä kotoisin olleella Jelenalla oli aivan erikoinen ongelma: hän myös halusi naimisiin, mutta hänellä oli jo mies Karjalassa. Mies oli kuitenkin muuttanut kommunistiksi ja siksi hurskasluontoinen Jelena oli karannut Suomeen.

Musovski hoiti pakolaispappin työkenttää 10 vuotta, ja siirtyi sitten III piiriin matkapapiksi v.1932 sekä hoiti pariin otteeseen Mantsinsaaren seurakunnan esimiehen virkaa. Kuusamo veti kuitenkin puoleensa ja v.1934 hän palasi takaisin viettämään vanhuudenpäiviään entisten seurakuntalaistensa keskuudessa.

Simeon (Simo) Musovski kuoli 3.5.1935. Hautajaissaatto, jossa oli tavattoman paljon väkeä, lähti Kuusamon nimismiehen Niilo Pohjanoksan (Musovskin vävy) asunnolta ja vaeli Kitkantietä pitkin Nilon hautausmaalle, jonne Karjalan pappi sai viimeisen leposijansa. SV

Tiuro oli Pistojärven läntisin kylä

Tiuron pieni erämaakylä sijaitti korkealla vaaran laella lähellä Suomen rajaa. Matkaa rajalle oli – on nykyäänkin – vain nelisen kilometriä. Maasto kylän ympärillä oli sangen vaihtelevaa; metsäisiä vaaroja joka puolella, välissä soita ja järviä – melko suuriakin. Noista järvistä saa alkunsa Vuonnisjoki, joka virtaa koskisena ylänköalueen halki ja laskee Ylä-Kuittijärveen Vuonnisen kylän liepeillä.

Saman perukan kylä olivat Lehtovaara ja Hämehevaara, jotka sijaitsivat muutaman kilometrin päässä; Ölkky oli hie-man etäämpänä Tiirrosta luoteeseen. Taloja näissä oli vain 2-4, mutta asukkaita kokolailla enemmän.

Tiuro tai Koljola, kuten sitä myös nimitettiin - oli naapureihinsa verrattuna suuri kylä. Siellä oli runsaat toistakymmentä taloa ja asukkaitakin yli puolitoistasataa. Kylä oli entisaikaan jakautunut kahteen osaan. Ylpeässä asuivat pororikkaat, Alapeässä vähäporoiset ja porottomat. Rahdinajo oli pääelinkeino. Sen totesi kirjailija Ilmari Kiantokin käydessään Tiirrosta kevätalvella 1910. Kylässä ei ollut juuri ainoatakaan raavasta miestä, vain jokunen vanha starikka, naisväkeä ja lapsia: kaikki muut olivat tavaranhaussa Kieretissä Vienanmeren rannikolla.

I. K. Inha masentui Tiirrossa

Paljon ennen Kiantoa Tiirrossa kävi myös maineikas karelianisti ja Karjalan kuvaaja I. K. Inha kesällä 1894. Kulkupolvien harmiksi hänellä ei Pistojärven kylissä liikkueensa ollut mukana valokuvauskonetta!

Inha kulki Lönnrotin jäljillä. Mestari itse ei käynyt Tiirrossa saakka, vaan kulki Uhtualta runonkeruun kannalta melko laihoihin tuloksin reittiä Ohta, Pistojärven kirkonkylä, Suvanto, Makariela, Iljala ja Tuhkala. Tuhkalasta hän jatkoi matkaansa Vaarakylän kautta Tuoppajärven Eläjien saareen vanhauskoisten luostaria katsomaan. Tämä tapahtui marraskuun lopulla 1836.

Inhakaan ei löytänyt Ohasta eikä liioin Pistojärveltäkään vanhoja runoja käydessään siellä yli puoli vuosisataa myöhemmin, ja päätti jatkaa matkaa vie-

lä etäämmäksi, Tiironvaaraan saakka. Kun kevät oli jo pitkällä, kylässä arveltiin, ettei tie kannan enää hevosta; siksi kyytineuvoksi valittiin poro. Taipale oli kolme peninkulmaa ja kaiken aikaa tie nousi verkkaleen, kunnes lähempänä Tiuroa alkoi Suomen puolelta näkyä korkea Näränkäväära. Itse kylästä, joka on laajalla vaaralla, näkyi monia etäisempiäkin Suomen nyppylöitä, jopa itse Iivaara Kuusamon suunnalla.

Inha oli jo etukäteen ottanut selvää, ketä kylässä kannattaisi haastatella. Ensimmäiseksi hän meni tapaamaan Oksenteinimistä miestä, jota oli mainittu hyväksi laulajaksi. Miten siinä kävi, Inha kertoo seuraavasti: ”Juotin hänelle kokonaisen pulon viinaa ja alun toistakin, ja vaikka hän tapaili ja tapaili ja oli aina alkuun lähtemäisillään, niin ei hän lopultakaan osannut mitään muuta kuin jonkin vähäpätöisen pätkän”.

Harmistuneena ja pettyneenä Inha kokosi tavaransa ja lähti vanhan Teppanan, Tiiron parhaaksi laulajaksi sanotun mie-

hen luo. Teppana tuotti kuitenkin vielä suuremman pettymyksen: hän yksinkertaisesti kieltäytyi laulamasta. Masentuneena ja melkein epätoivoisena Inha kierteli ympäri kylää miettien, menikö koko matka hukkaan.

Asiat kääntyivät kuitenkin parempaan päin, sillä vähän myöhemmin Inhan kyytimies tuli kertomaan, että Teppana ehkä sittenkin suostuisi laulamaan. Näin kävikin, ja Inhan tällaisiin tilanteisiin säästämä konjakkikirovoitti kielen lopullisesti. Ukko tosin veitikkamaisesti arveli, josko tuosta hyvin tulee riätkä. Näin Inha sai viettää Teppanan jyhkeässä hirsituovassa unohtumattoman illan kirjoittaen muistiin vanhoja kalevalaisia lauluja. Niitä Teppana kyllä osasi – olihan hän Lönnrotin laulattaman Lonkan Martiskan poika.

Vanha Tiuro oli poromiesten kylä

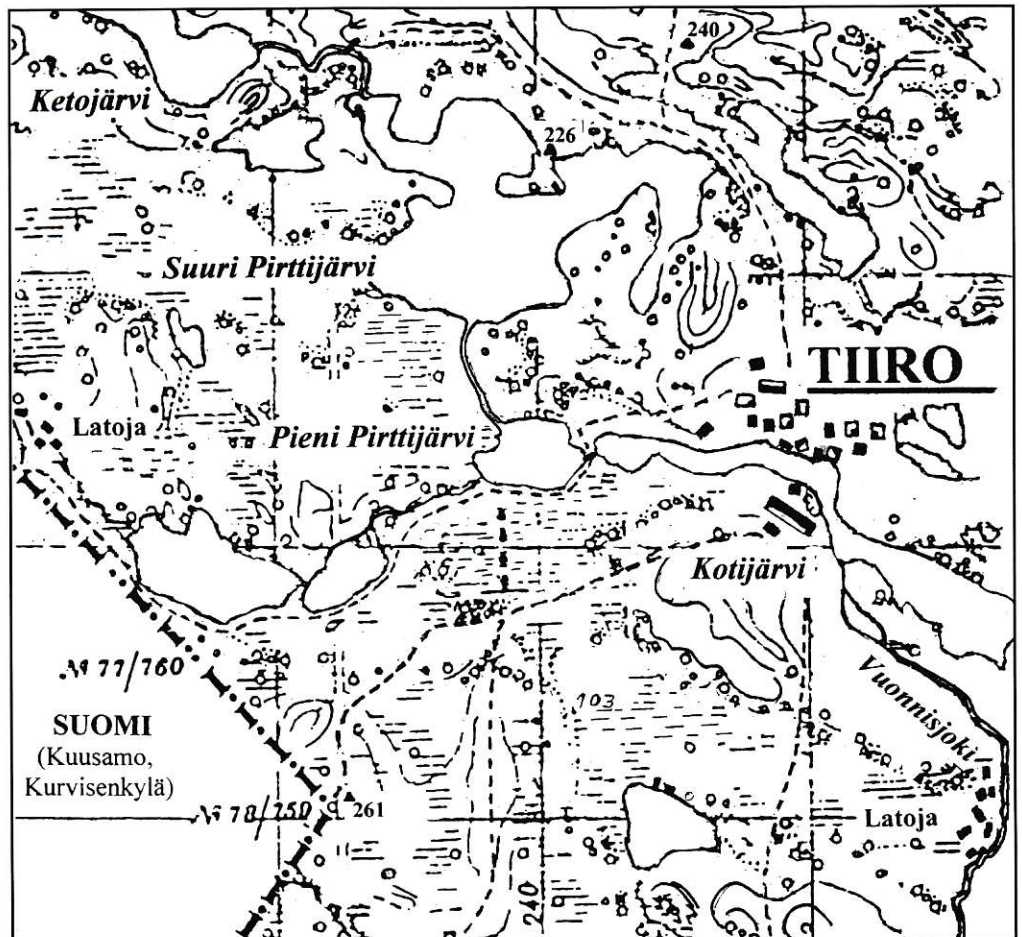
Ennen I maailmansotaa Tii-

ro oli oikea porokylä. Poroja sanottiin olleen yli 2 000 päätä. Vallankumouksen jälkeen niitä oli jäljellä enää muutamia satoja eikä neuvostovalta ollut kiinnostunut poronhoidon elvyttämisestä. Tiirrossa haittana oli lisäksi rajan läheisyys. Porot kulkeutuivat Suomen puolelle, kun ei ollut aita, ja niiden takaisin saaminen oli hankalaa. Sama oli tietysti tilanne rajan länsipuolellakin.

Myöhemmin, 1930-luvun taitteessa suomalaiset rakensivat omalle puolelleen poroaidan, mutta Karjalan kylien tilanne siitä vain huononi. Aikaisemmin sattui usein niin, että rajan vääälle puolelle vaeltaneet porot tulivat omia aikojaan takaisin, ainakin suurin osa, mutta nyt ne jäivät Suomeen.

Vielä vajaat sata vuotta sitten Tiiron poromiehet paimensivat karjaansa yhdessä Kuusamon puolelsten Kallioluoman ja Hossan paliskuntien poromiesten kanssa. Alueella palki 5 000 – 6 000 poroa.

J. Juhani Korttesalmen väi-

Vuonnisjoen alkulähteet ovat itse asiassa Suomen puolella. Rajan poikki virtaava Kaartojoki vain muuttaa siinä nimensä Vuonnisjoeksi.

töskirja ”Pohjois-Vienan poronhoito” sisältää erinomaisen tarakan kuvauksen Tiiron poromiehistä ja poronhoidosta.

Heimosotien viimeiset taistelut

Vähäinen Tiiron kylä sai nimensä näkyvästi heimosotien historiaan, kun siellä käytiin Karjalan kansannousun viimeiset taistelut helmikuussa 1922. Vienan Rykmentin I ja II pataljoonan joukot yhtyivät tammikuun lopussa Kokkosalmessa käytyjen raivokkaiden taistelujen jälkeen Pistojärvellä 4. helmikuuta. Sieltä perääntyminen jatkui lukumäärältään ylivoimaisen vihollisen painostamana viimeiseen rajakylään Tiiron 4. – 5. helmikuuta.

Vihollinen aloitti hyökkäyksen tykistön tukemana 12. helmikuuta. Metsäsissien oli käytännössä enää hyödytöntä tavoitella aseellista ratkaisua, kun etelärintaman joukot olivat jo perääntyneet Suomeen eikä apua ollut mistään odotettavissa. Kuitenkin päätettiin vielä ryhtyä taisteluun kunnian puolesta: viimeistään kylä ei tahdottu luovuttaa bolševikeille ilmaiseksi.

Taistelut Tiiron kylän liepeillä kestivät lähes kuusi päivää. Vihollisen hyökkäykset torjuttiin kerta toisensa jälkeen ja saarostusaikheet tehtiin tyhjiksi. 16. helmikuuta tehtiin lopulta päätös jättää kylä ja niin Vienan Rykmentin viimeiset taistelijat vetäytyivät Suomen puolelle.

Tiiron kylä matkalla sosialismiin

Tiiron kylä on tähän asti ollut kaiken elämän ulkopuolella, kirjoitti Punainen Karjala helmikuussa 1928. Lukutaito on siellä melkein tuntematon asia. Nyt kuitenkin on nähtävissä pieniä edistyksen merkkejä. Vuoden alussa Tiiron saatiin koulu. Sen tarpeellisuudesta eivät kaikki kyläläiset ole samaa mieltä. Monet vanhemmat eivät osaa sitä arvostaa, pitävät tyhjänpäiväisenä ajanhukkana eivätkä lähetä lapsiaan kouluun. Alassa oppilaita oli 28. Koulun yhteyteen perustettiin punanurkka ja siihen hankittiin pieni kirjasto. Kirjaston käyttö oli kuitenkin kovin vähäistä, sillä paikallisen rahvaan mielestä lukeminen oli joutenoloa ja sitä paitsi lukutaitoisiakin oli vähän. Kylässä toimi myös poliittinen kiertokoulu. Oppilaiden määrä vaihteli 14 – 40 välillä.

Joitakin vuosia aikaisemmin kylään oli saatu kauppa, Uhtuan Osuuskaupan jakelimo.

Maataloutta harjoitettiin alkeellisin menetelmin. Peltoviljelyssä vaihtelivat peruna ja ohra, maa köyhtyi, ja tuotto oli mitättömän pieni. 1920-luvun lopussa Tiiron perustettiin ajan mallin mukaisesti suo-osuuskunta, johon liittyi 17 taloutta. Pyrkimyksenä oli saada lisää viljelysmaata soita kuivaamalla ja siirtyä hiljalleen heinäviljelyyn.

Kun kollektivisointi alkoi koko voimallaan 1930-luvun alussa, Tiironkin perustettiin kollektiivitalous. Siihen liittyi alkuvaiheessa vapaaehtoisesti kahdeksan taloutta, loput pakon edessä seuraavina vuosina. Kolhoosi toimi kuitenkin huo-

nosti, koska siellä oli vallalla edesvastuuttomuus, kuten Punaisen Karjalan kirjeenvaihtaja R. Hilippälä kirjoitti syyskuussa 1932. Tämän seurauksena osa heinäsadosta oli jäänyt korjaamatta, sadonkorjuuseen käytiin liian myöhään, kevätkylvöissä aikailtiin vastoin puolueen ohjeita jne.

Heinäkuun alku 1941 Tiiron kylässä

Polkupyöräkomppania Koskivirta (Kev. Os. 5), jonka tehtäväksi oli määrätty Tiiron rajavartiokohdan valtaaminen, valtakunnanrajan ylitti 30.6.1941 klo 20,30. Se eteni kohti Tiiron kylää luoteesta ja etelästä yllätyshyökkäystä

Hilvana Jakovleff – kauppias ja kotikuntansa merkkimies

puolella sekä sisäkkö ja tämän apulainen.

Talo oli kuulu vieraanvaraisuudesta, mutta sääntö oli sellainen, että tulipa taloon miten iso herra tahansa, niin erikseen hänelle ei ruokaa laitettu. Kun ruoka-aika tuli, kaikki pirtissä olijat, tutut ja tuntemattomat, kutsuttiin pöytään eikä ruuasta peritty maksua.

Kun Hilvana oli selvänä, hän söi aina väkensä kanssa samassa pöydässä. Ryyppytuulelle sattuessaan hän joi viikkokausia yhteensä menoon ja saattoi silloin, jos oli puutetta seurasta, hommata itselleen päiväpalkalla juomakavereita.

Hilvana Jakovleff oli tarkokkaasti mukana myös kunnan asioita hoitamassa, läsnä jokaisessa kuntakokouksessa. Hän kuului vakituisesti kunnanvaltuustoon, jossa oli 12 kolmeksi vuodeksi valittua jäsentä.

Hilvana piti aina kunnan ja kuntalaisten puolta virkaherroja vastaan. Hänen äidinkielenä oli karjala, mutta kauppatarkkoillaan hän oli oppinut täydellisesti myös venäjän kielen. Vaikka olikin kirjantaitamaton, hän oli tietoinen oikeuksistaan. Jos hän ei yhdellä kerralla pääsyt perille virkapaikassa esitetystä asiasta, hän pani kirjurin lukemaan asiaperit uudelleen.

Kerran Pistojärven kuntaa vastaan tehtiin syyte, joka olisi tiennyt 300 ruflan sakkoo. Kuntakokouksessa mukana ollut

suunnitellen. Hanke epäonnistui joukkojen tottumattomuuden takia. Lisäksi vastapuolen rajamiehet tunsivat maaston hyvin. Niin aamuyöstä heinäkuun ensimmäisenä päivänä alkanut hyökkäys ei mennyt noottien mukaan.

Noin komppanian vahvuisen venäläinen rajavarti-osasto ei kuitenkaan tohtinut käyttää tilannetta hyväkseen – nähtävästi pelättiin lisäjoukkojen olevan tulossa rajan takaa – vaan vetäytyi 2. heinäkuuta Pistojärven suuntaan jättäen mm. rajavartiokasarmit Tirossa tuhoamatta. Siviiliasukkaat oli kylästä evakuoitu ilmeisesti jo aikaisemmin. Pistojärvellä venäläiset sitä vastoin polttivat mennessään osan kylää.

SAKARI VUORISTO

tsinovnikka luki itse syytekirjelmän. Heti lukemisen jälkeen Hilvana nousi, käytti tiukan puheenvuoron ja sanoi: ”Syyte on laiton. Yhtään kopeikkaa ei kunta maksa herroille juomarahaa. Jos herroja Pistojärvelle tullessaan haluttaa juoda, niin tulkoot Hirvisalmeen. Hilvanalla on aina viinaa ja sitä saa juoda ilmaiseksi”.

Hilvana oli syntynyt Pistojärven kirkonkylässä vuoden 1830 tienoilla. Hän kuoli tietojen mukaan kesällä 1919 lähes 90-vuotiaana. Leski muutti pakolaisvirran mukana Suomeen.

Myös Hilvanan nuorempi veli Stepana oli merkittävä kauppias. Hän vei kahdella hevosella metsänriistaa ja Pääjärven lohta Kajaaniin ja toi paluukuormissa kaikenlaista välttämätöntä tavaraa russakamyrkystä paloöljyyn saakka. Kun perhe muutti kirkonkylästä Hirvisalmeen, Stepanalle perustettiin kauppa Suomussalmen kirkolle (toisten tietojen mukaan Puolangalle). Oltuaan siellä toistakymmentä vuotta Stepana muutti 1890 Taivalkoskelle, missä osti Kursunkylästä Kursun talon poroineen kaikkineen ja aloitti kaupanteon. Oma liiketalo valmistui kirkonkylään 1894 ja siinä (Jalavan) kauppa toimii vielä tänäkin päivänä saman suvun hallussa. Vuonna 1908 Stepana möi liikkeen pojilleen, palasi koti-Karjalaan ja meni vielä ikämiehenä naimisiin.

- SV

Hirvisalmen kylässä elettiin suurten vesistöjen varrella

Hirvisalmen kylä sijaitsi Pistojärven kunnassa. Suuret järvet, Malviainen ja Ohta, ympäröivät niemeä, jonne kylän talot rakennettu. Kylän kalmis-
maa oli salmen takana vastakaisessa niemessä. Myös salmen nimi oli Hirvisalmi.

Ennen vuotta 1922 Hirvisalmessa oli 12 taloutta. Ohtajärven puolella asuivat perheineen Jeremie Potapoff, Teodor Potapoff (kertojan Olga Potapoffin isä), Jyrki Syrjälä, ent. Potapoff, Kustu Potapoff, Vaseli Potapoff, Ontrei Potapoff, Nasti Potapoff ja Sergei Potapoff, jonka talon sittemmin osti Hilvana Jakovleff. Malviainsjärven puolella asuivat perheineen Antti Salmenkorva, Teppo Jalava, ent. Jakovleff ja Hilvana Jakovleff. Yhteensä kylässä oli eläjiä noin 90 henkeä.

Elantonsa kyläläiset saivat maataloudesta, poronhoidosta ja metsätöistä. Nuorempi väki kulki myös kauempana, töissä Muurmannin rautatietyömaalla. Kylässä oli kaksi kauppaa, Teppo ja Hilvana Jakovleffillä. Teodor ja Sergei Potapoff kulivat laukkukaupalla Suomes-
sa sekä Vienanmeren rannikolla.

Elannoksi harjoitettiin paljon myös metsästystä ja kalastusta sekä talvella että kesällä. kalat käytettiin pääasiassa omiksi tarpeiksi, mutta metsälintuja, samoin turkiksia riitti vientiin.

Pelloilla viljeltiin ohraa ja ruista, vähän myös vehnääkin. Omiksi tarpeiksi vilja ei toki riittänyt, ja sitä paljon tuotiin rekikelin aikaa Kieretistä, Vienanmeren "satamakaupungista".

Lehmien heinät koottiin enimmäkseen sydänmaan soilta, jokien ja ojien varsilta. Kun heinäaika alkoi juhannuksen jälkeen, lähdettiin koko joukolla etäisille niittysaunoille viikatteet ja ruokatarpeet mukana. Eväiksi otettiin leipää, seinäkuivattua lihaa, ryynejä ja piimää. Heinänteko kesti useita viikkoja, ja jos sattui sateinen kesä, jopa elokuulle saakka. Heinät kuivattiin luonnon voimalla pantiin latoon tai suoviin. Talvella jääkelin aikaan ne ajettiin hevosella kotiin.

Lähin koulu ennen pakolais-
vuosia sijaitsi Ohan kylässä, jossa oli 20 taloa. Koulu oli nelivuotinen ja opettaja venä-

läinen. Oman karjalan kielen puhuminen oli koulussa kiellettyä. Opettajalla piti olla tulki apunaan.

Koululaiset asuivat viikot Ohassa, sillä kotimatka laajan järven poikki oli pitkä ja syysilmoilla vaarallinenkin. Läheisessä Malviaisen kylässä oli kuusi taloa, joiden lapset niinkään kävivät koulua Ohassa.

Viralliset asiat, kuten esim. verot sekä vihkimiset, hoidettiin Pistojärven kirkonkylässä. Siellä käytiin myös jumalanpalveluksissa. Matkat tehtiin talvisaikaan hiihtäen, hevosella tai porolla, kesällä soudettiin ensin Ohtajärveä, sitten Kaijatsalmea pitkin Pistojärvelle ja edelleen saarien lomitse kirkolle. Hautajaisiin haettiin pappi kirkolta.

1900-luvun alkupuolella alkoi venäläisperäisten nimien suomentaminen samoihin aikoihin Karjalan itsenäistymishaaveiden kanssa. Elämä kylässä kulki vielä enimmäkseen rauhallista latuaan paitsi rajaseudulla, missä oli useinkin pieniä kahakoita. Vuoden 1918 jälkeen, kun Suomessa alkoi vapaussota, rauhallista aikaa enää ei juuri ollut. Heimosotien aikoina elämä yhä vain kävi vaikeammaksi; oli puutetta kaikesta. Karjalan kansannousun jälkeen edessä oli evakkomatka Suomeen keskellä sydäntalven pakkasia.

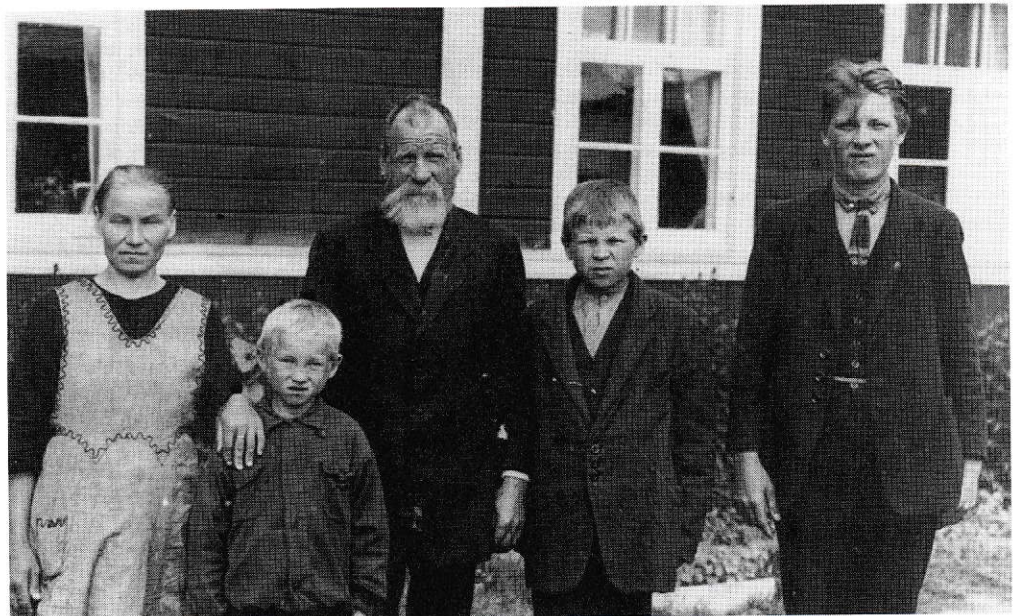
Olga Uusi-Illikainen, o.s. Potapoff.

Osa pakolaisista palasi 1926 tienoilla takaisin Hirvisalmeen, missä elämä jatkui uuden komennon alla. Kylän tarina loppui jatkosodan aikana 1942, kun se poltettiin poroksi. Jäljelle jäi vain yksi saunamaja salmen rannalle. Nykyisin Hirvisalmessa asuu vain yksi ihminen, yksinelävä mies.

Kertojamme Olga Uusi-Illikainen, omaa sukuaan Potapoff, pakeni perheensä mukana Suo-

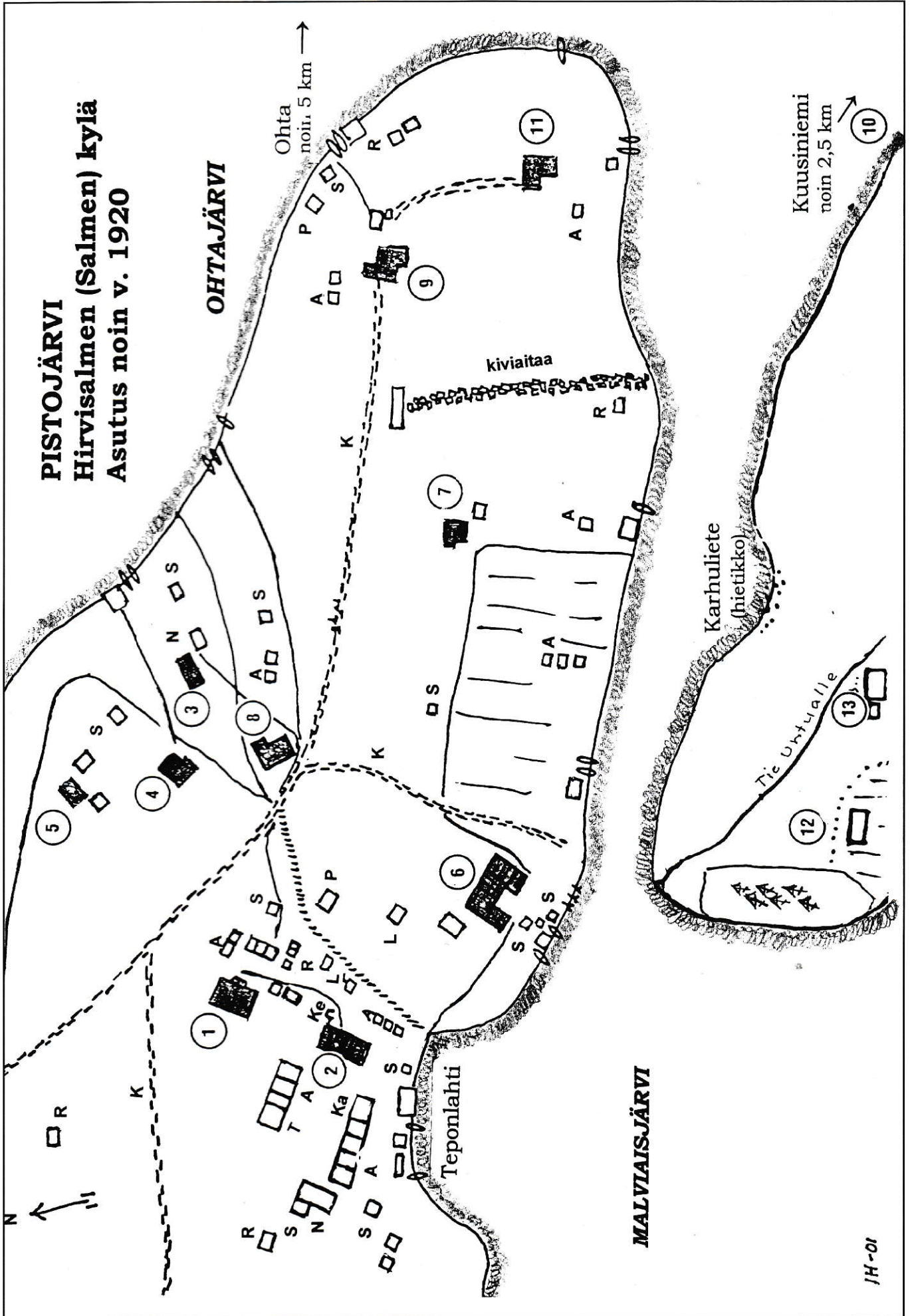
meen tammikuussa 1922. Hän oli tuolloin 18-vuotias. Kuusamossa Olga kävi kansanopiston monien muiden pakolaisnuorten tavoin. Vuonna 1924 hän meni naimisiin Pudasjärven Livon kylästä kotoisin olleen Aukusti Uusi-Illikaisen kanssa. Nuoripari muutti Lilvolle rakentamaan omaa torppaa.

Olgan ja Aukustin yhdeksästä lapsesta elää vielä kah-

Keskellä Teodor Potapoff/Kuusiniemi, Olga Uusi-Illikaisen isä, oik. Alekski ja Paavo, vas. Heikki ja äitipuoli Ulla. Kuva otettu Taivalkoskella Rovalan kaupan luona. Se oli aikanaan Jalavan talon vieressä (kuva: Maarit Heikkiseltä).

PISTOJÄRVI
Hirvisalmen (Salmen) kylä
Asutus noin v. 1920

Tämän päivän Hirvisalmi on melko autio paikka. Kylässä elelee yksi fermeri, jonka pirtti näkyy järven rannassa. Taustalla salmen takana olevassa niemessä oli kylän kalmismaa.

deksan ja heistä nuorimmainenkin on jo yli 50-vuotias. Olga jäi leskeksi 1950 vanhempien poikien ollessa jo asevelvollisuusikänsä ja nuorimmaisen vasta kaksi vuotta.

Amnestian jälkeen 1926 Karjalaan palanneista omaisistaan Olga kuuli uutisia ensimmäisen kerran jatkosodan aikaan, kun muuan livolainen sotilas kertoi tavanneensa Kii-masvaarassa Olgan sisaren Anni Koukelon. Annin mies samoin kuin monet muut Olgan miespuoliset sukulaiset oli vangittu 1930-luvulla ja hävinneet sitä tietä jäljettömiin. Anni itse siirtyi Suomeen 1944.

Seuraavan kerran Olga sai tietoja rajantakaisista sukulaisistaan 1950-luvun lopulla, kun Ukrainasta saapui kirje hänen vanhemman sisarensa Marin tyttäreltä. Tämä kertoi, että Uhtualla, nykyisessä Kalevalassa, eli vielä yksi Olgan sisar ja muitakin sukulaisia. Sitten kirjeenvaihto Ukrainaan katkesi yht'äkkiä viideksitoista vuodeksi.

Tietoja suoraan Karjalasta saatiin ensimmäisen kerran 1970-luvun lopulla, ja ensimmäinen vierailu silloisen Neuvostoliiton Kalevalasta Livolle tehtiin 1981. Tällöin suomea

opiskellut ja sitä hyvin taitava Valentina, Olgan sisaren tytär, tuli käymään Suomessa. Seuraavana vuonna Valentina järjesti yhteisen tapaamisen Leningradiin; mukana oli sukulaisia Suomesta, Karjalasta ja

Ukrainasta.

Tuon ensivierailun jälkeen kylässä on käyty puolin ja toisin lähes vuosittain. Olga itse pääsi käymään kotikonnuillaan 1991. Nyt 96-vuotiaana hän on virkeä ja aikaansa seuraava van-

hus, jolta syntyy villasukka tavammin kuin monen nuoremman naisen käsissä. Hän asuu edelleen Livolla poikiensa rakentamassa talossa yhdessä poikansa ja tyttärensä kanssa.
MAILA UUSI-ILLIKAINEN

TALOLUETTELO

- 1) **Hilvana Jakovleff** (vauras talo)
- 2) **Teppo Jakovleff** (suuri talo; kauppa)
- 3) **Waseli Potapoff** (Lehto) (Waseli kaatunut; 6 lasta, Jeremie avusti)
- 4) **Savina (Samppa) Potapoff** (pieni talo, kahdet kaksoset samana vuonna)
- 5) **Paavo Takavaara** (uusi talo)
- 6) **Antti Salmenkorva** (Potapoff) (suuri talo; posti ym.)
- 7) **Teppo Syrjälä** (pieni talo)
- 8) **Ohvo Lehtosaari** ja veli Pekka Pajurinne (iso talo)
- 9) **Huotari Potapoff** (iso talo)
- 10) **Matti Potapoff** (iso talo Kuusiniemessä)
- 11) **Jeremie Potapoff** (vauras)
- 12) **Salmenkorvan kesänavetta**
- 13) **Syrjälän kesänavetta.**

EDELLISEN SIVUN kyläkartan on Sanni Tyyne-län (Kuusamo) luonnoksen mukaan laatinut Il-mari Homanen.

Sanni on syntynyt Hirvisalmessa 4.4.1911. Isä Antti Salmenkorva oli Vuokkiniemen maakuntapäivien varapuheenjohtaja. Hän kaatui Salmen tais-telussa 22.7.1920.

MERKKIEN SELI-TYS:

A=aitta, K=karjakuja, Ka=kauppa, L=lato, Ke=kellari, N=navetta P=paja, R=rriihi, S=sauna, T=talli.

Kun Hirvisalmi sai oman koulun

Pikkukyliä kesken käytiin 1920-luvun lopulla kovaa kiistelyä kouluista. Eräs tällainen pitkäaikainen jupakka käytiin Pistojärven kyläneuvostoalueella kolmen kylän, Malviaisen, Ohan ja Hirvisalmen kesken. Kaikki kolme kylää halusivat koulun, mutta yhdessäkään niistä ei ollut niin monta kouluikäistä lasta, että asia olisi ollut sillä selvä. Ratkaisuksi tuli lopulta yhteinen koulu, kun kylät olivat verraten lähellä toisiaan.

Tästä kiistely vain yltyi. Koulu oli luvattu, mutta mikä

kylä sen saisi? Lokakuussa 1928 Uhtuan piirin toimeenpanevan komitean puhemiehistö ratkaisi asian hirvisalmelaisten eduksi. Koulu päätettiin sijoittaa Hirvisalmeen ja rakentaa sen yhteyteen myös asuntola muiden kylien lapsia varten. Ohtalaiset uhkasivat ensin olla lähettämättä lapsiaan kouluun, mutta vähitellen tyytyivät tehtyyn ratkaisuun.

Hirvisalmen koulu pääsi aloittamaan toimintansa vielä samana syksynä. Marraskuun 2. päivänä toimitettiin sisäänkirjoitus. Kyläläiset, jotka oli-

vat hartaasti toivoneet koulua kyläänsä, pitivät sitä nyt kuin ”omaa lastaan”. Kyläkokouksessa marraskuun lopulla saatiin kuulla, että koulun määrärahat olivat sangen niukat. Polttopuihinkin oli varattu vain 20 ruplaa. Sen takia päätettiin yksimielisesti, että joka talosta lähtee mies ja hevonen honganvetoon ja sen urakan päälle pidetään iltamat.

Ensimmäisen honkakuorman toi 70-vuotias starikka. ”Ruplia miula ei ole panna, mutta tällaista ruotoa mie kyllä koulun hyväksi teen”, ukko

kertoi kuormaa purkaessaan. Seuraavana päivänä puut sahattiin ja pilkottiin haloiksi ja sitten pidettiin talkooiltamat.

Koulun saaminen vaikutti myönteisesti Hirvisalmen kylän elämänmenoon yleensäkin. Ryhdyttiin mm. puuhaamaan aloitetta jonkinlaisen kaupan saamiseksi kylään. Se helpotaisi ihmisten elämää, kun nyt kuluu paljon aikaa haattaessa tavaroita joko Pistojärveltä tai Uhtuasta.

(Lähteenä Punainen Karjala 31.10, 16.11 ja 14.12.1928).

Hirvisalmen kylään maatalousartteli

Hirvisalmen kyläkunnan kokouksessa viime kuun lopulla käsiteltiin kollektivisoimisasiaa. Kylän 10:stä talosta päätti puolet eli viisi taloa perustaa maatalousarttelin. Toivotaan sen saavan hyviä tuloksia, jotta loputkin taloista liittyvät siihen.

– PK 21.5.1929.

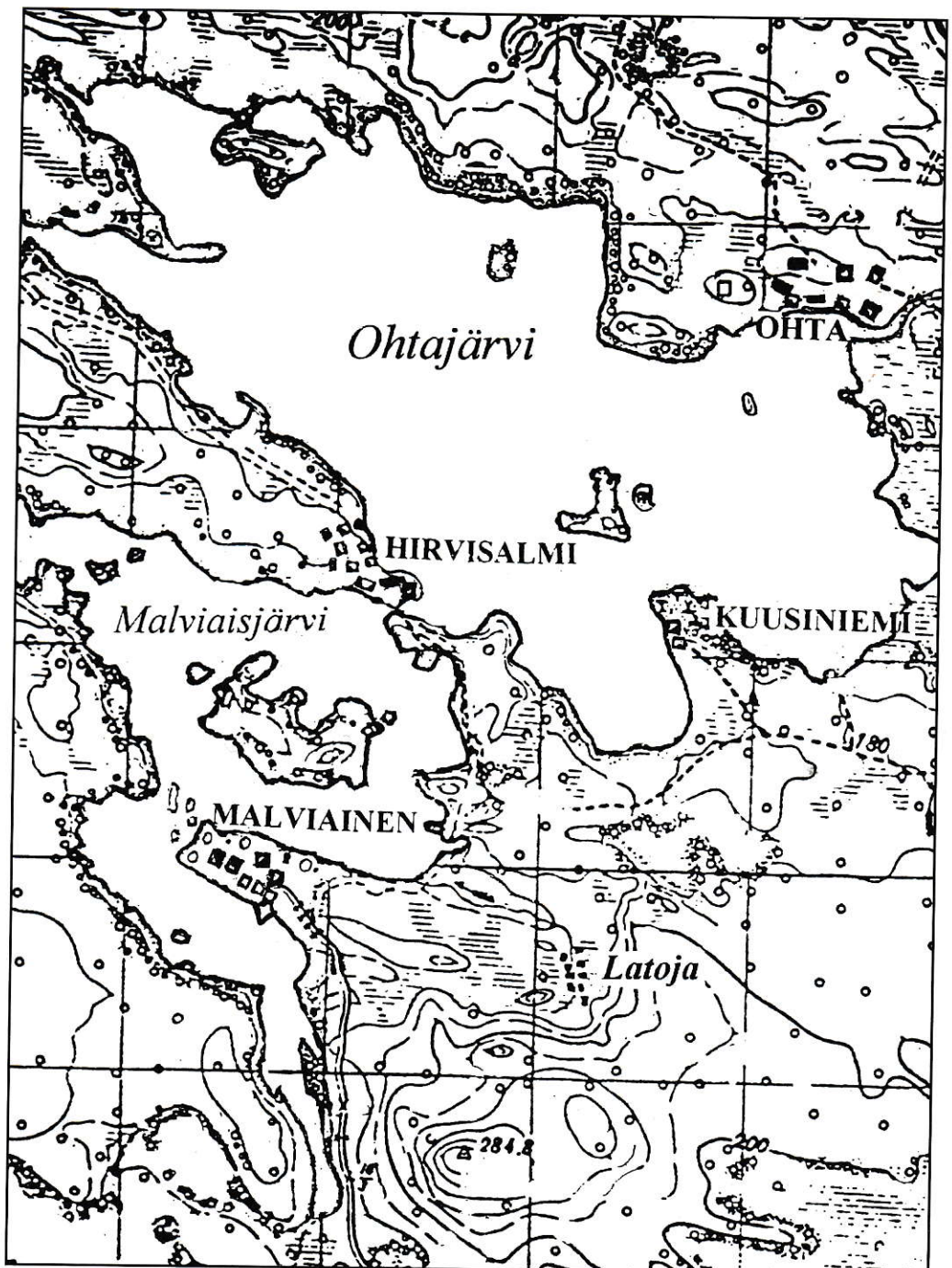
Suvantolaisten suunnitelmia

Vappuna pidetyssä Suvannon TKA-yhdistyksen yleisessä kokouksessa päätettiin kylän viereiseen koskeen rakentaa sirkkeli ja mylly. Kaivamalla kanava 200 metriä leveän kannaksen poikki saadaan putous, jonka voima riittää sirkkelin ja myllyn lisäksi pienen dynamon pyörittämiseen niin että vastaisuudessa kylään saadaan sähkövalaistus.

Kokous päätti pyytää Uhtualta insinööri Mobergin tutkimaan paikkaa ja tekemään kustannusarvion. – PK 17.5.1927

Ne kisapirtit

Ainakin Kutusen kylässä noudatetaan vielä vanhaa kansantapaa kerääntyä kisapirtteihin. Entisiin aikoihin verrattuna nämä nykyajan kisapirtit ovat kuitenkin pelkkiä nurkkatansseja, joissa esiintyy ilkeävaltaa ja jopa rivouttakin. – PK 18.6.1928

Malviaisen pieni kylä sijaitsi nimikkojärvensä niemekkeellä

Vasili Heikkinen, entinen Feodoroff (1902-1981) kertoi tyttärelleen Maarit Heikkiselle entisen kotikylänsä Malviaisen elämästä keväällä 1977 tehdystä haastattelussa. Oli kulunut viisikymmentä vuotta siitä, kun hän oli veljiensä kanssa paennut Vienan Karjalasta Suomeen talvella 1922. Oli tullut aika muistella, millaista oli elämä lapsuuden ja varhaisuuden kotikylässä.

Vasili Heikkinen oli hyvä kertoja ja hänen muistinsa oli ihmeellinen. Näin hän kertoi Malviaisen kylän elämästä.

Malviaisen kylästä on matkaa Pistojärven kirkolle 15 kilometriä, Ohan kylään kahdeksan ja Salmen (Hirvisalmen) kylään vain kolme kilometriä. Kylä sijaitsi Malviaisenjärveen pistävällä niemekkeellä. Kylässä oli 1920-luvun alussa seitsemän taloa. Kalastus oli tärkeä elinkeino, kun suurten järvien rannalla elettiin. Kylässä oli neljä nuotaa, kahdella talolla aina yhteinen nuotta. Nuotalla pyydyttiin lähinnä muikkua, siikaa ja lohta Pistojärvestä, Ohtajärvestä ja Malviaisenjärvestä, jotka kaikki olivat lähellä. Erikseen vedettiin ns. syysnuotaa, joka oli hyvin raskas, noin sata metriä pitkä. Kevätnuotta oli vain 50 metriä.

Vasilin isoisä Tero Feodoroff asui Malviaisen kylässä. Suvun hallussa oli koko niemi, jonka nimi oli todennäköisesti Hevosniemi. Tero kulki laukkukaupalla vanhuuteen saakka Suomessa Raahen puolella. Hänellä oli kolme poikaa, joista yksi meni kotivävyksi naapurikylään Ohtaan, ja kaksi jäi kotitaloon, jonka he jakoivat. Heillä oli omat navetat ja tallit, mutta asuinrakennus oli jaettu veljesten kesken.

Isoisäni Petrov Feodoroff jäi veljensä kanssa kotitaloon. Hän oli käynyt koulua Suomessa ja ollut jo 13-vuotiaasta asti kauppa-apulaisena sisarensa miehen kaupassa Puolangalla ja Taitvalkoskella. Venäjän armeijan käytyään hän palasi vielä joksikin aikaa Puolangalle aikomuksenaan perustaa kirkolle oma kauppa. Hän meni siellä naimisiin Takalon talon tyttären Tiina Kempvaisen kanssa, mutta veri veti takaisin Karjalaan. Niinpä hän palasi nuorikkonsa

kanssa Pistojärven Malviaiseen.

Pjotr (Petrov) Feodoroff, joka hallitsi sekä suomen että venäjän kielen, piti talossaan majataloa. Siinä kävi kaukaisia matkailijoita Venäjältä matkalla Suomeen. Majatalo toimi hänen kuolemaansa saakka.

Pjotr oli luonteeltaan ankara, tiukka, äkkipikainen ja sotilaallinen. Hän opetti jopa omat poikansakin marssimana kylän raitilla joka sunnuntai; sen jälkeen asiaan kuului vielä kyykyhyppelyharjoitukset pirtissä. Pjotr oli myös innokas koulumies ja kylän nk. kirjanoppi, joka hoiti kylän yhteisiä asioita. Hän tilasi kotinsa suomalaisia sanomalehtiä, Kalevan ja Ilkan.

Pjotr oli suorittanut Sortavalan seminaarissa kiertokoulunopettajan tutkinnon. Vuonna 1907 hän opetti Wienan Karjalaisten Liiton kehotuksesta suomen kieltä ja laskentoa Malviaisen, Ohan ja Hirvisalmen lapsille. Oppilaita oli yhteensä 40. Kirkonkylässä toimi Pistojärven virallinen koulu: se oli tietysti venäläinen eikä siellä saanut puhua edes välitunnillakaan omaa karjalan kieltä.

Feodoroffin talo sijaitsi korkealla harjulla. Pirtissä oli viisi ikkunaa. Etäämpää näytti kuin ikkunat olisivat olleet tavallista korkeammalla. Tämä vaikutelma syntyi siitä, kun talon alusta oli auki alhaalla sijaitsevien kellaritilojen takia. Pirtin puolella oli kova multalattia, mutta keittiössä ja kamarissa rossilattiat.

Talosta oli lyhyt matka hiekkarannalle, joka oli noin puoli kilometriä pitkä ja kymmenisen metriä leveä. Päivät pitkät Vasili ja hänen sisaruksensa Anni, Jaakko, Mikko ja Santeri sekä isän veljen poika Yrjö leikkivät rannalla. Kuiva hiekka oli kuin hienoa sokeria ja sitä tarttui joka paikkaan; äidin harkiksi lasten hiuksetkin olivat jillalla hiekkaa täynnä. Niemen jatkeena oli neljä pienehköä saarta. Ranta oli niin matala, että saariin saattoi mennä kahlaamalla. Kun loppukesästä tuli elonleikkua aika, oli tapa, että naiset leikkasivat ja miehet sitoivat lyhteet.

Jos sattui niin, että Malviaiseen tuli poikia naapurikylästä,

Vasili, Maarit ja Martta Heikkinen toukokuussa 1977, kun oikein haastattelu tehtiin.

niin heti pantiin toimeksi nurkkatanssit. Tyttäret pajattivat ja toiset tanssivat tahdissa. pajattamisessa rytmi olikin hyvin tärkeä, kun ei ollut soittoa. Tanssittiin katrillia, kahdeksannumeroa tai tsilulikkaa. Silloin oli suuret markkinat, silloin tanssittiin suurhinta eli purpuria. Joskus saattoi mukana olla haitarin –tai huuliharpu soittoa.

Vasili-isä kertoi, miten hän jo poikasena oppi pyydystämään riekkoja eli metsäkanoja pauloilla. Metsoja pyydystettiin paulojen lisäksi suustaladattavalla luodikolla. Teeriä taas saatiin järven jäältä naava-keot ja koivunversot houkuttamina. Illansuussa kun mentiin tarkastamaan pyydykset, saalis saattoi olla melkoinen. Silti jäi teeriä vielä kisailemaan kaikessa rauhassa. Saalis jaettiin sitten koko kylän kesken.

Vanhemmissa Pistojärven kylissä oli tasoua, mutta Malviaisessa ei; se oli nuori kylä. Pappi kävi kylässä harvakseltaan, siunasi, kastoi ja vihki. Kirkollinen vihkiminen tapahtui tavan mukaan vasta häiden jälkeen. Ortodoksinen usko, usko luontojumaliin sekä noituus vaikuttivat rinta rinnan ihmisten elämässä.

Karjalassa elettiin sopusoin-

nussa luonnon kanssa sitä kunnioittaen. Jos joku loukkasi luontoa esimerkiksi kiroilemalla veden äärellä, piti veden kultaiselta kuningattarelta pyytää heti anteeksi, ettei kalaonni olisi kaikonnut. Kylän kalmismaa sijaitsi pienessä metsikössä. Vainajia muistettiin ja kunnioitettiin viemällä haudoille tehtyihin pikkukatoksiin, kropsoihin, marjoja kesäaikaan.

Kun keväällä karja laskettiin laitumelle metsään, niin jokainen eläin siunattiin ikonin kanssa. Isä on kertonut, että kun uusi leipä otettiin pöytään, hänen isänsä siunasi sen ristimerkillä. Ja yksikään vieras ei astunut pirttiin ristimättä ensin silmiään ikonin edessä.

Isäni muistelusten pohjalta sain sen käsityksen, että Malviaisen kylän elämä sujui paljolti yhdessä tekemällä ja jakamalla asioita. Olin alle kymmenvuotias, kun hän alkoi muistella ikävissään Karjalan asioita. Luulin silloin, että hän kertoo satuja, mutta satuja ne eivät olleet, vaan totista totta, tosin sadunhoitoisia tarinoita maailmasta, jota ei enää ole.

MAARIT HEIKKINEN
fil. maisteri

Kirjoitus pohjautuu Vasili Heikkisen haastatteluun toukokuussa 1977.

Pistojärven seurakunnan vaihteita

Pistojärven seurakunta sijaitsee Kemin Karjalan länsilaidalla naapureinaan pohjoisessa Oulangan seurakunta, idässä Vaarakylän ja etelässä Uhtuan seurakunta sekä lännessä Suomi. Liikenne Pistojärveltä suuntautuu pääasiassa Uhtualle päin. Seurakuntaan kuuluu 12 kylää, joissa on 182 taloa ja asukkaita 638 miestä, 681 naista eli yhteensä 1 319 henkeä.

Lukuun ottamatta kehnoa tieyhteyttä Uhtualle Pistojärvi on muutoin todella eristetty ja vaikeakulkuista syrjäseutua semminkin kun sieltä ei ole minäkäänlaista tietä meren rannikolle. Jotta asukkaiden tyydyttävä elintarvikehuolto voitaisiin turvata, pitäisi rakentaa tie Pistojärveltä Suvantoon (20 virstaa), edelleen Kiimasvaaraan (10 virstaa), sieltä Kuusamon kirkolle ja edelleen Ouluun. Toinen vaihtoehto olisi tie Tiirijärven kautta Suomeen. Molempien näiden teiden alkupisteenä olisi Kieretti, joka on nykyään melkein koko laajan alueen kaupallinen ja taloudellinen keskus.

□ □

Toimeentulonsa pistojärveläiset saavat pääasiallisesti maataloudesta sekä metsä- ja uittotöistä. Jonkin verran myydyään lintuja ja poronlihaa Suomeen. Kalastus tuo oman tärkeän lisänsä jokapäiväiseen elantoon.

Maanviljely on alkeellisella tasolla ja tuottaa vähän. Oma leipää talonpojilla riittää kolmeksi kuukaudeksi; jos sattuu hyvä sato, niin ehkä neljäksi. Talonpojille pitäisi järjestää lisämaata ja neuvontaa, jotta maatalous kannattaisi vähän paremmin. Kylvöheinän viljely nostaisi lehmien maitomäärää ja myös ilmastolliset seikat puoltaisivat heinän- ja rehunkasvatusta. Nykyään Pistojärvellä on 333 nautaa ja 156 hevosta ja 182 taloutta.

□ □

Lääkintähuolto on seurakunnan alueella täysin järjestämättä. Päästäkseen välskärin luo on kuljettava 130-150 virstaa tietömiä taipaleita. Jos sattuu kulkutauteja, esim. lavantauti, niin apua ei saa mistään paitsi tietäjiltä ja parantajilta.

□ □

Seurakunta perustettiin kyläläisten toivomuksesta Pyhän

TAULUKKO.

Seurakunnan väkiluvun kehitys

VUOSI	syntyneitä		avioliitot	kuolleita	
	P	T		M	N
1898	27	29	7	4	7
1899	27	12	9	6	4
1900	24	20	8	19	13
1901	26	25	5	17	14
1902	17	22	10	6	5
1903	21	13	2	12	-
1904	26	22	12	15	8
1905	13	23	3	6	11
1906	23	21	15	8	5
1907	22	20	9	3	6
Yht.	217	207	80	96	82

Synodin päätöksellä 15.6.1895. Kirkko oli rakennettu jo vuosina 1891-93 kauppiaan pojan Ivan Iivananpoika Dernovan lahjoitusvaroilla (3 100 ruplaa). Kirkon ikonostaasi on peräisin vanhauskoisten luostarikirkoista Tuoppajärven Pyhästä saaresta. Seurakunnan papin mukaan kirkkoa pitäisi korjata, mm. uusia lattiat, vuorata seinät jne., mutta varoja ei ole eivätkä köyhät seurakuntalaiset voi asiassa paljонkaan auttaa.

Paikallinen rahvas käy vähän jumalanpalveluksissa. Vuonna 1907 seurakuntalaisista kävi ripillä ja ehtoollisella noin 500 henkeä. Pappi ja kirkonmiehiin asukkaat suhtautuvat karkeasti.

□ □

Ainoa luku- ja kirjoitustaidon levittäjä on 1-luokkainen koulu, joka toimii Pistojärven kirkonkylässä. Koulua pidetään yllä hiippakunnan kouluneuvoston ja Karjalan veljeskun-

nan Kemin osaston varoilla. Talonpojat huolehtivat valaistuksesta ja lämmityksestä sekä antavat vähän rahaa kirjoitustarpeisiin.

Kansanvalistuksen kehittämiseksi seurakuntaan pitäisi perustaa koulut vielä Suvantoon ja Tiirioon.

Arhangelskoe Eparhialnoe Vedomosti 1908:16. Lyhentäen Karjalan Heimolle suomenta-nut Nina Lavonen.

Karhutuhoja Korpijärvellä

Korpijärven kylässä on karhu tappanut 20 lammasta navetasta. Kyseinen navetta on noin 400 metrin päässä talosta. Karhu oli mennyt sisään katon kautta.

Tuhkalan kyläpiirin alueella on peto tämän kesän aikana tappanut useita kymmeniä lampaita ja yhden sonnin. Tämä pohjolan peto on tullut rohkeaksi, että Kutusen kylässä erään emännän ollessa karjaa ruokkimassa, kontio oli tullut tanhualle. Emäntä puolustautui talikolla ja sai karhun ajetuksi pois. - PK 2.10.1931

Kuitin rannat kutsuvat

15.-17.6. UHTUAN (Kalevalan) Proasniekkaan. Oikea juhlapäivä on lauantai 16.6., jolloin on runsaasti tapahtumia, kilpailuja, iso ulkoilmajuhla Kuitin rannalla jne. Bussi-reitti: Kajaani rautatieasema-lentoasema-Sotkamo-Kuhmo-Vartius jne. Matkan hinta 940,-, joka sisältää bussimatkat, ruokailu menomatkalla, perhemajoitus aterioineen, viisumi ja vakuutus. Lisätiedot ja varaukset:

MATKA-KYLLÖNEN OY

Kainuuntie 84 88900 KUHMO
Puh. 08-652 0771, 655 0701
email matkatoimisto@matka-kyllonen.inet.fi

Ainutlaatuista tietoa Pistojärven kylistä

Vienan Karjalan väliaikainen toimikunta (Uhtuan maakuntapäivien jälkeen nimellä Karjalan väliaikainen hallitus) järjesti hallintoalueellaan keväällä 1920 väestönlaskennan, jossa samalla kartoitettiin asukkaiden taloudellisia oloja. Kyselykaavakkeet toimitettiin kuntiin, jotka puolestaan organisoivat tietojen keruun kylistä.

Kaavakkeet oli määrä palauttaa keskuspaikkaan Uhtualle, ja niin ilmeisesti kunnissa toimitinkin. Poikkeuksen teki Pistojärvi. Siellä asia ehkä viivästyi niin pitkälle keväseen, että Vienan sota ehti syttyä ja väliaikainen hallitus joutui vetäytymään Vuokkiniemeen. Kaavakkeita oli silloin turha palauttaa.

Myöhemmin hallitus siirtyi Suomussalmelle ja arkistolaahtikot jäivät peräytymististelujen aikana bolševikkien käsiin Kivijärven kylässä eikä niiden vaiheista ole enempää tietoa. Tähän saakka niiden on katsottu tuhoutuneen, mikä pitäneekin paikkansa. Mahdollista tosin on, että asiapaperit otettiin talteen johonkin salaiseen arkistoon.

Näillä näkymin Pistojärven paperit ovat kuitenkin ainoat, jotka ovat säilyneet meidän päivimme saakka. Kyseessä on ainutlaatuinen dokumentti vienalaisten kyllien eläjästä ja elämän ulkoisista puitteista.

— SAKARI VUORISTO

PISTOJÄRVI (tässä myös huuttorit Vuosma, Vaara, Kontu ja Kuusmiemi)

Perheenpää	M	N	yht. alle 10v	lapsia yli 60v	vanhoja rampoja sokeita	lapsia koulu- iässä 7-14v	Suomessa ulkomailla	Omaa viljaa			Viljeltyä peltoa			Karjaa talossa		
								Ru	Oh	Ka	Per	He	Le	La	Ajoporot	He
Antti I. Jakovleff	6	1	7	1	1	3	--	-	1	-	10	4	1	4	3	-
Kostja Potapoff	2	2	4	-	-	-	--	-	-	-	5	3	1	2	2	10
Jyrki Jakovleff	4	3	7	3	1	1	--	-	1	-	10	2	-	3	3	11
Miihkali Feodoroff	5	8	13	3	-	-	--	-	1,2	-	10	4	-	4	8	1
Wasili Heikkinen	4	6	10	2	1	2	--	-	1,2	-	10	3	-	3	6	29
Paavo I. Heikkinen	4	4	8	-	-	-	--	-	-	-	5	3,5	1	1	5	-
Miitrei Potapoff	2	3	5	-	-	1	--	-	1,5	-	10	3	-	3	5	6
Iivana M. Potapoff	3	2	5	-	-	1	--	-	1	1,4	10	3	-	2	3	8
Paavali O.	6	4	10	3	1	4	--	-	4,2	1,4	20	6	-	3	4	11

Jaakko H. Jakovleff	1	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4
Kalle I. Potapoff	1	3	4	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,5	2	8
Trohkima Miinin	1	3	4	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	1
Savina Potapoff	3	5	8	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	10
Waseli I. Potapoff	5	7	12	3	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,5 3	1 4 6	20
Iivana K. Petroff	4	3	7	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3 7	23
Jeremei Jakovleff	4	4	8	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,3 5	1 3 5	-
Iivana I. Potapoff	4	2	6	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2 2	3
Aleksii P. Miinin	2	3	5	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,5	2 2	1
Huotari T. Petroff	2	2	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3 4	60
Santeri Semenoff	1	3	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2 4	1
Jarossima Jakovleff	6	4	10	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3 8	10
Prokko I. Miinin	3	2	5	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,3 1,4	1 3	2
Jeremei K. Jakovleff	3	2	5	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2 2	2
Paavo R. Petroff	1	2	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,3	1 3	-
Paavo I. Potapoff	3	2	5	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,4	2 2	8
Semen M. Jakovleff	2	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,4 4	1 2 4	6
Paavo M. Jakovleff	3	4	7	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
Oksenie A. Semenoff	2	2	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1 4	-
Semen T. Jakovleff	1	7	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4 25	-
Paavo H. Jakovleff	1	3	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,2	1 3	1
Tuarie M. Jakovleff	1	1	2	-	*	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,3	1 1	-
Semen Musovskij	3	5	8	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,3	2	-
Riiko Feodoroff	2	3	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-

Semen T. Petroff	4	3	7	1	-	2	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trohkima T. Petroff	4	2	6	-	-	1	--	4	-	15	4	1	3	6	30	-	-	-
Miitrei Potapoff	5	3	8	3	-	3	--	-	-	-	1,2	-	-	-	-	-	-	-
Varvana Koljonen	-	1	1	-	-	-	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ohvo Heikkinen	1	2	3	-	1	-	--	-	-	10	1,5	-	2	3	-	-	-	-

OHTA

Perheenpää	M	N	yht.	lapsia alle 10v	vanhoja yli 60v	rampoja, sokeita	lapsia koulu- iässä 7-14v	Suomessa ulkomailla	Omaa viljaa			Viljeltyä peltoa	Karjaa talossa					
									Ru	Oh	Ka		Per	He	Le	La	Ajoporot	
Sirkei J. Potapoff	4	1	5	-	-	-	-	--	-	1	15	3	-	2	1	12	-	-
Omelie P. Kanerva	1	1	2	1	-	-	-	1 Venäjällä	-	1	3	15	5	-	2	2	-	-
Samppa P. Kiriloff	3	3	6	1	1	-	-	2 Suomessa	-	1	?	-	-	1	2	2	-	-
Ortto W. Kiriloff	4	3	7	2	1	1	1	1 Venäjällä	-	-	-	20	4	1	2	4	8	-
Kirilä H. Kondratjeff	2	4	6	2	-	-	-	--	-	1,2	1,4	5	3	-	2	2	-	-
Ivan W. Tarasoff	2	7	9	2	-	4	-	--	-	-	-	-	3	-	2	3	-	-
Tero Kondratjeff	4	2	6	4	-	-	-	--	-	-	-	2	-	-	2	2	7	-
Matti Potapoff	2	4	6	2	2	-	-	--	-	-	1,2	-	4	-	3	9	-	-
Hilvana Potapoff	2	3	5	2	-	-	1	--	-	-	0,9	-	2,6	-	1	3	-	-
Wasei H. Ivanoff	4	3	7	3	-	2	2	--	-	-	-	1	5	1	3	4	-	-
Risto H. Ivanoff	3	3	6	-	2	-	1	--	-	-	-	1	4	-	2	4	2	-
Jehrimä Ivanoff	3	5	8	1	2	-	1	1 Venäjällä	-	1,2	1	15	6	1	4	3	1	-
Jehhimei Ivanoff	2	3	5	1	1	-	-	--	-	2	1	15	4	-	2	3	-	-
Sohvana Lukkojeff	4	4	8	2	1	-	3	--	-	-	0,5	-	4	-	2	3	1	-
Mikittä E.	4	3	7	2	-	-	3	--	-	-	-	-	3	-	2	3	2	-

Matti O. Kiriloff	2	1	3	-	-	-	-	1 Venäjällä	-	-	1	1	2	-	2	2	4
Waseli Minin	2	2	4	1	-	-	1	--	-	-	-	-	4	-	1	3	-
Paavo H. Kondratjeff	6	3	9	3	-	-	-	1 Venäjällä	-	-	1,2	20	5	1	3	4	14
Josro O. Kiriloff	3	4	7	4	-	-	1	--	-	-	1,9	2	1,3	-	2	1	1
Potahvei Kiriloff	2	2	4	-	2	-	-	1 Suomessa	-	-	1	15	13	1	4	3	-
Waseli Kiriloff	2	5	7	1	-	-	-	--	-	-	0,5	15	4	-	3	5	1
Simana O. Ivanoff	5	6	11	3	-	-	1	--	-	-	0,5	20	6	1	3	6	8
Uljana J. Kondratjeff	2	2	4	2	-	-	1	--	-	-	-	-	1	-	1	1	-
Maria Lettijeva	-	3	3	-	-	-	-	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-

HIRVISALMI (Salmi)

Perheenpää	M	N	yht.	lapsia alle 10v	vanhoja yli 60v	rampoja, sokeita	lapsia koulu- iässä 7-14v	Suomessa ulkomailla	Omaa viljaa			Viljeltyä peltoa	Karjaa talossa				
									Ru	Oh	Ka		Per	He	Le	La	Ajoporot
Hivana B. Jakovjeff	1	2	3	-	2	-	-	--	1,3	-	-	20	-	-	2	2	-
Stepan Jakovjeff		4	7	-	1	1	1	--	-	2	2	25	10	1	5	7	-
Waseli A. Potapoff	7	1	8	4	-	-	2	--	-	-	-	-	1	-	2	-	-
Savina A. Potapoff	2	4	6	4	-	-	-	--	-	-	-	-	2	-	2	1	-
Paavo Takavaara	2	3	5	1	1	-	-	--	-	-	-	1	2	-	2	2	-
Antti Salmenkorva	2	6	8	3	1	1	1	--	-	5	1	30	8	1	4	3	-
Teppo Syrjäjä	4	5	9	3	1	1	3	--	-	1	?	10	6	1	3	3	-
Ohvo Lehtosaari	3	1	4	2	-	-	-	--	-	3	-	15	3	-	2	2	1
Huotari Potapoff	5	4	9	2	1	-	4	--	-	1	-	10	3	-	2	2	1
Matti A. Potapoff	7	2	9	3	1	-	3	--	-	1	1	20	7	1	3	5	10
Jeremia Potapoff	3	4	7	-	1	-	1	--	-	-	1,2	5	2	-	2	4	6

HÄME (sisältää myös Kaamotin)

Perheempää	M	N	yht.	lapsia alle 10v	vanhoja yli 60v	rampoja, sokeita	lapsia koulu- iässä 7-14v	Suomessa ulkomailla	Omaa viljaa				Viljeltyä peltoa			Karjaa talossa		
									Ru	Oh	Ka	Per	He	Le	La	Ajoporot		
Waseli D	3	4	7	-	1	1	-	--	-	-	-	-	3	1	2	6	-	
Kieleväinen																		
Miikkula P.	4	3	7	3	-	-	2	--	-	-	1	-	3	-	2	5	2	
Kieleväijeff																		
Onuhrie K.	2	2	4	-	2	2	-	--	-	-	-	-	3	-	3	4	-	
Kieleväijeff																		
Iivana M.	4	1	5	-	-	-	-	--	1,4	1,4	2	-	7	1	2	5	-	
Moisejeff																		
Vasili I.	5	4	9	1	1	-	4	--	-	-	-	-	2	-	1	1	-	
Lesojeff																		
Iivana	3	1	4	-	1	-	1	--	-	-	-	-	2	-	2	5	-	
Niemelä																		
Savastei J.	3	3	6	1	-	1	1	6 Venäjällä	-	-	-	-	2	-	1	-	-	
Lesojeff																		
Aleksi O.	-	-	-	-	-	-	-	6 Venäjällä	-	-	-	-	2	-	-	2	-	
Kieleväijeff																		
Pekka H.	3	4	7	1	2	2	-	--	-	-	-	-	3	-	2	4	2	
Lesojeff																		
Waseli	2	3	5	-	-	-	-	--	-	-	3	-	5	1	2	4	1	
Bogdanoff																		
Timo	3	6	9	1	1	1	3	--	1,5	5	1,2	5	11	1	6	1	10	
Tarasoff																		
Iivana K.	4	3	7	2	-	-	-	--	-	-	-	-	2	1	1	1	4	
Savin																		
Iivana I.	1	3	4	1	1	1	-	--	-	-	-	-	2	-	2	4	1	
Lesojeff																		
Kostja J.	7	2	9	3	-	-	4	--	-	-	-	-	2	-	1	5	8	
Savin																		
Simo E.	3	6	9	-	2	2	2	--	-	-	-	-	5	1	4	5	-	
Savin																		
Jaakko E.	3	5	8	1	2	-	-	--	1	-	1	-	5	1	3	5	3	
Moisejeff																		
Ortto	2	2	4	2	-	-	-	--	1,2	-	1,6	-	5	-	2	4	-	
Moisejeff																		
Siitari S.	1	1	2	-	-	-	-	--	-	-	-	-	1,3	-	1	5	9	
Savin																		
Huotari O.	4	4	8	2	-	-	3	--	1,5	-	-	-	4	-	3	7	2	
Savin																		
Jaakko O.	3	3	6	2	2	1	1	--	-	-	1,2	3	4	1	1	5	1	
Savin																		
Huotari V	2	3	5	2	1	-	-	--	-	-	-	-	3	-	2	2	-	

Iivana Tarasoff	2	4	6	1	2	2	-	--	1,3	1,2	1,1	10	9	-	4	6	2
Puavila W. Tarasoff	1	3	4					4 muualla Karjalassa	-	-	-	-	-	-	-	-	-

TIIRO (sisältää myös Lehtovaaran ja Hämehevaaran)

Perheenpää	M	N	yht.	lapsia alle 10v	vanhoja yli 60v	rampoja, sokeita	lapsia koulu- iässä 7-14v	Suomessa ulkomailla	Omaa viljaa			Viiljetyä peltoa	Karjaa talossa				
									Ru	Oh	Ka		Per	He	Le	La	Ajoporot
Sirkei H. Koljonen	2	4	6	1	-	-	1	--	-	-	-	10	3	1	2	4	-
Mikko A. Koljojeff	3	5	8	5	-	-	2	--	-	-	-	5	1	1	2	5	-
Kiirikä Koljojeff	5	2	7	1	1	-	1	--	-	2	-	10	2	-	9	8	6
Pekka J. Gerasimoff	3	4	7	3	-	-	1	--	-	-	-	5	2	-	3	5	3
Iivana Gerasimoff	3	4	7	-	2	-	-	--	-	-	-	10	5	-	4	6	12
Roope Koljonen	1	-	1	-	-	-	-	--	-	1	1,3	5	3	-	2	1	-
Teppo Koljojeff	3	3	6	2	2	2	-	--	-	2	-	15	4	1	4	5	1
Jyrki Koljojeff	5	2	7	3	-	-	-	--	-	-	-	10	2	-	2	4	2
Paavo A. Gerasimoff	2	1	3	1	-	1	-	--	-	-	-	5	1,2	-	-	2	1
Jussi M. Gerasimoff	1	2	3	3	-	1	-	--	-	1,2	-	20	2,3	-	1	5	6
Ohvo Gerasimoff	1	2	3	1	-	-	-	--	-	-	-	1	1	-	1	2	-
Huotari J. Bogdanoff	2	3	5	-	1	-	-	--	-	1	1,3	10	3	1	3	5	2
Iivana Bogdanoff	1	4	5	3	-	-	1	--	-	-	-	5	1	-	2	3	-
Timo A. Gerasimoff	6	5	11	2	-	-	1	--	-	-	-	10	2	-	5	10	6
Aleks. Bogdanoff	3	3	6	-	-	-	-	--	-	-	-	3	3	-	2	4	-
Torohvei Koljojeff	2	2	4	1	-	-	1	--	-	1	-	10	2	1	2	3	8
Ilja Gerasimoff	6	1	7	3	-	-	2	--	-	1,3	-	10	2	-	2	5	10
Kostja Gerasimoff	5	5	10	3	-	-	-	--	-	1,4	5	1,3	20	5	1	7	8
Paavo H. Gerasimoff	4	6	10	3	2	3	-	1 Suomessa	1,4	5	1,2	20	5	1	5	6	20

Ananie	4	3	7	2	1	1	-	-	-	6	1,2	20	6	1	6	5	5
Gerasimoff																	
Waseli A.	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1,3	-	1	1	1
Gerasimoff																	
Timo J.	3	4	7	1	1	-	1	-	-	-	-	5	2	-	6	7	1
Gerasimoff																	
Sohja H.	2	5	7	3	-	-	4	-	-	1,4	4	15	4	1	4	5	1
Gerasimoff																	
Janne	3	1	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Karjalainen																	
Jussi	2	2	4	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Weckman																	
Anni	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Koljonen																	
Krestina	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gerasimoff																	
Oskari	10	1	11	6	1	1	2	-	-	5	-	20	9	2	7	10	30
Gerasimoff																	
Iisakki	2	6	8	3	2	-	1	-	-	-	-	20	4	1	5	5	-
Koljonen																	

KUTUNEN

Perheestä	M	N	yht.	lapsia alle 10v	vanhoja yli 60v	rampoja, sokeita	lapsia koulu- iässä 7-14v	Suomessa ulkomailla	Omaa viljaa			Viljeltyä peltoa			Karjaa talossa		
									Ru	Oh	Ka	Per	Ru	Ka	Per	He	Le
Nikolai M.	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1,9	10	3	-	1	6	-
Nikkanoff																	
Timo W.	4	1	5	1	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	1	-	1
Nikkanoff																	
Huotari	2	4	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	4	-
Nikkanoff																	
Risto M.	3	4	7	1	2	-	2	-	-	-	-	10	4	-	1	3	-
Nikkanoff																	
Levontei	3	3	6	-	-	-	2	-	-	-	1	?	3	1	3	4	-
Nikkanoff																	
Iivana	2	2	4	-	2	-	-	1 Venäjällä	-	-	?	?	4	1	1	4	-
Nikkanoff																	
Anni Hilip.t	1	3	4	-	1	-	-	1 Venäjällä	-	-	-	5	4	-	3	4	-
Nikkanoff																	
Teppana	5	4	9	1	-	-	1	2 ulkom.	-	-	-	2	2	-	1	1	-
Nikkanoff																	
Jussi	2	4	6	2	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	2	4	-
Nikkanoff																	
Mikko	2	1	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1	3	-	1	2	-

Jeremei J. Tuhkin	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	-
Hilippä J. Nikkanoff	4	3	7	2	-	-	1	-	-	-	1	-	20	4	-	2	4	40	-
Maria M. Nikkanoff	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Outi Nikkanoff	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

KIIMASVAARA

Perheenpää	M	N	yht.	lapsia alle 10v	vanhoja yli 60v	rampoja, sokeita	lapsia koulu- iässä 7-14v	Suomessa ulkomailla	Omaa viljaa			Viljeltyä peltoa	Karjaa talossa				
									Ru	Oh	Ka		Per	He	Le	La	Ajoporot
Markke M. Kollijeff	1	4	5	-	1	-	-	--	-	-	-	20	8	1	4	5	-
Onton Nikanoff	1	2	3	1	1	-	-	--	-	-	-	10	2	-	1	2	-
Mikko M. Nikitin	1	-	-	-	-	-	-	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Olli Moisejeff	4	1	5	-	-	-	-	--	-	-	tie dot puut tu-	-	vat	-	-	-	-
Kortei K. Nikitin	3	3	6	3	1	-	-	--	-	3	-	10	6	1	3	4	10
Stafei A. Moisejeff	4	4	8	2	1	-	1	--	-	3	-	10	4	1	3	5	20
Ivana Moisejeff	3	3	6	2	1	-	-	--	-	2	-	10	7	1	3	5	6
Onton R. Nikitin	3	3	6	1	2	-	-	--	-	-	-	10	6	1	3	5	10
Timo W. Moisejeff	3	1	4	-	-	-	2	--	-	-	-	10	5	1	2	4	-
Hilvana Potapoff	4	4	8	1	-	-	-	--	-	-	-	10	5	1	4	4	5
Wasei H. Potapoff	2	1	3	-	1	-	-	--	-	1	-	3	4	1	2	3	10
Mitro M. Moisejeff	8	3	11	2	1	-	2	--	-	-	-	10	3	-	2	4	15
Ivan Moisejeff	2	3	5	-	1	-	-	--	-	1	-	10	2,3	-	3	3	20
Mikittä Moisejeff	6	5	11	1	2	-	3	--	-	-	-	10	5	1	4	6	30
Huotari H. Potapoff	5	4	9	-	1	-	1	--	-	1	-	3	4	1	3	5	10
Timo H. Potapoff	3	2	5	2	-	-	1	--	-	-	-	-	2	-	2	1	1

ÖLKKY

Perheenpää	M	N	yht.	lapsia alle 10v	vanhoja yli 60v	rampoja, sokeita	lapsia koulu-iässä 7-14v	Suomessa ulkomailla	Omaa viljaa				Viljeltyä Karjaa talossa		
									Ru	Oh	Ka	Per	He	La	Ajoporot
Jussi	1	5	6	3	1	1	-	--	-	-	5	-	2	3	-
Törmänen															
Iknatta	1	4	5	3	-	-	-	--	-	-	1	-	1	2	1
A.Koljojeff															
Kiriliä A.	1	2	3	-	1	1	-	--	-	-	1	-	1	2	-
Koljojeff															
Riiko I.	3	2	5	1	2	2	-	--	-	-	5	1	2	3	3
Bogdanoff															
Jaakko A.	5	1	6	3	-	-	-	--	-	-	5	-	3	4	4
Koljonen															
Paavo A.	2	2	4	-	1	2	-	--	-	-	5	-	3	3	6
Koljojeff															
Mikittä	2	2	4	-	2	-	-	--	-	-	5	-	3	3	4
Bogdanoff															
Iivana M.	3	2	5	3	-	-	-	--	-	-	2	-	2	3	2
Nikitin															

KANTONIEMI

Perheenpää	M	N	yht.	lapsia alle 10v	vanhoja yli 60v	rampoja, sokeita	lapsia koulu-iässä 7-14v	Suomessa ulkomailla	Omaa viljaa				Viljeltyä Karjaa talossa				
									Ru	Oh	Ka	Per	He	La	Ajoporot		
Mitrei A.	3	4	7	-	1	-	1	1 Venäjällä	-	-	1,3	5	3	-	3	5	29
Timonen																	
Kostja	2	3	5	-	2	2	-	1 Venäjällä	-	-	-	6	3	1	1	4	-
Timonen																	
K (?).A.	3	3	6	-	2	-	-	1 Venäjällä	-	-	-	5	2	-	2	3	3
Timonen																	
Timo	1	1	2	-	-	-	-	--	-	1,4	-	5	2	-	1	3	12
Prokopjeff																	
-epäselvä nimi	1	5	6	1	-	-	-	1 Venäjällä	-	-	-	-	-	-	1	3	-
Homa	1	2	3	1	-	-	-	--	-	1,4	-	5	1	1	2	1	-
J.Timonen																	
Jyrki	4	2	6	2	2	-	-	--	-	-	-	5	1	-	2	2	2
Timonen																	
Iivana Judin	3	4	7	3	2	-	-	--	-	1,4	1,4	25	4	1	3	3	4
Waseli W.	2	4	6	-	1	-	-	--	-	1,4	1,4	20	1,4	-	3	6	18

Kusma	3	5	8	1	2	-	-	-	-	1	4	5	26
Judin													
Aleksis A.	6	3	9	3	1	1	3			1	2	2	5
Prokopjeff													
Jyrki K.	2	1	3	1	-	1	-			-	1	2	2
Timonen													
Kauro	2	3	5	1	1	1	1			-	2	3	-
Kollojeff													
Huotari E.	3	3	6	3	1	-	-			-	1	2	3
Timonen													
Trohkima	2	3	5	1	1	-	-			1	3	5	-
Bogdanoff													
Iivana	2	6	8	3	1	-	-			-	1	2	-
Kollojeff													
Jyrki	2	1	3	1	-	-	-			-	1	1	2
Kollojeff													
Onton	3	4	7	-	1	1	1			-	2	1	6
Timonen													
Miihakali	1	5	6	2	-	-	2			-	2	3	12
Prokopjeff													
Anni	-	1	1	-	-	-	-			-	-	-	-
Koljonen													
Anni Pavl.	1	1	2	-	-	-	-			-	1	2	-
Jakovjeff													
Riiko K.	1	2	3	-	-	-	-			-	-	-	-
Jakovjeff													

Jatkuu seuraavassa numerossa.

PURREN VALITUS

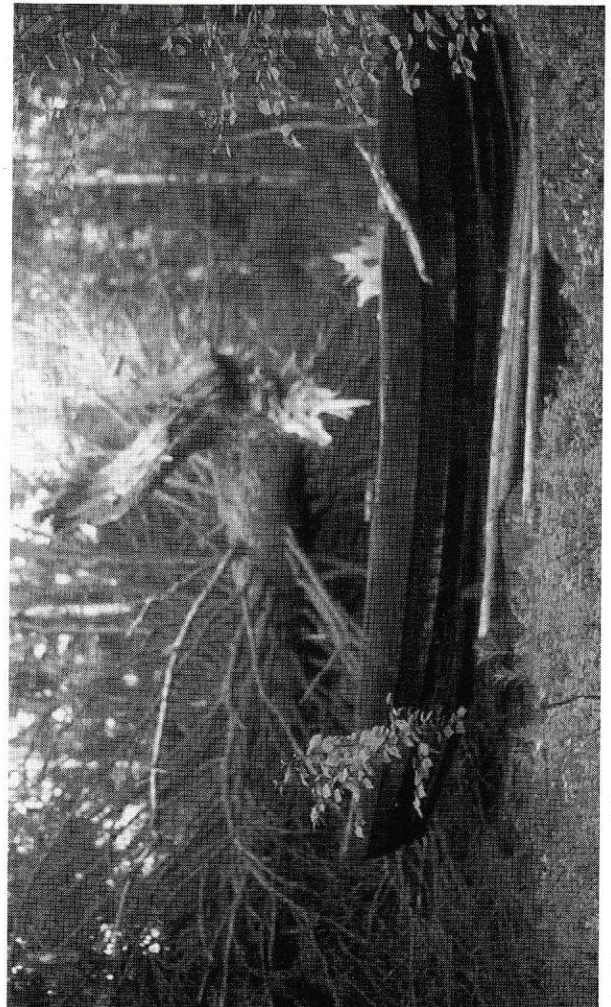
Vesille venosen mieli

Mitä itet puini pursi,
veno vaivani valttat.
Sitä iten pursi puini,
veno vaivaini valitan,
Huapa kasvau hankasissa,
peipponi perillä pesiy,
suuri kuusi kulmillani.
Iten viejäistä vesille,
laskijaista lainehilla.

Valistusta erämaassa

Katoslammin kylässä erämaan keskellä on tehty paljon valistustyötä. On toiminnassa I asteen koulu, perustettu talvella 1924. Siinä opiskelee tällä kertaa 22 oppilasta. Vanhemman väestön opetusasemat ovat myös toiminnassa. Kiinnostus niitä kohtaan on edellisestä talvesta lisääntynyt. Vaikeutena on opetusvälineiden puute; ei ole aapisia eikä edes kirjoituspaperirakaa.

Kyläpiiriin – keskuksena on Katoslampi – kuuluvat Korpijärvi, Ahovaara, Tuhkala, Kuntunen ja Akkala. – PK 3.12.1925

Vesille venosen mieli.

Ihmisiä ja elämää Pistojärven Suvannossa viime vuosisadalla

Suvannon kylää järven puolelta katsottuna vuonna 1942 (kuva: V. Rohkimaisen kok.).

Pistojärven kunta eli volosti kuului vanhan Venäjän aikana hallinnollisesti Vienan läänin Kemän kihlakuntaan. Kunnan keskuspaikkana oli Pisto eli Pistojärven kirkonkylä, joka sijaitsi Pistojärven länsirannalla. Siellä olivat kunnantalo, koulu, kirkko ja pappila. Pistojärvi, josta kunta on saanut nimensä, on noin 20 km pitkä ja leveimmillään 9 km leveä järvi tai oikeammin joen laajentuma Pistojoen vesistöissä. Tämä helmisimpukoistaan kuulu joki saa alkunsa Kuusamosta ja virtaa Kuusamo-, Muo- ja Joukamojärvien kautta Pistojärveen, jonka eteläpästä se jatkuu ja laskee Vuonnisen luona Ylä-Kuitjärveen.

Pistojärvellä oli vuoden 1907 väestönlaskennan mukaan 1 318 asukasta, kaikki karjalaisia. peltoa oli viljalle kylvettyä 270 hehtaaria, lehmiiä oli 276, hevosia 140, lampaita 2 200 ja poroja runsaat 3 000 päätä. Helmikuussa 1921 kunnan alueella asui elintarvikkeiden jakelulistojen mukaan 1 189 henkeä.

Pistojärven kirkonkylässä toimi ennen I maailmansotaa koulu. Kaikki oppilaat olivat

karjalaisia, mutta opetus tapahtui pääosin venäjäksi. Opetusaineina olivat venäjän kielen lisäksi uskonto, laskento, kaunokirjoitus ja laulu. Pitkämatkaisille oppilaille oli järjestetty majoitus ja ruokailu pappilaan. Opetuksesta koulussa huolehti pappi. Pistojärven kaksi viimeistä pappia, Semenov ja Musovski, olivat karjalais-syntyisiä ja osasivat suomea. Heistä jälkimmäinen, Simeon Musovski, oli erittäin pidetty pappi. Hän jakoi 1920-luvulla heimolaistensa kohtalon, pakeni Suomeen ja toimi pitkään vienalais-pakolaisten arvostamana sielunhoitajana Kuusamossa ja muualla Pohjois-Suomessa. Kirjailija Laila Hietamies on romaaneissaan "lainannut" törkeällä tavalla Simeon Musovskin nimen roistomaiselle romaanioppilleen.

Pistojärven kunnan hallinto oli järjestetty samaan tapaan kuin Suomessa. Vienan Karjalan väliaikaisen hallituksen aikana asukkaat valitsivat kunnan esimieheksi (viimeiseksi) suvantolaisen Kankaan talon isännän, 1878 syntyneen kauppias Teodor Rohkimaisen. Viimeisenä kunnansihteerinä oli

kuusamolaissyntyinen Jussi Wedman.

Suvannon kylä ja sen eläjät

Suvannon kylä sijaitsee Pistojoen laajentuman Suvannonjärven ja Ukon eli Ukonjärven välissä. Kyläläisten pienet pelot olivat järven rannassa talojen lähellä. Niittyjä oli loitompanakin. Pistojoessa on Suvannon molemmin puolin komeita koskia, kylän yläpuolella kalaisa Kuuskoski ja alapuolella kaunis Kantokoski. Pistojärven kirkolta johti Suvantoon talvitie, kesällä kinttupolku. matka on noin 20 kilometriä.

Suvannon kylässä oli v. 1908 tietojen mukaan 27 taloa ja 167 asukasta. Vuonna 1921 kylässä asui 21 perhekuntaa ja kaksi yksineläjää. Talot olivat nimittäin:

Harju, Hikkinen
Hippan, Hotatta
Jemu, Jeremiellä
Jerula, Juhola
Jyrintalo, Kalima
Kangas, Kaurola
Kirilä, Kormila
Leva, Luttu
Majava, Malania
Marppa, Miikkula

Miittri, Mikittälä
Niemi, Ortjo
Ontrei, Savina
Saltatta, Suava
Tanila, Timon talo
Ullinen, Vaja.

Makariela ja pari muuta vanhauskoisten asumaa taloa kuuluivat kylän piiriin, mutta sijaitsivat kymmenkunta kilometriä sivussa pääkylästä. Jyrintalo, Miikkula ja Niemi olivat Suvannonjärven pohjoispuolella, muuta eteläpuolella.

Rakennustavaltaan kylä ei ollut tyypillinen karjalaiskylä. Talot eivät olleet yhtenäisesti järven rannalla, vaan hajallaan Suvannon ja Ukonjärven välisellä kannaksella. Osa taloista oli rakennettu vanhan karjalaisen mallin mukaan, mutta monissa näkyi suomalaisvaikutusta. Esim. Kankaan talo oli jo 1919-luvulla lautavuorattu ja punaiseksi maalattu.

Vuonna 1911 Suvannon taloista oli asuttuja vain 18, jatkosodan alkaessa 1941 kylässä asui enää kahdeksan perhettä.

Kyläläisten elinkeinot

Suvantolaiset elivät luon-

taistaloudessa. Särvin ja suurin osa leipäviljasta saatiin omasta takaa. Pistojoessa, järvissä ja lähiseudun lammissa oli runsaasti kalaa. Tärkeimpiä ostettavia olivat jauhojen ohella suola, sokeri, tee ja kahvi. Toisin kuin Vienan Karjalassa yleensä suvantolaiset joiivat myös kahvia. Tapa lienee tullut laukkukauppiaiden mukana Suomesta.

Karjanhoito oli tärkeä elinkeino. Eniten karjaa, kahdeksan lehmää, oli Jeremielässä. Karjanrehu saatiin pääasiassa luonnonniityiltä samaan tapaan kuin siihen aikaan Suomen puolellakin. Lypsyrehuna Suvannossa käytettiin järvikortetta ja kuivattuja lumpeita eli ”kakkaraisia”. Kivennäisrehua saatiin kuivattamalla kalojen sisältymykset ja ruodot, seos murskattiin sitten huhmaressa. Totkuksi nimetty jauho oli vielä keitettävä ennen karjalle syöttämistä.

Tuottavin ammatti oli laukkukauppa. Suvannon miehet liikkuiivat eniten Pohjois-Suomessa, mutta eräät heistä ulottivat kauppamatkansa Ahvenanmaalle, Ruotsiin ja Norjaan, jopa Keski-Eurooppaan saakka. Varsinkin Mikittälän miehet kävivät kaukomatkoillaan usean sukupolven ajan. Laukkukauppaan liittyi laajaa turkisten ja riistaeläinten välitystä. Turkikset myytiin Sungun

markkinoilla tai suoraan Pietarin kauppahuoneille. Viljaa ja suolaa ostettiin Kieretistä, kankaat useimmiten Pietarista tai Oulusta.

Suvannossa oli myös 1901 perustettu kyläkauppa. Sen omistivat Kankaan talon miehet. Monet suvantolaiset kauppiasperheet olivat ajan mittapuun mukaan kohtalaisen varakkaita. Vielä 1930-luvulla kirjattiin Kuusamossa sananparsi ”Suvannon kuptsat ne hyrevää”. Ainakin vanhat kuusamolaiset tietävät, mitä sanonta tarkoittaa!

Toinen tärkeä elinkeino oli poronhoito. Pieni Pistojärvi oli suuren Kiestingin jälkeen Vienan Karjalan pororikkain kunta. Eniten poroja Suvannossa oli merkitty Kankaan talon poromerkillä ”Oikeassa kolme alla, vasen päällä vita ja pykälä alla”.

Tuloja hankittiin myös ahdinajolla ja metsätöillä. Rahtia ajettiin enimmäkseen poroilla. Savotoissa käytiin Pääjärven saloilla, mutta myös Suomen puolella. Muutamien Suvannon talojen, erityisesti Ullisen miehet olivat kuulujia uittomiehiä. Uitossa käytiin hyvinkin kaukana: lännessä Iijoella, pohjoisessa Tuuntsajoella ja etelässä Vienan Kemijoella saakka.

Monet suvantolaiset saivat lisätuloja metsästyksellä ja hel-

misimpukan pyynnillä. Eränkävynä on ollut arvostettua, sillä kuuluisista erämiehistä on säilynyt perinnetarinaa paremmin kuin kylän muista asukkaista. Esim. 1800-luvun alkupuolella eläneen Roton Jeremian muistetaan vielä kaataneen – vain keihäs aseenaan – 16 karhua.

Suvannon sukhistoriaa

Eräitä kauempaa haettuina miniöitä ja vävyjä lukuun ottamatta lähes kaikki suvantolaiset lienevät olleet sukua toisilleen. Vanhan Venäjän aikana kylässä käytettiin vain muutamia sukunimiä. Rotosten asuttamia taloja olivat Harju, Hikiä, Hippa, Jemu, Jeremielä, Jerula, Leva, Luttu ja Mikittilä. Rohkimaisten asumia olivat Jyrintalo, Jyrki, Kangas, Kirilä, Malania, Ortjo, Ontrei, Tanila, Timon talo ja Ullinen. Kirilovien taloja olivat puolestaan Hotatta, Juhola, Kalima, Kaurola, Kormila, Marppa, Miikkula, Miitrei, Niemi, Saltatta, Savina, Suava ja Vaja. Henkikirjoissa kylän kaikki asukkaat on merkitty karjalaisiksi ja suomenkieliseksi. Laukkukauppiaiden passeissa sukunimet olivat venäläisessä muodossa: Rotoset olivat Rodionoffeja, Rohkimaiset Trohkimoffeja.

Suvannon asutus ei ole kovin vanhaa. Kuusamolaisen Seppo Ervastian tutkimusten mukaan ison vihan aikana (1713-21) oli asutusta Kuusamon kohdalla itärajan takana vain Paanajärven paikkeilla. Vienan asuttamista tutkineen Matti Pöllän mukaan Suvanto oli asuttu kylä ainakin vuodesta 1756. Suvannossa asui v.1762 viisi ruokakuntaa, joista ainakin yksi oli ”kansallisuudeltaan ruotsalaisia tulokkaita”, siis Suomesta tulleita.

Suvannosta ja sen lähikylistä on löytynyt kylä merkkejä varhaisemmastakin asutuksesta. Jo 1800-luvulla sieltä löydettiin Ukonojan varresta kivistä tehty tasatalta. Pistojärveltä tunnetaan kolme muuta kivikaudesta kertovaa löydöstä. Neuvostovallan aikana Hämeen kylästä löydettiin aarre, joka sisälsi Belgiassa ja Espanjassa 1600-luvulla lyötyjä hopearahoja.

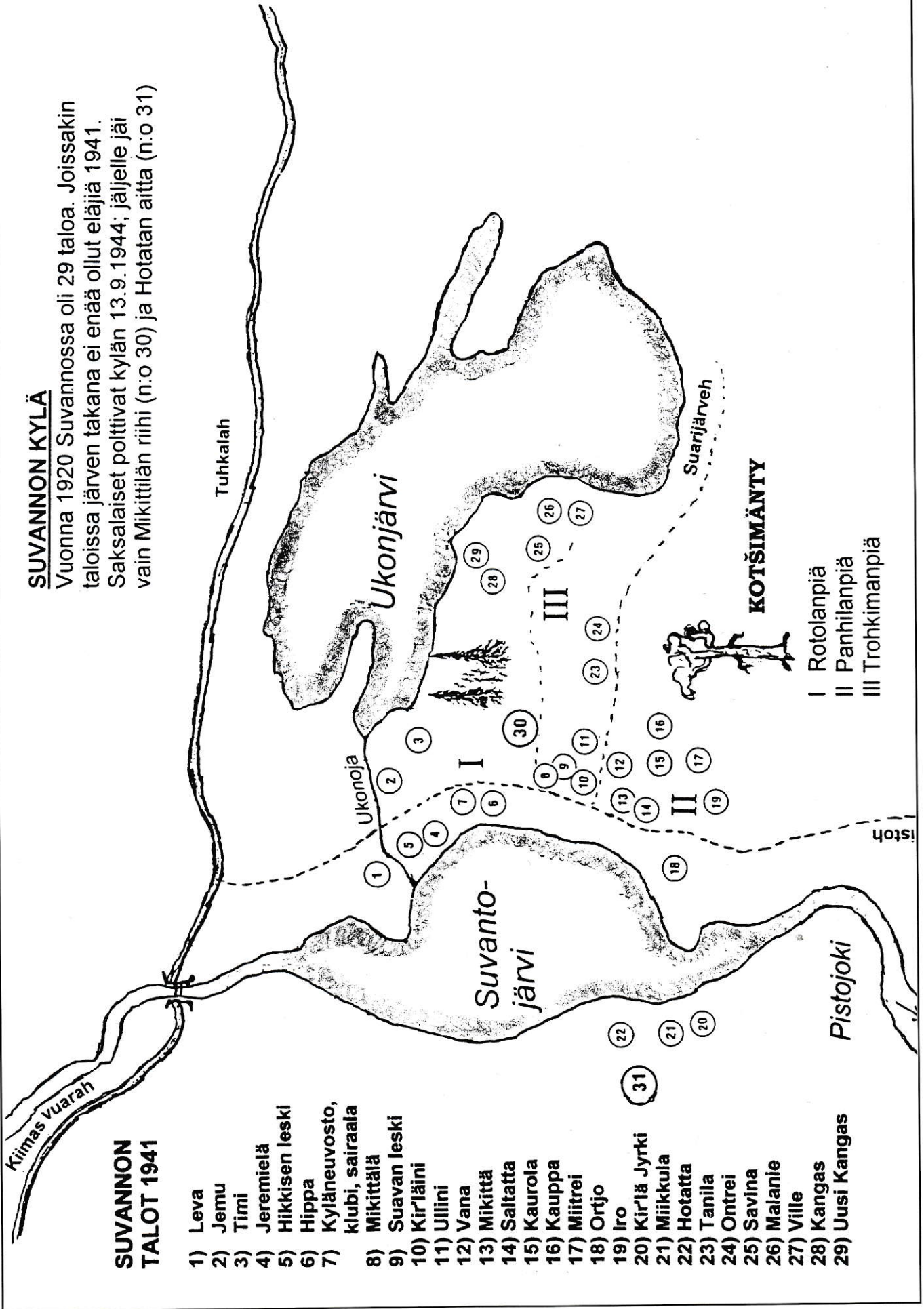
Teodor Rohkimainen, Pistojärven viimeinen kunnanesimies, on kertonut Pistojärven asutuksesta perinnetarina, jonka mukaan Pistojärven rannalle paikkaan, joka myöhemmin tunnettiin nimellä Sepänniemi, oli tullut Suomussalmelta sotaa pakoon taitava seppä. Toinen suomussalmelainen, Heikkinen nimeltään, oli muuttanut Pistojärven Ansaniemeen. hei-

Näkymä Suvannon kylään pohjoisesta päin katsottuna. Vas. edessä Mikittälän talo, Lönnrotin yöpymispaikka. Kotimänty näkyy taustalla vasemmalla (kuva: Yrjö Linkolan kok./Vesa Rinne).

SUVANNON KYLÄ

Vuonna 1920 Suvannossa oli 29 taloa. Joissakin taloissa järven takana ei enää ollut eläjiä 1941. Saksalaiset polttivat kylän 13.9.1944; jäljelle jäi vain Mikittilän riihi (n:o 30) ja Hotatan aitta (n:o 31)

SUVANNON TALOT 1941

- 1) Leva
- 2) Jemu
- 3) Timi
- 4) Jeremielä
- 5) Hikkisen leski
- 6) Hippa
- 7) Kyläneuvosto, klubi, sairaala
- 8) Mikittälä
- 9) Suavan leski
- 10) Kir'läini
- 11) Ullini
- 12) Vana
- 13) Mikittä
- 14) Saltatta
- 15) Kaurola
- 16) Kauppa
- 17) Miitrei
- 18) Ortjo
- 19) Iro
- 20) Kir'lä Jyrki
- 21) Miikkula
- 22) Hotatta
- 23) Tanila
- 24) Ontrei
- 25) Savina
- 26) Malanie
- 27) Ville
- 28) Kangas
- 29) Uusi Kangas

KOTŠIMÄNTY

- I Rotolanpiä
- II Panhilanpiä
- III Trohkimanpiä

dän pojistaan kolme, Kiril, Trohkima ja Rodion, asettuivat taloksi Suvantoon, ja heidän etunimistään tulivat Suvannon sukuhaarojen sukunimet. Perimätieto ei kerro, mistä Sepänniemen ja Ansaniemen asukkaiden vaimot olivat kotoisin. Kuten huomaamme, ihmeen hyvin perimätieto täsmää Pölyn tutkitun tiedon kanssa!

Ansaniemen Heikkisten jälkeläisiä asui omalla sukunimellä vielä 1920 Pistojärven kirkonkylän lähellä, Vuosmassa, Eerikinjoen varrella. Heimosotien aikana kuuluisaksi tullut seikkailija ja vapaussoturi ”Iso-Ossippa” eli Oskari Heikkinen oli näitä Vuosman Heikkisiä.

Jos perimätieto pitää paikkansa, Pistojärven Ansaniemen ensimmäinen asukas oli todennäköisesti Suomussalmen Vuokin kylässä 1730-luvulla asuneiden Martti ja Valpuri Heikkisen poika Martti Heikkinen. Kun vanhat Paltamon rippikirjat vuosilta 1644-60 ovat hävinneet, ei asiasta ole helppo saada varmuutta. Joka tapauksessa Pohjan sodan aikana on useita nuoria miehiä siirtynyt rajan yli sotaväenottoa pakoon sekä Suomesta Venäjälle että päinvastoin. Hyrynsalmelaisen Hallan ukon eli 1863 syntyneen kansanedustaja Juho Heikkisen sukututkimuksessa jäljet katoavat Vienaan 1700-luvun lopulla. Lieneekö joku Ansaniemen tai Sepänniemen Heikkisistä palannut isiensä maahan?

Suvannossa 1919 syntynyt ja asunut Fedossa Rohkimainen on kertonut kiestinkiläiselle lehtimiehelle saman tarinan 80 vuotta myöhemmin. Vain asuttajaveljesten nimet olivat toiset, Roto, Ontippa ja Panfila. Fedossa kertoo myös, että Suvannon kylänosista käytettiin nimiä Rotonpiä, Ontippala ja Panfilanpiä.

Vuosien varrella suvantolaiset kauppiaat ja poromiehet ovat olleet kanssakäymisessä sekä suomalaisten, lappalaisten että venäläisten kanssa. Verenperintöä voi siten olla moneltakin suunnalta.

Heimosotien aikana ja niiden jälkeen monet suvantolaiset ovat muuttaneet sukunimensä. Uudet nimet on valittu usein synnyinseudun talojen tai paikannimien mukaan. Suomeen muuttaneiden suvantolaisten uusista sukunimistä tunnetaan ainakin Alanko, Kallio, Kangas, Niemi, Niskala, Simanniemmi, Takalo ja Rajamaa. Vanhan sukunimensä säilyttäneistä Kiriloveista suurin osa käyttää vanhan kirjoitusasun mukaista

Hipan talo (kartassa n:o 6), johon teljettynä Olga Grigorjeva (nyk. Pääjärvellä) vietti kaamean yön talonväen kanssa syyskuussa 1944. Saksalaiset polttivat koko kylän, ja vangit luulivat loppunsa tulevan (kuva: Yrjö Linkolan kok./Vesa Rinne).

muotoa Kiriloff. Pakomatkalta Suvantoon palanneet kunnioittivat vanhoja karjalaisia nimiään paremmin kuin Suomeen jääneet. Rohkimaiset ovat edelleen Rohkimaisia, Kirilovit Kiriloveja.

Vienankarjalaisten tunnetut perinnetaidot, runonlaulanta, itkuvirsien esittäminen ja varsinkin loitsujen avulla parantaminen olivat tuttuja vanhoille suvantolaisille. Mikittälän emännän Iikan akan parannustaidoista on mainintoja kirjallisuudessaakin.

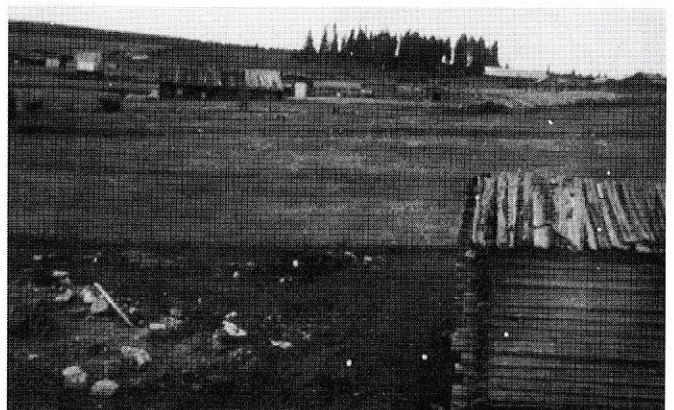
Parannustaidot eivät ole menneet vanhojen mukana maan rakoon. Myöhemmistä suvantolaissukuisista kansanparantajista tunnetuin lienee ollut televisiossakin suomalaisille esitelty, Pudasjärvellä asunut Jorma Mustonen, suvantolaisen Jerun Kallen tyttärenpoika.

Suvannoin naiset olivat taitavia käsityön tekijöitä. Kauti kansanpukuja sekä kudonta- ja kirjontatöitä, erityisesti käspaikkoja, on vielä monen pakolaisperheen jälkeläisten hallussa arvokkaina ja arvostettuina muistoesineinä

Mikittälän asukkaat

Suvannon Mikittälässä asui ennen heimosotia Iikka Rotosen eli Iikka-ukon suurperhe. Iikka oli syntynyt noin 1840 Mikittälässä Elias Lönnroin matkakertomuksessaan Roton rikkaaksi mainitseman Mikittä Rotosen poikana. Hänen äitinsä nimi ei ole säilynyt muistissa. Isä oli 1700-luvun lopulla Suvannon asukkaana mainittu Alekski Rotonen.

Iikka-ukko oli komea mies, joka miehuusvuosinaan harjoitti laajaa kaupankäyntiä laukun kera ja ilman. Kielitaitoisena hän ulotti kauppatimensä paljon laajemmalle kuin vienalaiset laukkurit yleensä. Hänestä on säilynyt valokuva, jonka hän on otattanut liikematkallaan Reykjavikissa, Islannissa. Siitä, miten Iikka ja hänen Riikopoikansa hankkivat kielitaitonsa, ei ole muistitietoa. Viimeiset vuotensa Iikka vietti Kustupoikansa vaimon Annin hoivis-

Kyläkolhoosin peltoaukeita, taustalla näkyy kalmismaa (kuva: V. Rohkimaisen kok.).

sa ja kuoli Suvannossa 1933. Iikka oli ollut ylpeä ja omapäinen ukko; kun muut kyläläiset nöyristelivät venäläisten viranomaisten kanssa asioidessaan ja käyttivät virallisissa asiakirjoissa sukunimensä venäläisiä muotoa, Iikka kirjoitti hyvällä käsialallaan "Iikka M. Rotonen".

Iikan akka Mari oli lähtöisin Kiestingistä Kiisjoen kylästä. Luultavasti hän oli Arhippaisen sukua, pienikokoinen, terhakka nainen, joka piti paikat järjestyksessä, samoin kolme miniaansa. Mikittälässä Mari hoiti ulkotyöt ja jätti sisäskaret hitaammille. Hän tunsu tulen vihat, toisin sanoen hänellä oli salaperäisiä parantajan taitoja. Mari kuoli Suvannossa 1920-luvun lopulla. Avioparilla oli yhdeksän lasta.

Iikan ja Marin lapsista vanhin **Maria** syntyi 1874 Suvannossa ja kuoli 1946 Kieretissä. Hän meni naimisiin Kormila Rotosen kanssa ja asui minianä Hikiässä. Maria ja Kormila saivat kolme lasta. Heimosotien jälkeen Maria siirtyi lapsineen Kuusamoon, mutta palasi keväällä 1922 nuorimman tyttärensä Olgan kera Suvantoon. Vanhemmat tyttäret Nasti ja Natalia jäivät Suomeen. Nasti avioitui täällä uhtualaisen Otto Rannan (ent. Leontjeff eli Leinonen) kanssa. Hän kuoli Kemissä 1977. Natalia meni naimisiin suvantolaisen Santeri Kirilovin (myöh. Niemelä) kanssa. He asuivat Haukiputaalla, missä Natalia kuoli 1975. Suvantoon palannut Olga pääsi opiskelemaan Petroskoin opettajaseminaariin ja toimi siellä komsomolinuorten johtajana. Kansallisuusvainojen alettua hänet karkotettiin metsätoihin Pääjärven rannoille. Siellä hän meni naimisiin Tuntsan kylästä kotoisin olleen Heikki Kirssin kanssa. Olga kuoli Louhessa 1990.

Lapsista toiseksi vanhin oli 1875 syntynyt **Matro** (Matleena). Hän meni naimisiin samanikäisen Kankaan Sampan eli Savastei Rohkimaisen kanssa. Savastei kuoli Suvannossa jo 1904. Lapsia heillä oli neljä, joista Jere ja Manu jäivät heimosotien jälkeen Suomeen, kun sensijaan Matro palasi kahden tyttären, Matron ja Annin kera takaisin Karjalaan. Sieltä Matro pakeni uudestaan Suomeen ennen 1930-luvun suuria vainovuosia ja kuoli sittemmin Jyväs kylässä 1946. Jeremia (Jere Takalo) aloitti laukku-kauppiaana, mutta perusti siten kiinteän kaupan 1928 Tyrnävälle. Manu muutti Jyväs-

lään ja meni naimisiin uhtualaisyyntyisen kauppias Juho Liedevaaran (ent. Tiilikainen) kanssa. Suvantoon palanneista lapsista Anni karkotettiin 1938 Siperiaan, missä hän kuoli 1983. Matro-tytär meni Suvannossa naimisiin Jussi Rohkimaisen kanssa. Jussi karkotettiin Siperiaan 1938, mutta Matro pääsi jatkosodan aikana kolmen nuorimman lapsensa kera Suomeen. Hän kuoli 1965 Oulussa.

Kolmanneksi vanhin oli 1876 syntynyt **Riiko** eli Risto. Hän meni naimisiin Kiestingin Sohjanassa 1877 syntyneen Annin kanssa. Riiko oli isänsä tavoin kielitaitoinen kauppias, joka ulotti kauppatamansa Ruotsiin ja Norjaan saakka. Vuosina 1908-09 hänellä oli kauppa Ahvenanmaalla. Riijolle ja Annille syntyi 14 lasta. Heimosotien jälkeiseltä pakomatkalta Riiko ja Anni sekä lapsista Maria, Hilvana ja Hilippä palasivat takaisin Suvantoon. Maria meni siellä naimisiin, mutta hänet karkotettiin perheineen Siperiaan. Hilvana ja Hilippä vangittiin eikä heidän kohtalostaan ole tarkempia tietoja. Riiko itse kuoli Siperiaan karkotettuna 1937 ja Anni talvisodanaikana evakkomatkalta Kiestingin Vaarakylässä. Riijon ja Annin pojista Teppo ja Heikki jäivät Suomeen. Teppo meni jo Suvannossa naimisiin pistojärveläisen Darja Jakovlevin kanssa. Hän kuoli Vaalan Neittävällä 1940. Heikki avioitui Suomessa Uhtualla syntyneen Mari Tyynelän kanssa, ja kuoli Muhoksella 1938. Muut Riijon ja Annin lapset kuolivat jo pieninä.

Paraskei-tyttären syntymävuosi ei ole tiedossa, mutta hän kuoli evakkomatkalta Arkan-gelissa. Hän oli naimisissa Kiestingin Pontsinkylässä syntyneen Iivana Pättöjevin eli Pättösen kanssa. Heillä oli kuusi poikaa, Iivana, Jyrki, Karppa, Tero, Onttoni ja Lasse. Iivana (1914-75) toimi kaupanhoitajana, kolhoosin johtajana ja laivan päällikkönä. Hän oli naimisissa sukulaisansa meijerinhoitaja Varvara Pättöjevin kanssa. Iivanan ja Varvaran tyttäret Galina ja Anni toimivat nyt Pääjärven kulttuuriseurassa ja ovat näin tulleet tutuiksi monille suomalaisille Vienan kävijöille. Jyrki tuli heimosotiin osallistuttuaan Suomeen ja tunnettiin täällä laajalti nimellä Yrjö Pyörre. Toisten lasten kohtalot ovat selvittämättä.

Jyrki lienee ollut viidenneksi vanhin. Hän meni naimisiin Katoslammin kylästä kotoisin

Pistojärveläistä pukumuotia; mannekiinit lienevät Kiimasvaaran tyttöjä (kuva: V. Rohkimaisen kok.).

olleen Fedossa Tiilikaisen kanssa. Jyrki oli laukkukauppias ja kuoli Oulussa 1921. Fedossa ja Roope-poika palasivat takaisin Suvantoon. Sieltä heidät karkotettiin 1935 Siperiaan. Roope otettiin pois äidiltään, mutta pääsi koulutielle ja valmistui eläinlääkäriksi.

Kustu, joka oli taitava seppä ja poromies, palasi Suomesta keväällä 1922 touontekoon Suvantoon. Hän oli naimisissa suvantolaisen Anni Rotosen kanssa. Lapsia heillä oli kuusi: Natalia, Vasili, Anni, Olga, Jyrki ja Liisa. Kustu vangittiin 1934 eikä hänen kohtalostaan tiedetä muuta. Anni sai karkotustuomion 1935.

Aleksi syntyi 1884. Hän avioitui naapurinsa ja etäisen sukulaisansa Jeremielän Olonan kanssa. Heille syntyi 11 lasta, joista aikuisiksi elivät Suvannossa syntynyt Jevgenia sekä Muhoksella syntyneet Annikki, Elvi ja Olavi. Aleksi kulki nuoruudestaan saakka kaupalla Oulujokivarressa ja jatkoi ammattiaan vielä heimosotien jälkeinkin. Vuonna 1924 hän osti Muhoksen Laitasaaresta pienen maatilan ja perusti 1931 Utajärven kirkolle kiinteän kaupan. Aleksin kuoltua 1937 kauppa hoitivat Jenni, Maija, Annikki ja Elli, mutta Olavin vartuttua he luovuttivat liikkeenhoidon hänelle. Olavi perusti 1970-luvulla suurehkon kauppa- ja palvelusliikkeen Turkuun. Sieltä hän siirtyi pian liikemieheksi Kanadaan. Poikansa kanssa hän käy nyt kauppa vielä laajemmalla alueella kuin aikanaan hänen isoisänsä Iikka-ukko.

Jenni (Korpikallio) perusti vaatetusliikkeen Muhokselle. Maija (Siren) toimi kukkakauppiaana Utajärvellä, mistä sitten muutti Rovaniemelle ja kuoli siellä 1994. Anni (Oilinki) asuu nykyään Utajärvellä ja Elli (Meriläinen) Oulussa.

Kahdeksas Iikan ja Marin lapsista, **Fedossa**, syntyi 1891. Hän meni naimisiin Pontsinkylässä kotoisin olleen Lari Pättöjevin kanssa. Fedossa on haudattu Pontsin kalmistoon, mutta kuolinaika ei ole tiedossa. Fedossan ja Larin lapsista Tatjana ja Mikki asuvat Sohjanankoskella.

Nuorin eli **Romana** syntyi 1894 ja kuoli poikamiehenä Suvannossa 1916 sairastuttuaan tsaarin armeijassa Saksan rintamalla.

Jeremielän asukkaat

Jeremielän isäntä oli 1856 syntynyt Juho Rotonen eli Iso-Iivana. Hän oli Huotari ja Sohja Roton poika. Juhon isoisä oli kuulu erämies, noin 1790 syntynyt Jeremei Rotonen, Mikitta Rotosen vanhempi veli. Juho oli laukkukauppias ja hän liikkui Iijokivarressa ja Oulun ympäristössä. Hän kasvatti ja koulutti kaikki kolme poikaansa kauppiaan ammattiin pitämällä heitä pikkupojasta asti mukanaan kauppatamkoillaan. Kun pojat oppivat kaupankäynnin niksit, hän itse jätti matkat vähemmälle.

Juho nai Pistojärven Ohan-kylässä syntyneen Iro Kirilovin. Tämä muistetaan myöhem-

min lapsirakkaana ämmönä, joka hoivasi mielellään lapsiaan ja myöhemmin lastenlapsiaan. Heimosotien jälkeen Juhon ja Iron palasivat Suvantoon. Ennen suuria vainovuosia 1927 Janne-pojan (Janne Rajamaa) palkkaamat kuusamolaiset ”metsäsissit” hakivat Juhon ja Iron sekä Jannen liikekumppanin Ullisen Vaselin (Vaseli Rohkimainen) Maija-tyttären Karjalasta Suomeen. Juhon kuoli Pudasjärvellä 1932, Iro 1949.

Juhon ja Iron lapsista vanhin, Vaseli syntyi Suvannossa 1884 ja kuoli Kiiimingissä 1962. Hän oli tarmolla mukana Karjalan vapausliikkeessä toimien mm. Wienan Karjalan väliaikaisen toimikunnan jäsenenä. Kauppiaan ammatin hän aloitti 12-vuotiaana isänsä apulaisena. Omaan lukuun hän ryhtyi käymään laukkukauppaa ollessaan 16-vuotias. Heimosotien jälkeen hän perusti kangas- ja sekatarvakaupan Kiiinkiin. Vaseli Rotonen muistetaan arvokkaasti käyttäytyvänä ja hyvin pukeutuvana herrasmiehenä. Hän meni naimisiin Kiestingin Vaarakylästä kotoisin olleen Olga Mattisen kanssa. Lapsia perheeseen syntyi neljä, joista Hilvana ja Marita kuolivat jo lapsena Suvannossa sekä Maria 8-vuotiaana Kuusamosa. Nuorimmaisesta, Jaakosta, tuli suvun perinteiden jatkaja, Jeremielän veljesten omistaman Rajamaa Oy:n toimitusjohtaja. Leskeksi jäätyään Vaseli solmi uuden avioliiton Pistojärveltä 1030-luvulla paenneen Fiinu Hilippälän, (alkuaan Rantanen) kanssa.

Fedossa eli Vetossa syntyi 1887. Hän avioitui suvantolaisen Hilvana Rohkimaisen kanssa. Ainoana Jeremielän lapsista hän palasi heimosotien jälkeen perheineen Suvannon kylään. Hilvana vangittiin kohta ja hän katosi sille tielleen. Fedossa karkotettiin 1930-luvulla Siperiaan. Vanhuusvuotensa hän vietti Aleksin-poikansa luona Kieivissä ja kuoli siellä 1980. – Fedossalla ja Hilvanalla oli kahdeksan lasta, joista vanhin, Jenny eli Jouki avioitui Suvannossa 1920-luvulla opettajana olleen Aleksin Rotosen kanssa. Tämä kaatui jatkosodassa punarmeijan upseerina, Jouki kuoli 1973. Ulitta meni naimisiin Eero Kojosen kanssa ja kuoli Kiestingissä 1990. Palaga pääsi opintielle Petroskoin opettajaseminaariin, mutta karkotettiin kansallisuusvainojen alettua metsätöihin. Hän meni naimisiin Hotatta Moisejvin kanssa, ja kuoli sittemmin Kiestingissä 1994. Mikko meni naimi-

siin Anissa Kirilovin kanssa, vangittiin 1925 ja kuoli Siperiassa 1985. Anissa elätti perhettään Suvannon kolhoosin karjanhoitajana ja pääsi sitten jatkosodan vuosina lapsineen Suomeen. Hän kuoli Oulussa 1991. Yrjö (Kangas) jäi heimosotien jälkeen Suomeen ja meni naimisiin kuusamolaisen Oili Nevalan kanssa. He asuivat Pudasjärvellä. Muista lapsista Anni kuoli tulipalossa jo pienessä ja Aleksin karkotettiin vanhempiensa mukana Siperiaan; hän asuu nyt Olli Rotonen nimenä Kieivissä. Nuorin lapsista eli Manja kuoli 12-vuotiaana malariaan Siperiassa.

Helena (Olga Rotonen), Mikittälän Aleksin vaimo, syntyi 1892 ja kuoli Turussa 1974. Hän perusti 1930-luvulla Muhokselle useita Wienan pakolaisia työllistäneen ompelimon, jossa viidellä koneella valmistettiin alusvaatteita. Aleksin markkinoi ne pohjoisen savotamiehille.

Juhon eli Pikku-Iivana (kauppaneuvos Janne Rajamaa) syntyi 1883 ja kuoli Pudasjärvellä 1972. Hänen vaiheitaan kenraali Maynardin neuvonantajasta väliaikaisen hallituksen kauppaministeriksi ja Suomen sodanaikaisen Itä-Karjalan neuvottelukunnan jäseneksi on kuvattu Eino S. Rahikaisen kirjassa ”Wienan prihan tie” (Otava 1969). Janne oli naimisissa suvantolaisen Jennin Rotosen kanssa. Lapsia on yksi poika,

Juhani.

Nuorin Jeremielän pojista, **Jyrki** (Yrjö Rajamaa) syntyi 1900 ja kuoli 1994 Pyhäjoella. Hänessä ilmeni runonlaulajien verenperintö; nuoruudessaan hän kirjoitti kauniita runoja. Jyrki osallistui rivimiehenä heimosotiin ja meni sittemmin naimisiin suvantolaisen Taimi Rohkimaisen kanssa. Hän toimi kauppiaina Hailuodossa ja Pyhäjoella. Avioparilla oli yksi tytär, Eila (Luoto), joka nykyisin asuu Ruotsissa.

Kansallisen heräämisen aika Wienassa

Keskustelu vienankarjalaisen oikeudesta omaan kansalliseen kulttuuriin alkoi valistuneiden vienalaisten keskuudessa Suomessa ja Wienassa 1800-luvun lopulla. Käytännön toiminta pääsi vauhtiin kuitenkin vasta 1905 Venäjän-Japanin sodan jälkeen. Suomeen siirtyneet vienankarjalaiset kauppiat perustuvat 1906 Wienan Karjalaisten Liiton. Se ryhtyi tekemään suomalaishenkistä valistustyötä ja oli mukana mm. perustamassa kansanopistoa Kuusamoon 1907. Opiston ensimmäisellä vuosikurssilla oli 37 vienalaisnuorta. Heistä neljä oli suvantolaisia; Mikittälän Fedossa ja Romana sekä Jeremielän Iivana ja Hipan Huotari. Myös myöhemmin vuosina Kuusamon kansanopistossa oli oppilaina useita suvantolaisia.

Wienan Karjalaisten Liitto perusti Viennaan myös useita kansankielisiä kouluja, kirjastoja ja lukutupia. Pistojärvellä lukutuvat tulivat Suvannon, Hirvisalmen, Ohan ja Malviaisen kyliin. Liiton julkaisemalla Karjalaisten Pakinoita-lehdellä oli Wienassa noin 500 kappaletta levikki. Jeremielän Iivana toimi innokkaana ”lehdenjakkajana” Suvannossa.

Myös uskonnolla oli oma vaikutuksensa kansallisessa heräämisessä. Lestadiolaisuus levisi vuodesta 1877 alkaen Kuusamosta Pistojärven kyliin, ehkä voimakkaimmin juuri Suvantoon, ja laukkurien mukana koko Wienan keski- ja pohjoisosiin.

WKL:n tarmokas toiminta herätti huolta venäläisissä viranomaisissa ja papeissa, jotka ryhtyivät vastustamaan ”suurusomalaisuutta ja hihhulismia”. Seurasi takatalvi: koulut ja lukutuvat suljettiin, kansallinen toiminta kiellettiin ja WKL:n avoin toiminta tyrehtyi sortovallan alle moniksi vuosiksi niin Suomessa kuin rajan takanaakin.

Heimosodat ja Suvanto

Heimosotien aika merkitsi suvantolaisille niin kuin koko Karjalan rahvaallekin suuria kärsimyksiä. Pistojärveläiset puolustivat kotiseutuaan sekä neuvottelupöydässä että tarpeen tullen myös ase kädessä.

Kylänäkymä on valokuvattu koilliseen Kaurolan talon portailta (kuva: V. Rohkimaisen kok.).

Malmin retkikunnan aikaan 1918 saatiin perustettua toimiva suojeluskunta vain Hirvisalmen kylään. Suomalaiset pitivät Pistojärveä liian ”englantilaismielisenä”, mutta todellisesti synnä huonoon menestykseen lienevät olleet Walleniuksen ja hänen upseeriensa tökeröstä toiminnasta Suvantoon ja Pistoon kiirineet huhut ja tiedot. Esim. Walleniuksen apulaispäälikkö, jääkäriluutnantti Oiva Willamo nimitti päämajaan 15.3.1918 lähettämässään sähkösanomassa karjalaista itsenäisyysmiestä Paavo Ahavaa ”ryssäiläishuligaanien joukkoon kuuluvaksi”.

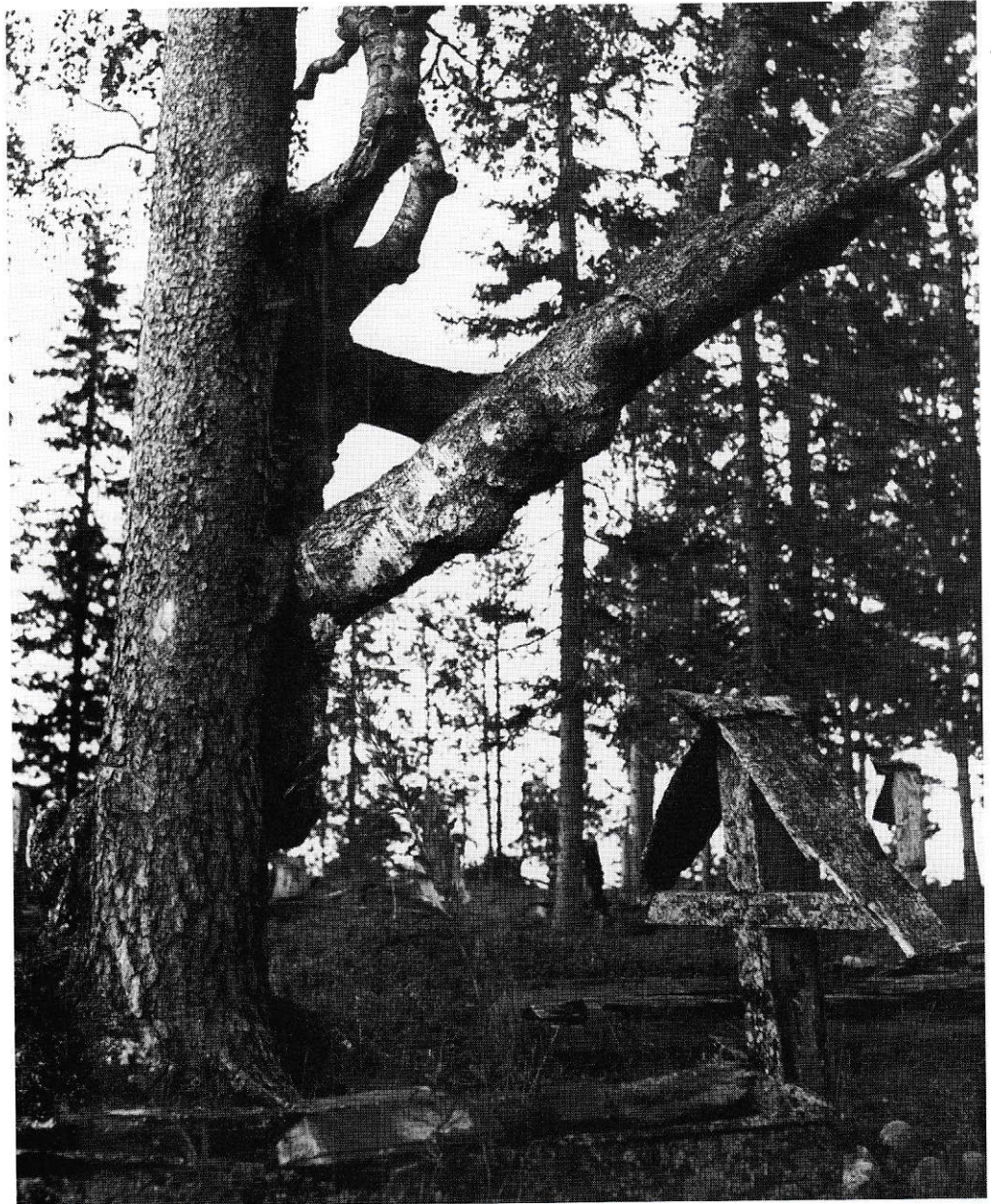
Vuonna 1919 helmikuussa (Vienan) Kemissä pidetyssä kokouksessa perustettiin Karjalan kansalliskomitea, joka sai aikaan sovinnon heimosodan eri osapuolten välille. Yhteiseksi tavoitteeksi otettiin itsenäinen Viena. Suvantolaisia Kemin kokouksessa edusti Jeremielän Iivana (Janne Rajamaa). Heinäkuussa Uhtualla pidetyssä Vienan Karjalan kuntien edustajien kokouksessa alueen oloja ja hallintoa järjestelemään asetettiin Vienan Karjalan väliaikainen toimikunta. Pistojärven edustajaksi siihen valittiin Vaseli Rotonen, Jeremielän pojista nuorin. Samalla kokous sanoutui irti englantilaisten ja valkoisten venäläisten perustamasta Pohjois-Venäjän tasavalta.

Jo marraskuussa samana vuonna (1919) itsenäisyysshanketta jouduttiin puolustamaan aseine. Englantilaisten aseistamat Pohjois-Venäjän tasavallan joukot yrittivät miehittää Vienan. Ne lyötiin (bolševikkien salaisen toivomuksen mukaisesti) Kiestingissä Kanaisten taistelussa. Vienalaisjoukoissa, joita johti uhtualainen opettaja Erkki Simola, taisteli 67 pistojärveläistä, joukos-

Suvannon savupirtti

Suvannon koulun uuneista tuli yksi remontissa sisäänlämpiväiksi. Tämän uunin valmisti kaikin puolin hyvistä rakennustarvikkeista Hämeen kylän kansalainen, ”muurari” O. Malinen.

Emme tiedä, miksi uunista tuli koulun kiusaksi ja valtion vahingoksi kelvoton. Olisi syytä opettaa mies tekemään ottamansa työt kunnollisesti. – PK 14.4.1930.

Näkymä Suvannon vanhalla kalmismaalta. Etualalla ristikkäin kasvaviin puihin liittyy traaginen tarina kahdesta nuoresta rakastavaisesta. (SA-kuva).

sa toistakymmentä Suvannon kylän miestä.

Väliaikainen toimikunta järjesti kuntakokoukset kaikissa Vienan kunnissa ja niissä kansanvaltaisesti valitut edustajat kokoontuivat Uhtuan maakuntapäiville 21.3 – 1.4.1920.

Tuossa kokouksessa Vienan miehet – Uhtuan pari päivää aikaisemmin miehittäneiden punakaartilaisien yllätykseksi ja heidän vastustuksestaan välittämättä – hyväksyivät ponnin, jonka mukaan ”Vienan Karjala tahtoo itse vapaasti hoitaa asiansa sekä irtaantua Venäjän valtakunnasta”. Kyseessä oli siis itsenäisyysjulistus.

Pian tämän jälkeen alkoi uusi vaihe Vienan heimosodissa. Uhtualla toimiva Vienan Karjalan väliaikainen toimikunta ei onnistunut vakiinnuttamaan valtaansa siitä huolimatta, että

valkoiset venäläiset oli lyöty ja englantilaiset lähteneet Muurmannilta. Vastustajina olivat nyt bolševikit ja puna-armeija.

Taisteluja ylivoimaisia neuvostojoukkoja vastaan käytiin eri tahoilla Karjalaa Vuokkiniemen, Uhtuan, Pistojärven, Kiestingin ja Oulangan suunnilla. Suvantolaisille kohtalokas oli Hirvisalmen taistelu kesäkuussa 1920. Pistojärveläisistä, pääosin suvantolaisista koottu 35 miehen varmistusjoukko torjui vänrikki Janne Liehun johdolla 400 punakaartilaisen läpimurtoyrittäksen. Taistelussa kaatui neljä suvantolaista. Ellei Liehu olisi hämännyt punaisia antamalla kovaäänisesti saarrostusohjeita olemattomille apujoukoille, eivät punaiset olisi kääntyneet pakosalle, vaan Liehun joukko olisi sortunut ylivoiman edessä.

Vienalaisten vapaussota

Tarton rauhassa 14.10.1920 Itä-Karjalalle luvattiin osittainen itsenäisyys, autonomia. Kun neuvostohallitus esti sen toteutumisen, alkoi heimosotien kolmas vaihe, vienalaisten vapaussota, jota neuvostohallitus nimitti kapinaksi, loppusyksystä 1921.

Pistojärven - Kiestingin suunnalla taistelleita vienalaisjoukkoja nimitettiin Vienan Rykmentiksi. Kovimmat ja verisimmät taistelut käytiin talvella 1922 Kokkosalmessa ja Sohjananjoella tammikuun 2. ja 25. päivien välisenä aikana. Vienalaisten kahden pataljoonan suurista joukkoja johti jälleen Janne Liehu apulaisenaan Hallan ukon poika, jääkäriluutnantti Väinö Heikkinen. Heitä

vastaan hyökkäsi puna-armeijan 30. prikaatin kaksi rykmenttiä, lähdeosteosten mukaan yli kymmenentuhatta miestä.

Karjalaisten arvio venäläisten tappioista oli 2 000 miestä. Vienalaisten menetykset olivat liikkuvan puolustuksen ansiosta huomattavasti pienemmät, mutta myös Suvannon kodit alkoivat saada suruviestejä Sohananjoelta. Kun vihollisen ylivoima alkoi käydä ylivoimaiseksi ja ammuksivat huveta, Liehun joukot perääntyvät Kanaisiin ja sieltä viivytystaiste-luja käyden kohti Pistojärveä ja Suomen rajaa.

Karjalan vapaussodan viimeinen taistelu Pistojärven Tiiron kylässä helmikuussa 1922. Tässä kuusi päivää kestäneessä taistelussa sortui satoja venäläisiä Tiironjärven jälle. 20. helmikuuta Vienan Rykmentin sotilaat vetäytyivät Suomeen. Sotilaiden suojaamana bolševikkivaltaa pakeni Suomeen yli yksitoistatuhatta itäkarjalaista. Suvannon kylästä lähtivät kaikki. Evakuointia johti Mikittälän Aleks (Rotonen).

Pienestä Suvannon kylästä oli heimosodissa mukana nelisenkymmentä miestä, useimmat nuorukaisia, mutta loppuvaiheessa oli rivissä jo vanhoja ukkojakin. Vuoden 1918 sekavassa sodassa muutama riuska suvantolainen ehti olla mukana sekä Muurmannin Legioonassa että Walleniuksen joukoissa!

Todellinen heimosoturi oli suvantolainen Kankahan Jere,

myöhemmin Tyrnävällä melkein puoli vuosisataa kauppianaan toiminut Jere Takalo. Hän osallistui 16-vuotiaana vapaaehtoisena Suomen vapaussotaan ja Walleniuksen retkeen 1918. Vienan hallituksen joukoissa hän osallistui ryhmänjohtajana mm. Kiestingin taisteluun 1919. Hän oli mukana myös siinä Janne Liehun johtamassa varmistusyksikössä Hirvisalmen taistelussa heinäkuussa 1920. Taistelujen välillä Jere kävi Kuusamon kansanopiston vv. 1920–21. Kun hän vielä oli mukana talvisodassa, niin jatkosota oli hänen viides sotansa.

Kuuluisin kaikista heimosotureista oli kuitenkin pistojärveläinen Iso-Ossippa eli Vuosman Ossippa, ”Hirvi” eli Oskari Heikkinen. Hän ei toiminut johtajana, mutta oli tehokas tiedustelija, konekiväärimies ja taistelija. Englantilaisista Lewis-konekivääriä hän käytti käsivaralta, kuin konepistoolia. Hänet tunnettiin kaikilla heimosotien rintamalla. Myöhemmin Kuusamoon asumaan asetunut heimosotien jälkekin – ennen talvisotaa ja välirauhan aikana – Neuvosto-Karjalassa kuin kotinurkillaan konsanaan. Hänellä oli vielä talvisodan aattona ”kakkosasuunto” Pistojärvellä muutaman sadan metrin päässä venäläisen rajavartioston kasarmeista. Vielä 1977 Pistojärvellä tapasi mummoja, jotka muistelivat Vuosman Ossippaa. Milloinkahan Ossipasta tehdään elokuva? Aineistoa

ja arkistomateriaalia, mm. Ossipan selkeitä raportteja Sotaarkistossa kyllä olisi.

Mikittälän väki pakomatalla

Mikittälän Jenna, Jenni Korpikallio, on kuvannut perheensä pakomatkan vaiheita seuraavasti.

Mikittälän Iikka-ukko ja Iikan akka nuorempine lapsineen sekä Oleksin Olga-vaimo lapsineen, Kusti-pojan perhe, Riiko-pojan perhe sekä Jyrki-pojan leski jättivät Suvannon kotinsa helmikuussa 1922 ja matkasivat Kuusamon Muosalmeen. Aleks jätettiin Suvantoon huolehtimaan viimeisten siviiliasukkaiden pääsystä Suomen puolelle ja tuli Kuusamoon vasta myöhemmin kevättalvella. Vaatetavaraa ja muuta irtainta tuotiin mukana ”aitallinen”.

Mikittälän karjan kuljettivat Kuusamoon Riijon Darja-miiniä ja Jyrin leski. Karja tuotiin Jämsään ja siellä se - kahta lehmää lukuunottamatta – teuras-tettiin. Kevättalvella hakivat Aleks, Kustu ja Teppo (Riijonpoika) karjalle kaksi kertaa heinäkuorman Suvannosta.

Muosalmessa asuttiin ensin ahtaasti, samassa pirtissä koko Mikittälän suurperhe, kaikkiaan 30 henkeä. Vähitellen tuli väljempää: Teppo siirtyi armeijan palvelukseen ja Aleks aloitti kauppatemat. Keväällä Jyrin leski ja Kusti perheeseen palasivat takaisin Suvantoon touontekoon. Iikka-ukko ja

Mari nuorempineen muuttivat Kantokylän Tikkalaan ja sieltä kevään tullen Suvantoon. Kuusamon Konttisen kohdalla raja oli jo suljettu, joten he menivät Raatteen kautta. Lopullisesti raja sulkeutui touontoeen aikaan ja niin he sekä eri teitä palanneet Kustin ja Marian perheet sekä Jyrin leski jäivät asumaan ja kokemaan kovien kohtalon bolševikkien hallitsemassa Suvannon kylässä. Vuonna 1925 Riijon poika Teppo kävi viimeisen kerran salateitse Suvannossa tapaamassa isäänsä ja isovanhempiaan.

Suvanto heimosotien jälkeen

Heimosotien jälkeen kaikki suvantolaiset, kuten muutkin pistojärveläiset muutamaa Tuhkalan kylän eläjää lukuun ottamatta lähtivät pakolaisiksi Suomeen. Kotikylä jäi autioksi. Keväästä 1922 lähtien Suvannon pakolaisista palasi takaisin noin puolet kylässä ennen sotaa eläneistä.

Alkuvuosina elämä Suvannossa sujui rauhallisesti eräitä heimosotiin osallistuneiden vangitsemisia lukuun ottamatta. Asukkaat odottelivat parempia aikoja ja muutamat kääntyivät uuden aatteen, kommunismin, kannattajiksi. Tätä rauhallista aikaa kesti viisi vuotta.

Paikallisen hallintoelimenä oli kyläneuvosto, jossa toimivat kyläläisten valitsemat ihmiset. Ainakin Leander Rotosen eli Leva-ukon, Hotatta Kirilovin eli Niemen Hotatan sekä Maria Petrovan eli Hipan akan muistetaan olleen hallintotoimissa mukana. Maria läsnäollessa keskustelu vaimeni, sillä hänen epäiltiin olevan yhteistyössä NKDV: kanssa. Kyläneuvoston kokouspaikkana oli Jerula, josta tehtiin kylän punanurkka.

Kolhoosi Suvantoon perustettiin vuoden 1928 tienoilla. Ehkä ei sen takia, mutta kuitenkin

Tuli riehui Suvannossa

Iivana Rotosen ja Maria Rotosen talot paloivat poroksi viime kuun 17. p:nä Suvannon kylässä. Palo aiheutui savupiipusta, jota nähtävästi ei ollut puhdistettu. Tuli levisi niin nopeasti, ettei voitu estää sen pääsemistä naapuritaloonkin varsinkin kun kylässä ei ollut paikalla kuin vanhuksia ja lapsia. Parempikuntoinen väki oli heinänteissä. – PK 9.8.1925

Tässä talossa (kyläkartta n:o 11 Ullini) toimi kylän kansakoulu (SA-kuva).

Näkymä Suvannon kylään etelästä Ortjonniemeltä, vas. Suvantojärvi, jota kylät sekä vene- ja nuottalavot reunustavat (SA-kuva).

kin samoihin aikoihin alkoivat nälkävuodet. Kylän asukkaita, varsinkin kulakeiksi määriteltyjä sekä vanhuksia ja lapsia menehtyi ravinnon puutteesta aiheutuneisiin sairauksiin. Myöhemmin elintarvikehuolto parani ja kylään saatiin kauppa, joka sijaitsi Kaurolan talossa.

Kolhoosin – sen nimi oli Rajavartiolainen – johtajaksi valittiin Homa Kirilov eli Vanan Homa. Hän oli asiallinen, kunnan mies, vaikka lieneekin kääntynyt uuden opin kannattajaksi. Kolhoosille rakennettiin navetta kylän kalmismaan viereen. Tuo 50:lle lehmälle tarkoitettu rakennus koottiin kulakkien eli Mikittälän rakennusten hirsistä. Kolhoosin maitohuone oli Ullisessa ja rehuvarastoina käytettiin Jeremielän ja Mikittälän aittoja.

Mikittälän väkeä ei huolitettu kollektiivitalouden jäseniksi. Kankaan Fedossa, Hilvana, Anni sekä Majavan Tatjana todettiin myös kulakeiksi ja erotettiin kolhoosista. Tästä heille seurasi toimeentulovaikeuksia, mutta olihan se kuitenkin lievempi rangaistus kuin vangittaminen tai Siperiaan karkotus.

Kolhoosista erotetut yrittivät saada perheilleen ruokaa pitämällä lehmää ja lampaita. Maito kirnuttiin voiksi ja myy-

tiin kolhoosin kauppaan. Vokilon hinta oli alkuun kuusi ruplaa, myöhemmin yhdeksän ruplaa. Yksityistaloudesta joutui maksamaan kovat verot: oli maatalousvero, itsevero eli henkiraha, palo – ja karjavero sekä lisäksi kolhoosista erotetun erikoisvero. Esim. Majavan Tatjanan talous (lehmä ja kaksi lammasta) sai maksaa näitä veroja vuosittain yli sata ruplaa. Lehmästä piti vielä luovuttaa lihaa 32 kiloa vuodessa. Jos lehmä ei vasikoinut joka vuosi, alkoi olla vaikeuksia pitää verotettava hengissä!

Uudet vallanpitäjät lujittivat valtaansa Suvannossa samaan tapaan kuin muuallakin Neuvosto-Venäjällä. Toimintaa johti aluksi Kiestingistä, myöhemmin Uhtualta, suomalainen punaupseeri Juho Matinpoika Tuomainen. Hän toimi NKDV:n ja sen seuraajan KGB:n paikallisena johtajana v:teen 1937 saakka.

Epäluotettaviksi arvioitua vangittiin tai karkotettiin työleireille. Vangitsemiset tapahtuivat tavallisesti yöllä, ja vangit vietiin ensin hevostyöläisille Kiestinkiin. Suvantoon palanneista Mikittälän miehistä vangittiin Risto, Kustu ja Roope. 70-vuotias Jeremielän Juhokin oli puoli vuotta vangittuna, pääsi vapaaksi. Hänen pöytänsä Janne Rajamaan palkkaa-

mat kuusamolaiset miehet hakivat 1928 Juhon ja hänen Irovaimonsa metsiä pitkin Suomeen. Samassa matkassa pääsi Suomeen muitakin Jannen ja hänen vaimonsa sukulaisia ja Ullisen Vaselin Maija-tytär. Kirilän Otto oli ovela ja vältti vangitsemisen, kun muutti ajoissa vapaaehtoisesti Siperiaan.

Pahin aika koitti Suvannossa kansallisuusvainojen alettua v. 1933-35. Vuonna 1933 karkotettiin 15 suvantolaisen talon päämiehet. Todellinen ”musta aprillipäivä” oli 1.4.1935. Silloin vietiin useampien aikaisemmin karkotettujen perheetkin ”pitkälle matkalle”. Kylään saatiin 14 uutta autiotaloa. Kylän tyhjeneminen alkoi.

Pelätyn KGB:n paikallisjohtaja Tuomainen sai hänkin palkkansa 1937: tuolloin hänet vangittiin ”suomalaismielisenä” ja teloitettiin seuraavana vuonna. Ennen suurta vangitsem-

misaaltoa Suvannosta lähti salateitse lisää pakolaisia Suomeen. Samaa matkaa rajan yli tulivat Iikan Matro eli Jere Takalon äiti ja Niemen Anni. Aluksi heidän luultiin eksyneen marjamatkalla ja menehtyneen salolle. Heitä etsittiin viikkokausia. Vasta jatkosodan aikana suvantolaiset saivat kuulla, että he olivat paenneet Suomeen. Rohkimaisen Heikki pakeni äitinsä kanssa ja Mitro Kirilov vaimonsa Marin kanssa.

Pakojätkä tapahtui myös muista Pistojärven kylistä. Asukkaita kuulusteltiin ankarasti näiden tapausten johdosta. Samalla vallanpitäjien komento tiukkeni. Aihetta siihen tietysti olikin, sillä ainakin osa näistä pakomatkoista tehtiin Suomen puolta tulleiden entisten metsäsissien avustuksella. Monet 1930-luvulla Suomeen tulleista suvantolaisista jatkoivat sotien jälkeen pakomatkaansa Ruotsiin, josta tuli monille uusi kotimaa.

Väärin suunniteltu silta meni uusiksi

Tienrakennustöissä Pistojärvellä on sattunut joukko tapauksia, jotka antavat vastaisuudessa aihetta toimenpiteisiin. Piston ja Suvannon väliselle maantielle piti rakentaa kesällä

ns. Rasvakosken silta. Työ oli suunniteltu ja aloitettu väärin ja sen piti jättää kesken. Työtä jatketaan uudelleen ensi kesänä. Rahaa meni paljon hukkaan. – PK 26.10.1926

Suvannon koulu toimi aluksi Jeremielässä. Kun vanha Jeremielä paloi 1925, kyläneuvosto kokosi vanhoista hirsistä asuttavan rakennuksen, johon koulu sijoittui. Vuonna 1926 siinä oli 20 oppilasta. Opettajana oli alkuvuosina Leva ja Anni Rotosen poika, Kuusamon kansanopistossa oppinsa saanut Aleksi Rotonen. Myöhemmin hänet siirrettiin opettajaksi Kiestingin Vaarakylään. Jatkosodan aikana hän kaatui puna-armeijan upseerina. Aleksin jälkeen opettajaksi tuli suomalainen mies nimeltään Juntunen, jonka etunimi ei ole pysynyt kertojien muistissa. Sittenkin Suvannon koulussa opettivat mm. Olga Ivanova ja Tatjana Petrovna.

Muutamat kylän nuorista pääsivät jatkamaan opintojaan. Mikittälän Marian tytär Olga ja Jeremielän Fedossan tytär Palaga pääsivät Petroskoin opettajaseminaariin, vaikka olivatkin äitiensä puolelta kulakki-perheen lapsia. Vuonna 1935 tytöt kuitenkin erotettiin seminaarista ja määrättiin metsätöihin Pohjois-Viaan.

Talvisodan ajaksi useimmat suvantolaiset siirrettiin evakkoon Vaarakylään. Sinne vietiin myös kolhoosin karja. Olosuhteet täällä matkalla olivat ankeat: monet vanhukset ja lapset menehtyivät. Karjastakin säilyi hengissä vain kymmenkunta lehmää.

Jatkosodan vuosina

Jatkosodan alussa 3.7.1941 Kuusamosta liikkeelle lähteneet JR 53:een kuuluneet suomalaisjoukot miehittivät Suvannon kylän. Jatkosotaa pakoon kokeneiden, karjaa kuljettaneiden kyläläisten evakkomatka keskeytyi, kun suomalaispartio tavoitti heidät ennen Kiestinkiä ja neuvoi palaamaan takaisin Suvantoon. Jokunen suvantolainen ehti Louheen saakka, mistä heidät myöhemmin siirrettiin Arkangelin alueelle.

Heti kun Suvanto oli vallattu, heräsivät Jeremielän Jannen, Janne rajamaan kauppiasvaistot. Hän haki ja sai luvan perustaa Pohjanmaan Kauppiat Oy:n nimissä Viaan kaupan. Uhtuan Kauppa Oy avasi myymälän Vuonnisen kylään. Myymälänhoitajaksi Janne sai Suvannon ja Kiestingin valtuuksissa mukana olleen veljenpoikansa Jaakko Rotosen. Tämä kauppa jäi ainoaksi yksityiskaupaksi koko Itä-Karjalassa. Muualla kauppa jatkosodan aikana harjoitti neljän suuren kaupparyhmittymän muodosta-

ma yhteisyritys Vako Oy. Suvantoon kaupan perusti 1941 Oulun Osuuskauppa. Myöhemmin tämä Kaurolassa, entisen kolhoosikaupan tiloissa toiminut kauppa siirtyi Vakon hallintaan.

Jatkosodan aikana kylän koulu toimi suomalaisten hoitamana naapurikylässä Kiimasvaarassa. Jeremielä tuhoutui vielä kerran jatkosodan loppuvaiheissa, nyt peräntyvien saksalaisten polttamana. Samalla paloi Mikittilä, jossa sijaitti sodan aikana Suvannon postitoimisto ja suomalaisjoukkojen esikunta.

Suvannosta miespuoliset, miehuusikäiset joutuivat jatkosotaan puna-armeijan riveissä. Monet heistä kaatuivat. Levan ukko eli Leander Rotonen menetti sodissa Suomen armeijassa taistelleen vävynsä sekä kaikki neljä puna-armeijan riveissä sotinutta poikaansa. Suvannossa sotien aikana olleet suomalaiset muistavat tämän vanhan merisotilaan lujaluontoisena kommunistina ja rohkeapuheisena vanhuksena. Jo 1942 hän sanoi miehittäjille: "Teille tulee täältä lähtö".

Muutamia suvantolaisia siirtyi jatkosodan aikana Suomeen töihin, kouluun tai sukulaisten luo. Sodan jälkeen loput siviiliasukkaat tulivat Suomeen ja heidät sijoitettiin Alapitkän leirille. Sieltä osa heistä siirtyi Ruotsiin, muutamat etsiytyivät täällä asuvien heimolaisten luo ja osa palasi takaisin Neuvostoliittoon.

Sota-aikana muutamat heimosotien jälkeen Suomeen siirtyneet suvantolaiset saivat mahdollisuuden asua jonkin aikaa vanhassa kotikylässään. Mikittälän Jenna eli Jenni Korpikallio oli Suvannossa lottana ja asui synnyinkodissaan. Hänen serkkunsa Mikittälän Matron ja Kankaan Sevastein poika Jere Takalo oli hallintotekijänä ja pystyi varmasti vaikuttamaan kylän elintarvikehuoltoon paremmin kuin joku vannonvieras. Monet muutkin Suomeen siirtyneet entiset kyläläiset kävivät sodan vuosina rakkaassa, kauniissa kotikylässään.

PEKKA OILINKI

Kirjoittaja Pekka Oilinki, Suvannon vävy, on tutkinut perusteellisesti Suvannon kylän ja sen asukkaiden vaihteita. Oheinen artikkeli on KH:n toimituksen tekijän luvalla laatima tiivistelmä laajemmasta aineistosta.

Entisiä pistojärveläisiä hiljentyessä matkamiehen ristin juurella Suvannon sillankorvassa.

Matkamiehen risti vie ajatukset menneeseen

Sillä paikalla Suvannon kylässä, missä Kiimasvaaran suuntaan ja edelleen Suomeen vievä maantie ylittää Pistojoen, kulkijoita tervehtii perinteinen karjalainen maamerkki, matkamiehen risti. Sen pystytti Pohjois-Viena -seura heinäkuun alussa 1977.

Ristin, johon on kiinnitetty Jumalanäidin ikoni, on valmistanut suomalaisesta männystä ja 200 vuotta vanhasta Karjalan männystä Suvannossa syntynyt Ville (Vasili) Rohkimainen. Hänen lisäksi ristiä paljastamassa olivat suvantolainen Olga Grigorjeva, nykyisin Tuuskalassa asuva Tolja Timonen ja Pääjärven Karjala-seuran puheenjohtaja Anna Vlasova sekä suuri joukko juhlarahvasta Suomesta ja Karjalasta. Kaukaisin vieras lienee ollut suvantolais-syntyinen Aleksei Rohkimainen, Kankaan talon jälkeläinen: hän oli saapunut Gorkista saakka.

Karjalan Sivistysseuran tervehdyksen juhlaan toi Ilmari Homanen. Pohjois-Viena-seu-

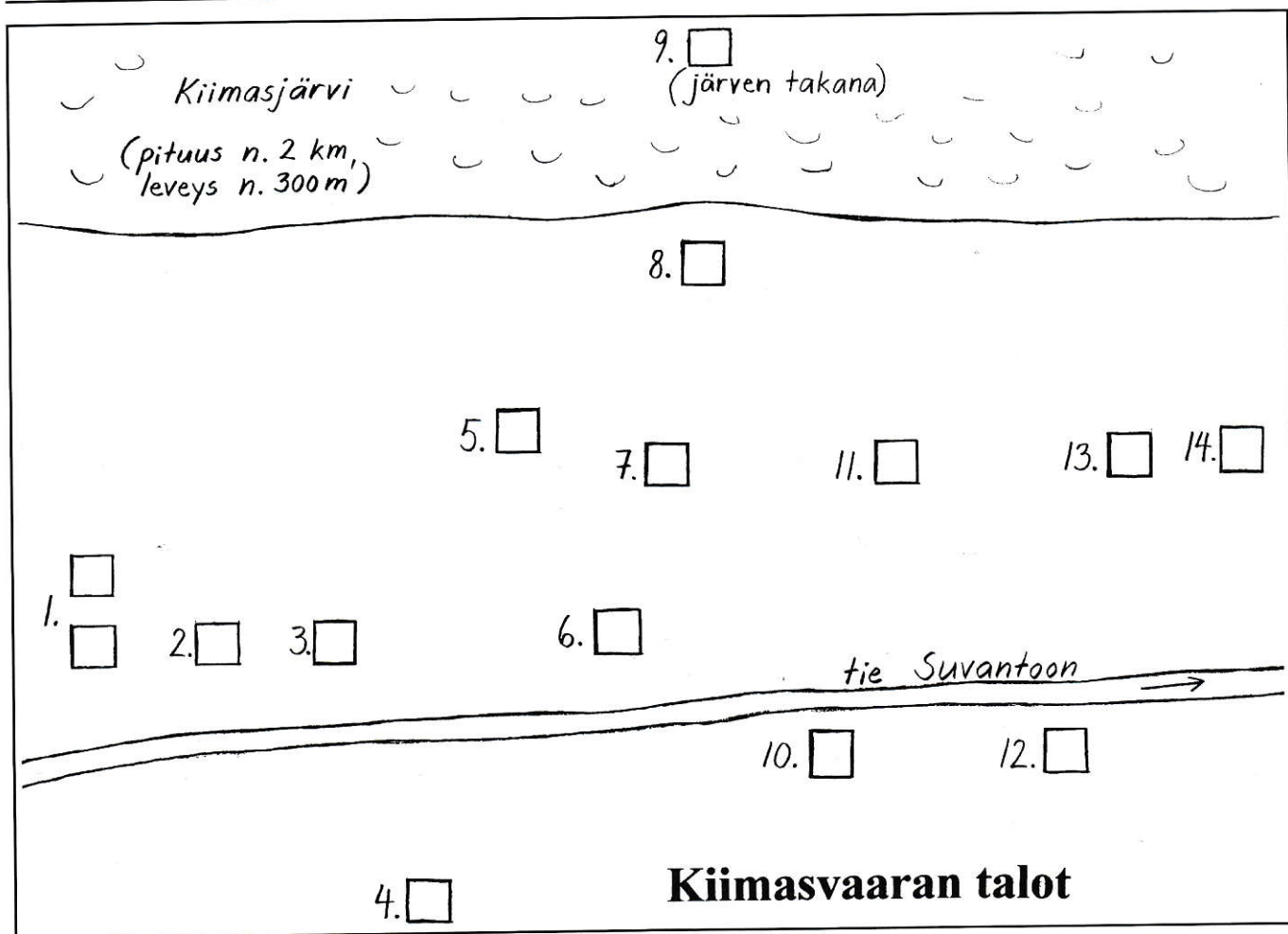
ran puheenjohtaja Anja Suvanto totesi, että ristin paikka joen termällä on niin kaunis, että se tuntuu melkein pyhäältä. Ristin otti vastaan Pääjärven itsehallinnon päällikkö Juri Babak.

Kollektivisointi Pistojärvellä

Pistojärven kyläneuvosto-alueella on kahdeksan kylää, joissa ei ole vielä kukaan perustettu kollektiivitaloutta. Täällä kuten muuallakin ovat kulakit käytreineen aloittaneet kampanjan kollektivisointia vastaan. Kampanjan johtajana esiintyy muuan Kostja Jakovlev. - PK 25.4.1931

Punaiset häät

Heinäkuun 18. p:nä Pistojärvellä vietettiin ensimmäistä kertaa punaiset häät. Talonpoika Oskari Heikkinen otti vaimokseen Nastasie Jakovlevan. - PK 10.8.1925

Kiimasvaaran kyläselostus

Kiimasvaarassa oli yhteensä 14 taloa, jos mukaan lasketaan rajavartioston kasarmit.

1.) Suomesta päin tultaessa olivat tien vasemmalla puolella vastassa rajavartiojoukkojen kasarmit, kaksi rakennusta. Toisessa asuivat upseerit, toisessa sotilaat. Pihassa oli hevostallit ja navetta.

2.) Kasarmien jälkeen oli Marppasen talo. Asukkaiden sukunimi oli Moisejev. Talossa asui iäkäs aviopari. Emännän nimi oli Palaka ja hän oli kotoisin Suvannosta.

3.) Edelleen Suvantoon vievän tien varrella sen vasemmalla puolella oli Timon talo, jonka asukkaiden sukunimi oli myös Moisejev. Sota-aikana se suomennettiin muotoon Huuha. Timo oli seuraavassa talossa asuvan Ahon ukon veli.

4.) Tien ja Ahonvaaran välissä oli kapea puro. Sen takana olevalla kukkulalla oli Ahon talo, jossa asusti Ahon ukko eli Iivana Moisejev, 90-vuotias starikka. Ukolla oli ollut kaksi vaimoa, molemmat syntyisin Lonkasta.

5.) Tien ja Kiimasjärven välisellä korkealla termällä oli Stahvein eli Tahvanan talo. Senkin eläjät olivat Moisejeveja. Lukeria-emäntä oli Suvannosta.

6.) Savinan talon väki oli myös Moisejeveja. Isäntä oli Ahon Iivanan veli Vaseli ja Palaka-emäntä naapurikylästä Suvannosta, Kankaan talon Rohkimaisia.

7.) Marken talon asukkaat olivat Koljosia. Isäntäväki oli kuollut jo aiemmin ja talossa asuivat tyttäret Anni ja Uljaana sekä jälkimmäisen tytär Nasti.

8.) Lähimpänä Kiimasjärven ranta oli Miitrein talo, jota nimitettiin myös Rannan taloksi. Miitrein – sukunimi oli Moisejev – vaimo syntyisin Kiestingin Sohjanansuusta. Lapsista tytär Kristiina meni miehelle Kiestingin Vaarakylään Vasili Semenoville. Lapsia perheessä oli kaikkiaan kahdeksan, joista

pääosa muutti sotien jälkeen Ruotsiin.

9.) Kiimasjärven toisella puolella oli Miitrein veljen Ollin talo. Sen asujamistosta suurin osa karkotettiin 1930-luvulla jonnekin Siperiaan.

10.) Riikosen talo sijaitsi Suvantoon menevän tien oikealla puolella.

11.) Tien ja järven välissä, melkein Riikosen talon kohdalla, oli Kortein talo. Isäntä oli sukuaan Nikitin ja emäntä Ahon ukon sisar Varvana. Koko perhe karkotettiin kylästä 1930-luvulla. Talossa asui sota-aikana saksalaisia ja sen lähellä oli vankiparakkeja.

12.) Kylän Suvannon puoleisessa päässä oli Vassilei Potapovin talo. Talonväki läksi Suomeen 1920-luvun alussa ja talossa majaili sittemmin rajavartiosotilaita ennen kasarmien rakentamista. Talossa toimi yhteen aikaan myös kauppa.

13.) Levasen talon väki ajettiin Siperiaan 1920-luvulla. -

14.) Kylän viimeinen talo Suvantoon päin mennessä oli Heikin talo.

Kiimasvaaralaisia nuotanvedossa Nuolilammilla. (kuva: E. Häyrinen 1941).

KORPIJÄRVEN KYLÄ kuului viiden kylän ryppäseen, jonka keskuspaikkana oli Katoslampi. Kylässä oli viime vuosisadan alussa neljä taloa, 1930-luvulla enää kolme. Se sijaitsi samannimisen järven niemekkeellä. – Yllä kylän taloja, etualalla kujaset, alakuvassa maatuneita krapnitsoja risteineen kalmismaalla. (Pohjois-Pohjanmaan museo/Eino Jokisen kokoelmat).

Pistojärven Hämeihen kylä – jäljellä enää pelkkä nimi

Hämeihen kylä pohjoisessa Vienan Karjalassa noin 40 kilometriä Uhtuasta luoteeseen näyttäisi eräistä asutushistoriallisista seikoista päätellen olleen suorastaan monikansallinen paikka. Nimensä kylä sai aikoinaan ensimmäisistä asukkaistaan, joiden sanottiin tulleen Suomesta, nimenomaan Hämeestä. Näin kerrottiin A. J. Sjögrenille, joka kävi Hämeihen kylässä vuonna 1852. Tämä teoria on kuitenkin niin suoraviivainen, että sen paikkansapitävyyttä sopii kyllä epäillä (kts. esim. Pauli Rahkosen artikkeli ”Häme ja hämäläiset Karjalassa”, KH 3-4:1995).

Asukkaita Hämeihen kylään tuli kauempaakin, muuan mies Ruotsin Taalainmaalta saakka. Tämä tulija ei osannut paljokaan suomea karjalasta tai venäjältä puhumattakaan, puhui aluksi ruotsia, sanoi ’tjugofem’, mikä rahvaan suussa vääntyi muotoon djukunen ja siitä syntyi miehelle uusi nimi, Djukunen. Virallisesti kirjoihin merkittiin kuitenkin Bogdanoff.

Hämeen tai Hämeihen kylä mainitaan ensi kerran asiakirjoissa 1762, jolloin siellä oli jo viisi taloa. Se kuului v:sta 1866 hallinnollisesti Uhtuan kuntaan, mutta siirrettiin Pistojärven kuntaan viime vuosisadan toisella kymmenellä, Uhtuan maakuntapäivien aikaan, kyläläisten omasta toivomuksesta. Kirkollisesti se kuului v:teen 1881 Kiestingin Tuoppajärven seurakuntaan, sen jälkeen Uhtuan seurakuntaan.

Muistona on vain nimi

Nykyään kylästä ei ole jäljellä oikeastaan muuta kuin pelkkä nimi Häme tai sen venäjänkielinen versio Voikula – ja muistot. Kylä sammui sotavuosiin. Se ei siis kuulu ns. perspektiivittömiin kyliin, joita Karjala muutoin on täynnä.

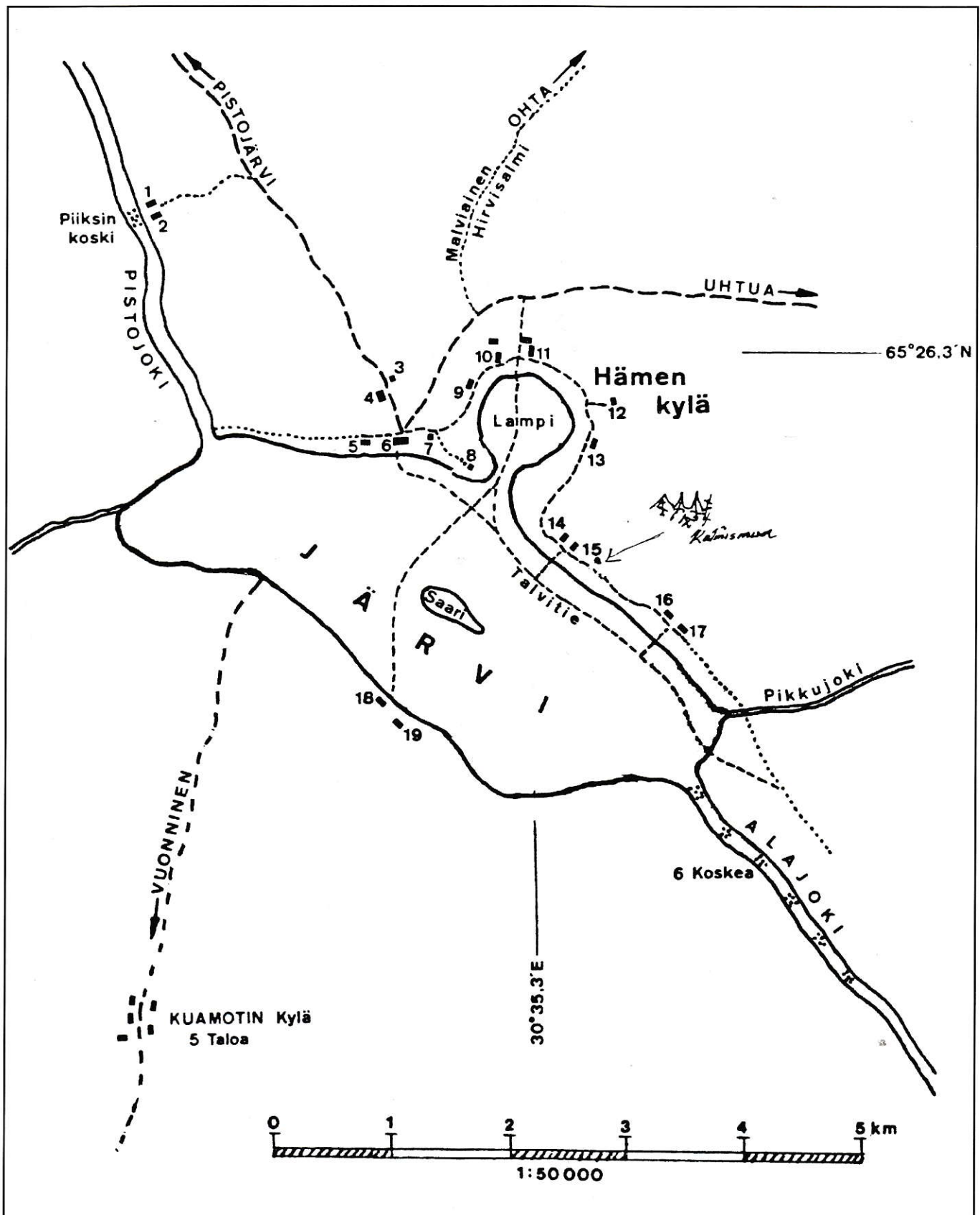
Kylän rakennuksista ei ole jäljellä mitään. Ainoastaan voi löytää – jos tietää mistä etsiä – maatuneita kivijalan jäänteitä metsittyneiden peltojen liepeiltä. Järveltä katsoen löytää myös entisen kalmismaan paikan; siinä metsä nousee tuntuvasti ympäristöään korkeammalle. Ilman ikihonkia kalmismaata olisikin mahdoton löytää.

Hämeen kylään vievä tie on suora, mutta arvaamaton. Suopaikoissa vesi on kaivanut tien poikki syviä ojia, joissa auton alusta on vaarassa.

Salmen suu lähestyy. Oikealla puolella olivat mm. Petrin akan, Lesosen ja Savinin talot.

Asukasluettelo

(numerot viittaavat karttaan)

Piiksin Jaakko (vaimo, neljä lasta ja vanha ukko), 2) Piiksin Ontto (vaimo ja kaksi lasta), 3) Lesonen Iivana (vaimo ja kolme lasta, koissa kaksoset), 4) Huotarinen (vaimo ja kaksi lasta, poika ja tyttö), 5) Piiksin Iivana (vaimo ja kaksi poikaa), 6) Prokkoni Timo (vaimo ja kaksi lasta, poika ja tyttö), 7) Savina - tietäjä, vaimo, poika ja Anni-tyttö), 8) Petrin akka, (tietäjä, leski), 9) Lesonen Vasili, (vaimo, neljä poikaa ja vanha mum-

mo), 10) Savin Siitari, (vaimo Okku), 11) Savin Kustaa, (vaimo Alina ja seitsemän lasta (Aleksandra, Teppo, Janne, Antti, Matti, Ilja, Hippon), 12) Petrin Iivana, (vaimo ja poika), 13) Bogdanoff-Djukunen, (vaimo, kaksi lasta ja vanha mummo), 14) Oksentei Huotari, (vaimo ja kolme poikaa - Sergei, Ohvo ja Kirilä), muutti nimensä Ylirannan Otoksi, Sergei-pojasta tuli punaupseeri, 15) Oksentei Iivana, (vaimo ja poika Sergei), 16) Petranien ukko, leskitytär, jolla kaksi poikaa), 17) Petranien vävy, 18) Isoniemi Heikki, (vaimo ja tytär), 19) nuori pari. - Talot 18 ja 19 olivat Voikulanjärven vastarannalla.

Hämeen kylässä oli parhaimmillaan parisenkymmentä taloa. Mikään suuri kylä se ei siis koskaan ollut. Se sijaitsi pitkulaisen Voikulanjärven (noin viisi kilometriä) itäranalla. Järven läpi virtaa Pisto-joki. Talot olivat etupäässä järven ja siihen liittyvän pienen lammen rantamilla. Muutamia taloja oli lisäksi jokivarressa Piikskosken kohdalla, kaksi vastapäätä kylää toisella puolella järveä.

Maiju Keynään haastattelema Kustaa Pajulampi, entinen Kostja Savin, synt. 1885, kertoi, että kylässä oli hänen lapsuutensa aikoihin vuosisadan vaihteen tienoilla 15 taloa. Iivo Härkösen luettelon (teoksessa Itäinen vartio) mukaan 1905 kylässä oli 18 taloa ja 95 asukasta. Uhtuan papin mukaan (1908) taloja oli 12 ja asukkaita 45 miestä, 58 naista eli yhteensä 103.

Kylän talot (isännän nimen mukaan)

- 1) Miihkalin talo
- 2) Piiksin Iivana talo (edell.poika)
- 3) Prohoraini Huotarin talo
- 4) Prokon talo
- 5) Vasselein talo
- 6) Miihkalin talo
- 7) Kusman talo
- 8) Kippo Iivanan talo
- 9) Kokka Timon talo
- 10) Kippo Huotari talo
- 11) Suavan talo
- 12) Djukusen talo
- 13) Oksentein talo
- 14) Petraniemen talo
- 15) Teppanan talo

Isäntien sukunimet

1) Moisejeff (talot 1 ja 2), kutsuttiin nimellä Piiksi, kun asuivat Piiksinniemellä Piikskosken rannalla, 2) Tarasoff (talot 3-6) 3) Savin (talot 7, 9, 11, 13 ja 14), 4) Lesoset (talot 8 ja 10), Bogdanoff (talo 12). Kylässä oli siis viisi sukua, joista neljä oli vanhaa juurta.

Hämeen kylä, jauhojen jakolista helmikuu 1920

1920-luvun alussa Pistojärvellä ja koko Karjalassa elettiin levottomia aikoja. Eikä sillä hyvä: elintarvikkeista oli huu-tava pula ja rahvas pysyi hengissä ainoastaan Uhtuan väliaikaisen hallituksen järjestämän vilja-avun turvin. Paikallistalossa vilja, ryynti ja suola jaettiin kyliin perheen koon mukaan, toisin sanoen tietty määrä henkilöä kohti. Vertauksen vuoksi oheisena jauhojen jakolistan helmikuulta 1920. Siinä on mainittu ensin isännän nimi ja perheen koko.

Lammelta johtaa kapea salmi Voikulanjärvelle. Kylän talot olivat pääasiassa kahta puolta tätä salmea.

Aleksi Kieleväijeff, 3 henkeä, Vaseli Kieleväijeff, 7 henkeä, Nikolai Kieleväijeff, 8 henkeä, Onuhrie Kieleväijeff, 4 henkeä, Ivan Moisejeff, 5 henkeä, Jaakko Moisejeff, 8 henkeä, Ontto Moisejeff, 4 henkeä, Vaseli Lesojeff, 9 henkeä, Ivan Lesojeff, 4 henkeä, Pekka H. Lesojeff, 7 henkeä, Ivan Niemelä, 4 henkeä, Vaseli Bogdanoff, 5 henkeä, Timo Tarasoff, 9 henkeä, Ivan Tarasoff, 6 henkeä, Semen Peuraniemi, 8 henkeä, Kostja Savin, 9 henkeä, Siitari Savin, 2 henkeä, Huotari Savin, 8 henkeä, Jaakko Savin, 4 henkeä, Huotari Isoniemi, 3 henkeä, Paavo Savela, 4 henkeä
talouksia 22, eläjiä 128

Vuonna 1922 Hämeen kylässä oli oheisen luettelon mukaan 76 asukasta. Prokkosen Timon talo oli kylän suurin. Siinä toimi myöhempinä vuosina kauppa ja myös koulu, joka saatiin kylään pitkien puheiden jälkeen 1930-luvulla. Päätäjien mielestä lapsia oli liian vähän ja sitä paitsi naapuriky-lätkin halusivat koulun itselleen.

Tämä koulu ei suinkaan ollut Hämeen kylän ensimmäinen koulu. Siellä toimi jo ennen vallankumousta Karjalan Sivistysseuran järjestämä kiertävä kansankielinen alkeiskoulu kevättalven ajan 1918. Oppilaita siinä oli 27 ja opettajana Iikka Pirhonen Uhtuasta.

Kustaa Pajulampi muisteli koulun perustamista tähän ta-

paan: ”Santeri Vepsäläinen Uhtualta kiersi Karjalan kylissä ottamassa selvää, mitä siellä tarvitaan. Hämeen kylässäkin järjestettiin kokous. Vepsäläinen sanoi, että tänne tarvittaisiin koulu, kun koko kylässä on vain yksi lukutaitoinen ihminen (Iivana Tarasoff). Jos hän sattuu sairastumaan tai peräti kuolemaan, niin kirjeen tullessa pitää lähteä astumaan seuraavaan kylään saakka.

Kokouksessa laskettiin, että kouluikäisiä lapsia on kylässä kolmattakymmentä. Kyläläiset olivat kouluasialle myönteisiä ja lupasivat, jos koulu saadaan, hommata tarvittavat, kaksi suurta kamaria luokaksi ja opettajan asunnoksi sekä valon ja lämmön.

Koulutyö alkoi helmikuussa 1918. Oppilaina olivat mm. kertojan lapset Sandra, Teppo ja Antti, Timo Tarasoffin lapset Okahvie, Nastassie ja Vasselei sekä Piiksin Iivanan poikia. Suurin osa lapsista oppi tänä lyhyenä aikana, minkä koulu kylässä toimi, lukemaan suomeksi ja vähän kirjoittamaan-kin.

Kyläläisten elinkeinot

Hämeen kylän eläjien tärkeimmät elinkeinot olivat maanviljelys ja karjanhoito. Kaupankäynti Suomessa sekä metsästys ja kalastus toivat lisätienestystä moneen taloon. Porja oli varsin vähän siihen kat-

soen, että kylä sijaitsi laajojen jäkäläkankaiden keskellä. J. Juhani Kortosalmen poroväitöskirjan mukaan Häme oli alun perin poroton kylä ja tunnettu lähinnä porovarkaista. Myöhemmin muutamat kyläläiset ryhtyivät pitämään poroja, mm. Huotarisen Iivana, Soavan Kostja ja Suurenniemen Huotari. Viimemainittu – kun talossa ei ollut hevosta – karhitti peltonsa porohärällä, joka veti puukarhia. Vielä 1930-luvulla kylässä kynnettiin porohärillä silloin, kun hevoset oli laskettu kesäksi metsälaitumille.

Pruasniekka- nuottaa vetämässä

Hämeen kylän pruasniekka oli Suuri Pohrottša. Silloin kylä oli täynnä väkeä. Pruasniekka-vieraita tuli Uhtuasta, Vuonnisesta, Hirvisalmesta, Ohasta, Pistojarveltä, Kantoniemestä, Korpjarveltä ja syrjäisestä Tiirlostakin. Vieraita oli usein puolentoistasataa ja enemmänkin, kertoi Jaakko Piiksi, ent. Moisejeff, synt. 1897. Kaikille järjestyi yösiija. Jaakon kotonakin oli monta kertaa yli 20 henkeä.

Ohjelmaan kuului perinteisesti käynti Pohrott an nuotala. Kalastuspaikka, Piiksinkoski, oli aivan vieressä. Vieraatkin lähtivät mukaan katsomaan, kuinka pyynti onnistuu. Koskikalastuksessa venekuntaan kuului kolme henkeä; yksi maalla käsissään juurista pu-

Kylän kalmismaan löytää parhaiten tarkastelemalla maisemaa järveltä päin.

nottu köysi, yksi oli soutajana ja yksi nuotanheittäjänä. Saaliiksi saatiin lohta, siikaa ja haukea. Kotona kalat perattiin ja naisväki valmisti kalakukkoa ja keittoa.

Kyläläisten toinen tärkeä kalapaikka oli Maasjärvestä Voikulanjärveen laskeva joki

monine koskineen, joista suurin oli Kurkikoski, ensimmäinen Maasjärvestä katsoen. Koskista saatiin järvi-lohta, haukea, siikaa, ahventa ja harria. Syyskalastus alkoi parisen viikkoa ennen Mikkelinpäivää. Silloin mentiin loitomaksi ja viivytettiin metsäpirteillä usein jäiden

tuloon saakka. Vain pyhien aikana käväistiin kotona. Muikunmäti myytiin kauppamattoilla Suomessa, missä sillä oli kysyntää.

Uskonnollinen puoli Hämeen kylän pruasniekassa oli melko vähäinen, kun kylässä ei ollut tsasounaa. Käyntiin ati-

voissa, pidettiin pessotoita ja kisattiin joskus viikkokin, eikä vierailukaan ollut kiire mihinkään. Suomalaiset laulut, sellaiset kuten 'Soutelin, soutelin kultani kanssa' tai 'Kaks' on pojalla heiliä, lihava ja laiha' olivat muotia. Tukkitöissä ja laukunkannossa Suomessa kulkeneet olivat niitä oppineet ja tuoneet Karjalaan. – Neuvostovalta sai juhlan ainakin muodollisesti loppumaan 1929, kun Suuri Pohrottsa muutettiin virallisesti kansainväliseksi nuorisopäiväksi.

SAKARI VUORISTO

Uusi pohorotsa Hämeenkylässä

Uusi aika on koittanut. Vanhan tavan mukaan on Hämeenkylässä vietetty suurta pohorotsaa ja pientä Ohankylässä. Näitten tilalle on nyt päätetty ottaa kansainvälinen nuorisopäivä.

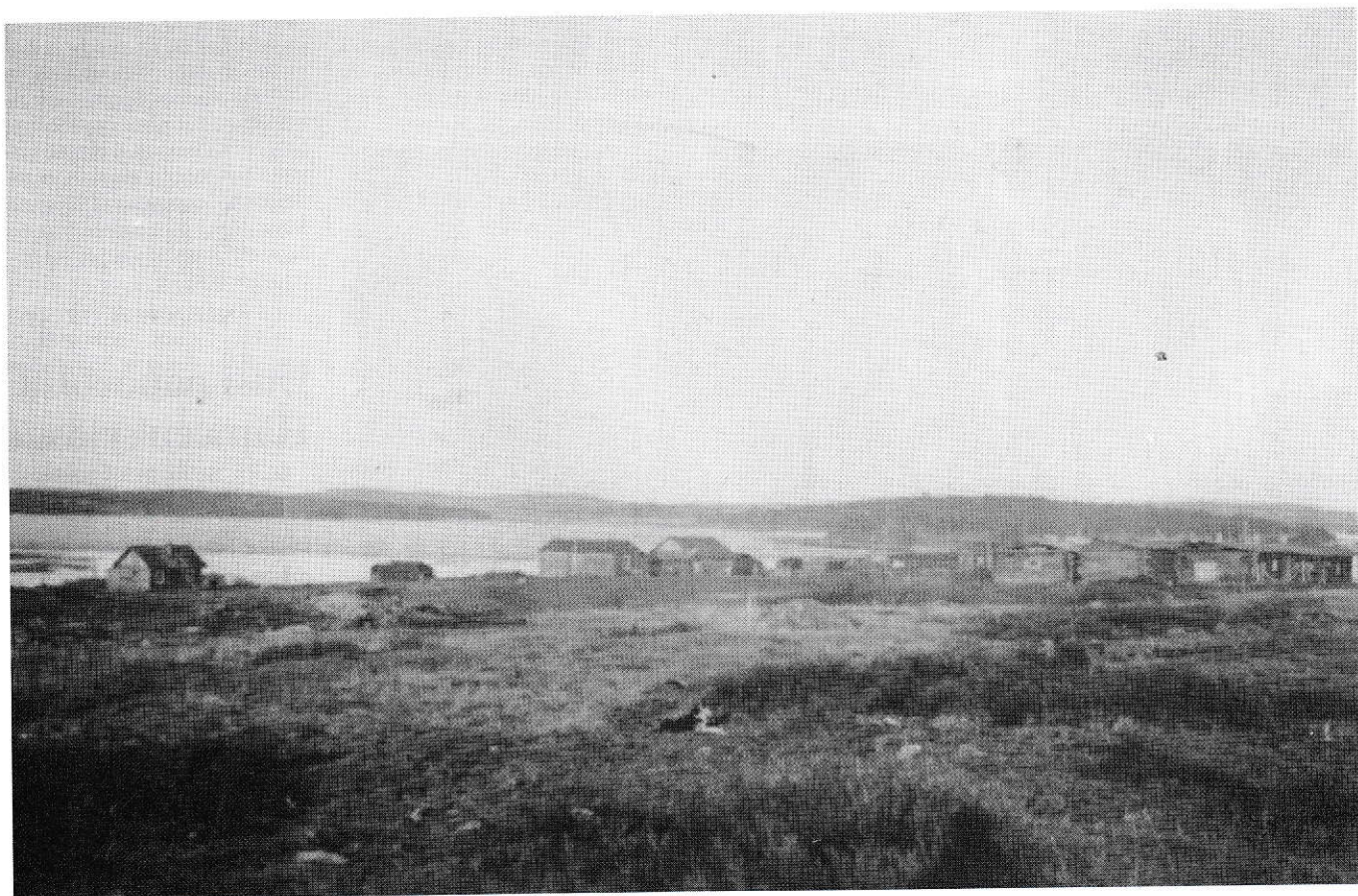
Nuorisoliiton paikallinen solu oli järjestänyt monipuolisen ohjelman kulttuurivallankumouksen tunnusten pohjalta, ja punanurkan aktiivit ravintolan, joka oli laatuaan ensimmäinen kylässä. Tuloja siitä kertyi 42 ruplaa. – PK 2.11.11928.

Paksut, kilpikaarnaiset petäjät vartioivat vainajien viimeistä leposijaa. Ristit ja kropnitsat ovat täällä jo ammin maatuneet.

KAKSI NÄKYMÄÄ PISTOJÄRVEN KESKUSKYLÄÄN. Ylempi kuva on vuodelta 1926. Sen on ottanut Venäjän Tiedeakatemian kansatieteellisen retkikunnan johtaja D. Zolotarjev (Venäjän etnografinen museo, Pietari), alempi kuva on sota-ajalta, vuodelta 1942 (Yrjö Linkolan kok.). - Kuvat on otettu suurin piirtein samalta paikalta.

Pistojärven kirje v. 1918

(julkaistu Karjalaisten Sanomissa n:o 3-10/1918)

Nyt vietämme joulujuhlaa täälläkin Pistojärven Hirvisalmessa. Elämä on muuten rauhallista ja tyyntä, mutta leipähuolet tahtovat väkisin häiritä joulurauhaamme karkottaen joulutunnelman. Usealta ovat oman pellon kasvit jo loppuneet eikä ole tällä kertaa tietoa, mistä jauhoja saadaan. Meillä on asiamies ollut jauhoja etsimässä jo viisi viikkoa. Hän on käynyt Kieretissä ja Kemissä ja on nyt Vienassa, vaan emme varmaan tiedä, tuleeko hän saamaan jauhoja vai ei. Suolaa meillä luullaan olevan riittävästi. Saatiin sokeriakin jouluksi, samoin teetä puoli naulaa 17 henkeäkohti. Saatiin lamppuöljyäkin, ettei tarvinne pimeässä istua valon juhlanä.

Syksyllä olimme hyvässä toivossa, että saisimme koulunkin, mutta tähän asti sitä ei ole kuulunut. Olisimme mielihyvällä ottaneet vastaan omakielisen koulun. Eikö liene Karjalan Sivistysseura saanut opettajaa vai muusta syystä ei ole koulu tänne saapunut.

Pitäjässämme toimii kaksi venäjänkielistä koulua, toinen Pistojärven kirkolla, toinen Ohan kylässä. Pistojärven opettaja on omakielinen ja hänen oppilaansa edistyvät sen vuoksi paremmin. Ohan kylän opettaja taas on aivan ummikko, jonka vuoksi lasten on hyvin vaikea saada mitään oppia. Opettaja ei ymmärrä lasten kieltä eivätkä lapset opettajan kieltä. Kirjaimet ja ulkoa lukemaan kyllä opitaan, vaan luetun sisältöä ei päästä käsittämään.

Täällä on jalkineista tuntuva puute, kun nahka on tavattoman kallista. Tallukkajalkineen tarpeita sen sijaan olisi useammassa talossa, mutta oppia näiden tekoon puuttuu. Olen nähnyt sanomalehdistä, että Suomessa on ollut monessa kohden tallukkakursseja tänä talvena. Eipä oisi tyhempää, jos mekin saisimme nähdä, miten noita jalkineita valmistetaan.

Hirvisalmi, 8/1.1918
Maija

► Petroskoissa ilmestyvän **Vienan Karjala** -lehden voi tilata Suomessa Heikki Kyyrösen kautta (puh. 06-438 8366). Tilausmaksu on 180 mk (lehti ja postituskulut).

ESIVANHEMPIEN MUISTOLLE

Kuusamo-Viena-seura pystytti matkamiehen ristin kesäkuussa 1997 Pistojärven entiseen kirkonkylään. Ristiin kiinnitettyssä laatassa on teksti: "Tämän matkamiehen ristin pystyttivät tähän maatuneen kirkon paikalle pistojärveläiset vuonna 1997. Ylähini. Suojele Vienan kansaa ja ristiä." (kuva: Sirkka Nykänen).

Pistojärveläisiä nimenmuuttajia

Oheisen luettelon pistojärveläisistä nimensuomentajista on pääosin kerännyt Kosti Pamilo tärkeimpinä lähteinään Karjalan Vartia (Vienan väliaikaisen hallituksen lehti), Vapaa Karjala sekä Karjalan Heimo edeltäjiin. Luettelo on sittemmin tuntuvasti täydennetty sekä nimien että erityisesti kotikylänsä osalta. Luettelossa on ensin venäläisperäinen nimi, sitten nimen suomenos sekä kotikylä, jos se on tiedossa. Huomautus: luetteloon on poimittu vain vuoteen 1930 tehdyt nimenmuutokset.

Bogdanov Ivan – Hietala Jaakko, Ölkky
Bogdanov Antti ja Otto – Lehtinen Antti ja Otto, Tiuro

Feodorov Aleksii – Takala Aleksii, Ohta
Feodorov Anton – Aaltovaara Antti, Ohta
Feodorov Mihail – Rinne Mikki, Pistojärvi kk
Feodorov Vasili – Heikkinen Vasili, Malviainen

Gerasimov Mihail – Jalovaara Mikko, Tiuro
Gerasimov Mikko, Paavo, Sergei ja Pekka – Keränen, Tiuro

Ivanov Jefim – Liehu Janne, Ohta
Ivanov Olga – Salmi Olga, Pistojärvi
Ivanov Semen – Sinula Simana, Ohta
Ivanov Vasili – Alaranta Vasili, Ohta

Jakovlev Ivan – Rieme Iivo, Pistojärvi kk
Jakovlev Nikolai – Jalava Nikolai, Hirvisalmi
Jakovlev J – Rinnemaa Jeremias
Jakovlev Simana – Viimeinen Simana, Pistojärvi kk
Jakovlev Semen – Jokisalo Semen, Pistojärvi kk
Judin Stepan – Uusiniemi Teppo, Kankainen

Kirilov Artemei – Lehtoniemi Ortto, Ohta
Kirilov Mikko – Niemelä Mikko
Kirilov Nikit – Alanko Mikko, Suvanto
Kirilov Ville – Niemelä Ville
Koljojev Andrei – Koljonen Antti
Koljojev Ivan – Rieme Iivo, Kantoniemi
Koljojev Hilippä – Riemelä Hilippä, Kantoniemi
Koljojev Kirilä – Kallio Kirilä, Ölkky
Koljojev Pavel – Takaharju Paavo, Tiuro
Kondratjev Huoti – Aho Heikki
Kondratjev Kirilä – Virta Kirilä, Ohta
Kondratjev Miitrei – Laine Miitrei, Ohta

Larionov Ivan – Lehtimäki Janne

Moisejev Anton – Ahonen Antti J, Hämeen kylä

Nikitin Mikko – Mikkonen Mikko
Nikanov Grigori – Mäkelä Riiko, Kutunen
Nikanov Ivan – Haapaniemi Jussi, Tuhkala
Nikanov Mehvo – Jokisalo Matti, Kutunen
Nikanov Timo – Vesihovi Timo, Kutunen
Nikanov Tanila – Viheriäinen Taneli, Tuhkala
Nikanov Feodor – Jokela Huotari, Tuhkala
Petrov Kusma – Kivelä Kuisma, Pistojärvi kk
Petrov Stepan – Kivelä Teppo, Pistojärvi kk
Petrov Vasili – Kanerva Vasili, Pistojärvi kk
Potapov Ivan – Salo Jussi, Pistojärvi kk
Potapov Petri – Pajurinne Pekka, Hirvisalmi
Potapov Dimitri – Palokangas Mikko, Pistojärvi kk
Potapov Mikko – Patilainen Mikko
Potapov Kalle – Lehtomäki Kalle, Pistojärvi kk
Potapov Stepan – Salokivi Teppo
Potapov Stepan – Syrjälä Teppo, Hirvisalmi
Potapov Ossippa – Haapa Ossippa, Hirvisalmi
Potapov Oleksei – Salmi Santeri, Hirvisalmi

Rodionov Andrei – Harju Antti
Rodionov Saava – Leppänen Sampa, Akkala
Rodionov Grigori – Lohikannas Risto, Akkala
Rodionov Janne ja Yrjö – Rajamaa Janne ja Yrjö, Suvanto
Rodionov Stepan – Rinne Teppo, Akkala
Rodionov Vasili – Rotonen Vasili, Suvanto

Savin Sergei – Alajoki Sergei, Häme
Semenov P – Rotonen Pekka

Tilikov Ivan – Veijola Janne, Katoslampi
Timofejev Huoti – Niemelä Heikki
Timofejev Feodor – Timonen Heikki, Kantoniemi
Trofimov Feodor – Nuohin Heikki, Suvanto
Trofimov Ontippa – Alkava Antti, Kantoniemi
Trofimov Vasili – Nuohin Ville, Suvanto
Tuhkin Hilvana – Ahola Hilvana, Tuhkala

Vasiljeff Vasili – Viitala Vasili, Pistojärvi

Tuhkalan punktilla on puute työkaluista

Metsätöiden suorittamisessa ei Tuhkalan punktilla ole päästy hallituksen määräämiin tavoitteisiin. Työtä ovat haitanneet mm. vetelät suopohjat. Punktilla on nyt töissä 189 työlläistä ja 53 hevosta.

Kaadosta on suoritettu 40 pros. kirveellä ja 60 pros. sahalla. Sahoja kuitenkin ei ole riittävästi ja nekin, mitä on, ovat

aiivan kelvottomia. Ne ovat liian lyhyitä tai sellaisia, ettei niillä tahdo saada mitenkään puita poikki, kun ne mutkailevat ja vääntyvät.

Kuinka paljon Karellesin johtoa pitää haukkua, ennen kuin se pystyy hommaamaan edes kunnolliset työkalut?

- PK 2.3.1930

”Tervahytti” Pistojärvelle

Pistojärven talonpojat ovat päättäneet rakentaa ensi talven aikana ”tervahytin” TKAY:n (talonpoikain keskinäinen avustusyhdystys) lahjoittamin varoin, joita täydennetään ke-

räyksellä. Siitä tulee ensimmäisen tällä seudulla ja hyvin tärkeä laitos. Tervanmyynti voidaan aloittaa jo vuoden 1926 loppupuolella. - PK 9.8.1925

”Pioneeri” Pistojärven vesille

Pistojärven liikennettä varten rakennetaan Uhtualla parhaillaan Pioneeri – nimistä laivaa. Vielä tänä kesänä se kuljetetaan hevosperillä Pistoon. Laiva tulee liikennöimään Pistojärveltä Hirvisalmen, Malviaisen ja Ohan kautta takaisin Pistoon. - PK 1928

Malviaisen kiertokoulu

Kevättalvella 1907 Malviaisen kyläpiirissä toimi Wienan Karjalaisten Liiton perustama kiertävä kansankielinen koulu. Opetusta antoi kotonaan kylän lapsille tilallinen Petter Feodoroff kolmatta kuukautta. Pyhisin hän opetti myös naapurikylänsä lapsia, jotka tulivat hänen luokseen. Paavo Ahavan kehotuksesta hän kävi myös Hirvisalmen ja Ohan kylissä lapsia opettamassa viikon kummassakin. Hirvisalmen lapset olivat mukana seuraamassa opetusta myös Ohan kylässä, joten heille tuli kouluaiikaa kaksi viikkoa.

Oppilaita oli Malviaisen kylästä 13, Ohasta myös 13 ja Hirvisalmesta kymmenen. Heidän ikänsä vaihteli 9-16 välillä. Opetusvälineet Feodoroff sai Wienan Karjalaisten Liitolta, koulutilat kylän isänniltä ja liitto maksoi hänelle jälkeen päin 30 ruplan kehotuspalkkion. (KSS-ark.)

Akkal'an Juakko (Rotosia) 1942.

AKKAL'AN JUAKKO

Vienan Karjalassa oli ennen aikah pitkäikäsie eläjiä. Kylässä suatto olla monta lässä sata vuotta olevua ihmistä. Mikä lienöy ollun hiän pitän elämän takana. Elämä kun ei ollun aina helppuu korpikyylissä. Vanhah aikah oli petäjäleipä rahvahalla tuttava.

Kylässä oli hyvä ely. Ukot ta ämmöt katšottih lapsien peräh. Rahvas huolehti toesistah. Järvet anto kalua, mettšä lintuo ta poroja niis oli. Marjapaikat oltih lässä kylän reunassa.

Vienan oli lauluista rikas. Joka kylässä niitä mahettih ta laulettih, iloissa i murehissa. Lapset niuhi jo pienenä opassuttih.

Elipä ennen akka ta hänellä kolme poekua. Lähetthi uutta elospaikkaa etšimäh. Kulettih ta etittih. Tultih kahen järven välisel le kannakselle. Siinä havaitšivat jotta mussikkaiset ei oltu kylmetty, vaikka oli jo myöhäni syksy. Akka siinä ihastu ta sano: Tämä on miän elospaikka. Tähän ei onnako tule tule halla.

Siinä alettih elämäh. Kylän nimeksi tuli Akkal'a.

Akkal'assa eleli sovan aikah Juakko nimini musikka vanhan muamonsa kera. Muamo oli jo 97 vuotta vanha. Juakolla oli icyä 60 vuotta. kahestah hyö siinä hil'l'akseh elettih. Juakolla ei ollun naista. Hiän hoeti koko talon ta karjan. Hyvin hoeti Juakko talon i muamonsa, vanhoja runoja ta lauluja hiän mahto. Niitä lauleli - tuatolta opittuja.

Talo oli suuri, paksut seinähirret, leviät lausat ta pitkä honkasta luajittu stola niin kuin kalevalainen runo. Siitä näki vanhan Karjalan ajan.

Juakko oli hyvä starinua puajimah ta leikkillini. - Ka on tiälä käyny naisvierahie aivompahki. Viime netälillä kävi. Kuin sitä nyt talo vierahitta, nakreli Juakko.

Rukki oli pirtissä. - Muamo jo vanha on. Ei jaksa kesrätä. Mie sillä nyt sukkalankoja kesryän. - Juakolta rodiutu kaikki naisien työt.

Kohta siitä vanha muamo mäni tuonilmasih. Juakko jäi yksin elämäh. Sovan lopussa Juakko vietih vankina Suomeh. Sieltä tuli jällelläh 1945 Akkal'ah. Sielä eleli 100 vuoteh suate.

Äijä aikua elettih ennen Vienan rahvas. . .

Vasselei

Kantoniemen historiaa

Kantoniemen kylässä oli 1800-luvun puolivälissä neljä taloa, Sirkeilä, Iutala, Onuhreila ja Ohvon talo. Mistä nämä ensimmäiset asukkaat olivat tulleet, sitä ei tiedetä. Näitä vanhoja asioita kertoi livo Koljojevillä (myöh. Rieme) hänen äitinsä isä, joka kuoli 96 vuoden ikäisenä v.1914. - (Maiju Keynään materiaalista)

Kollektivisoiminen leviää syrjäkyliinkin

Kiimasvaaran kylään perustettiin maatalousartteli 29. pñä syyskuuta. Sille annettiin nimeksi "Punavahti" siksi, kun talous on aivan lahtari-Suomen naapurina. Kylän kaikki taloudet yhtä lukuun ottamatta liittyivät artteliin. - PK 9.10.1931

Tuhkalan "Kumous"

Tuhkalan kylään perustettiin kevätpuolella vuotta koltalous eli kolhoosi nimeltä Kumous. Sen jäsenmäärä oli syyskuussa 105 henkeä, joista työkykyisiä 70. Vielä ei ole ehditty luetteloida jäsenten omaisuutta eikä liioin aloittaa maiden jakoa.

Kyläpiirin talouksista kolhoosiin kuuluu 42 prosenttia. Kolhoosinvastaista liikettä kylässä harjoittaa mm. poppamummona tunnettu Mitrojouna sekä muutamat entiset kauppiat. - PK 1.9.1931.

Suvannon kotimänty

Suvannon termällä korkeimmalla paikalla kasvoi suuri peltäjä. Sitä kutsuttiin kotšimänyksi. Ei tiijetty, kuinka monta satua vuotta lienöy ollun vanha. Siitä vanha rahvas puajittih, jotta "tässä Ruottsini priha laulatti rahvasta." Runonkeryäjät kun käytti Suvannossa Vienassa matatessa.

Lapsilla oli kotimänty hyvin mielehini paikka. Siihen kerävyttih ta siinä kisattih ta oltiit tsurkkasilla, tsuurusilla ta hippasilla i peittosilla; pienemmillä tyttärillä oli "kukais-telu."

Hippasilla ollessa, kun hippua etsittih, luvettih:

Outi pouti ponkallah,
liävän ovi lokallah,
Timi tuli tsiukusista,
anna Outi loukkuo,
en voi antuo, kun
jalan vet koukkuh.

* * *

HEIMOLAISIA ETSITÄÄN

Etsin mieheni isän sukulaisia. Isä oli nimeltään Ignatij Trofimannoika Petroff ja hän oli syntynyt v. 1900 Porajärvelä (Sianvaara). Hän tuli Ilo-mantsiin v. 1918 todennäköisesti yksin, joten muut sukulaiset jäivät rajan taa. - Kaikki mahdolliset tiedot otetaan mielellä vastaan.

Marja-Riitta Arderos, Donnerinkatu 6 A 5 05800 Hyvinkää. Puh. 019-439 349.

*

Mummoni sisko Elli Pappinen meni naimisiin suomalaisen miehen kanssa vuoden 1920

Kotikylän muistot

Aino Potapova syntyi v. 1930 Pistojärven kirkonkylässä. Hänen isänsä oli Simana Potapov ja äidin nimi oli Anni. Mistä mummo oli syntyisin, sitä Aino ei muista. Perhe asui aivan keskellä kylää, ja vanha kotitalo, Mikkolaksi kutsuttu, on siellä vieläkin jäljellä Pistojärven rannassa.

Kotiväkeen kuului Ainin lisäksi kolme veljeä ja kaksi siskoa. Isovanhemmat asuivat omassa talossaan eikä muita sukulaisia ollutkaan.

Ennen sotaa Pistojärven kylässä toimi 10-luokkainen suomenkielinen koulu. Aino ehti käydä sitä vain kolme luokkaa, sillä oli kiire päästä töihin kolhoosiin perheen elatuksen vuoksi. Sellainen oli maan tapa. Kun täytti 16 vuotta, edessä oli raskaan työn raadanta, ellei siten opiskelu tai politiikka muutanut kuvioita.

Kolhoosissa Aino oli milloin lypsäjänä, milloin hoiti hevosta tai kokosi karjalle syötävää. Sodan jälkeen mm. Ohasa ja Hirvisalmessa oli tyhjiin jääneet kolhoosipellot. Sieltä pistojärveläiset kävivät niittämässä heinät oman kolhoosin elukoille. Siinä kyllä riitti työmaata ja Aino oli näillä reissuilla aina mukana. Veneellä heinät kuljetettiin omaan kylään.

Pistojärven kolhoosin lakauttamisen jälkeen Aino siirtyi asumaan Uhtualle. Hän - samoin kuin veli Jussi - käy säännöllisesti marjastamassa ja kalastamassa entisen kotikylän metsissä ja järvillä. Ainoa poika Sergei on rakentanut itselleen kylään kesämökin. Pistojärven v. 1918 todennäköisesti yksin, joten muut sukulaiset jäivät rajan taa. - Kaikki mahdolliset tiedot otetaan mielellä vastaan.

HEIMOLAISIA ETSITÄÄN

tienoilla ja muutti Suomeen, johonkin paikkaan lähelle Suomussalmea. Sitten raja sulkeutui emmekä ole kuulleet Ellistä mitään. Mummoni Maria (Maikki) Pappinen oli syntynyt v. 1913 Niskajärven kylässä lähellä rajaa.

Nähtävästi Ellillä on lapsia ja lastenlapsia. Olisi mukava saada tietoja heistä. Näin kirjoittaa toimitukseen **Nina Zaitseva, ent. Mihailova** Petroskoista. Hänen osoitteensa on seuraava: Lisitsininkatu 2-3, 185031 Petroskoi, Karjalan tasavalta.

TAPAHTUI OMASSA PIIRISSÄ

Vienan kielen kurssit

Vienan kielen kurssit pidetään ensi kesänä 25.-29. pñä kesäkuuta Kostamuksessa Kontokki-koulun tiloissa. Kurssin vetäjinä ja opettajina toimivat Pekka Zaikov ja Olga Karlova Petroskoin Yliopistosta.

– Lisätietoja majoituksesta ja kurssimaksuista saanemme KH:n kevätnumeroon.

Tapaaminen Karppelan kammarissa

Helsingissä järjestettiin joulukuun 11.-13- pñä järjestyksessä kolmas suomalais-ugri-laisten kansojen maailmankongressi. Osanottajia oli lähes 600, yhteensä yli 30 valtuuskuntaa.

Karjalan tasavallan viralliseen valtuuskuntaan kuului 20 henkeä Viktor Bogdanovin johdolla sekä lisäksi 12 tarkkailijaa. Vaikka kongressin päiväohjelma oli verrattain tiivis ja osanottajilla runsaasti kulttuuriohjelmaa, aikaa yhteiselle tapaamiselle karjalaisvieraiden kanssa järjestyi.

Seuran toimistossa Katajankallalla järjestetyssä kahvi- ja neuvottelutilaisuudessa olivat läsnä seuraavat: Jukka Akimov,

Zinaida Dubinina, Olga Karlova, Impi Kieleväinen, Tatjana Klejerova, Ljudmila Markianova, Nikolai Minin, Oiva Mäke-

lä, Olga Pokornaja, Zoja Saveljeva, Aleksandr Vesnin, Anna Vlasova, Aleksandr Volkov ja Pekka Zaikov sekä sivistysseu-

ran puolelta Pentti Keynäs, Ilmari Homanen, Paavo Ahava, Marja Torikka ja Sakari Vuoristo.

Vuokkiniemen kirkko sai lahjoituksena viisi ikonia

Mikkelinpäivänä armon vuonna 2000 Vuokkiniemen kirkossa vietettiin juhlahetki, kun siellä siunattiin käyttöön tollonjokelaisen Niilo Peksujevin maalaamat ikonit. Niilo itse ei päässyt tilaisuuteen, kun viisumi ei ehtinyt ajoissa.

Ikonien siunauksen toimitivat Kostamuksen pappi isä Danil ja isä Kauko Suomesta. Tämän jälkeen Vuokkiniemi-seuran puheenjohtaja Heikki Kyyrönen piti luovutuspuheen. Siinä hän totesi mm., että monien ikonien hankintaan lahjoi-

tuksin osallistuneiden toive on näin toteutunut.

Ikoneita on viisi ja niiden hankintahinta oli 10 000 markkaa. Ne sijoitetaan esille näyttävästi. Vuokkiniemi-seura on kiitollinen, että oman kylän poika sai työstettyä ikonit ja lausuu Niilolle parhaat kiitoksensa. Kunpa kylään saataisiin vielä oma karjalainen pappi palvelemaan rahvasta sen omalla kielellä. Sitä pyytäkäämme ylemmältä Isältä.

HEIKKI KYYRÖNEN

Isä Kauko (vas.) ja Kostamuksen pappi isä Danil siunasivat uudet ikonit.

Käsityöneuvos Tyne-Kerttu **Virkki** kuoli 93-vuotiaana Helsingissä. Hän oli syntynyt Sakkolassa Karjalan kannaksella.

Tyine-Kerttu kävi ensin Helsingin käsityöopettajaseminaarin ja sitten Wetterhoffin kotiteollisuusopiston. Opettajana hän toimi Virossa ja vuosina 1941-44 kotiteollisuustarkastajana Itä-Karjalassa Aunuksen piirissä. Siellä ollessaan hän kiersi opettamassa käsityötaitoja eri kylissä ja tallensi kotoamassa olevia karjalaisia taitoja jälkipolville. Osa Tyine-Kertun kokoamista käsityöaarteista on nähtävänä hänen perustamassaan Virkki-käsityömuuseumissa Helsingissä. – KP

Helsingissä kuoli 5.12.-00 rouva Anna **Rintala-Saikko**. Hän oli syntynyt 13.12.1923 Kiuruvedellä ja oli svultaan Pohjois-Vienan Saikoffeja.

Anna oli uskollinen karjalaisuuden vaalija. Hän oli mukana seuramme naistoimikunnan työssä aivan alusta alkaen ja osallistui ”kauppamiehenä” myyjäisiin. Hän kantoi vastuun myös iltamaohjelmien järjestelyistä; milloin heläytti oman laulunsa, milloin toi ystävänsä esiintymään. Kun KSS vietti 80-vuotisjuhliiaan, niin Anna vastasi koko kotiseutuillan ohjelmasta. Hyvä ohjelma saatiinkin, kun Annan lisäksi ”minun omat pojat” esiintyivät.

Pitkän päivätyön Anna teki miehensä rinnalla omassa kirjapainoyrityksessä. – Kevyt mullat seuramme pitkäaikaisen jäsenen hautakummulle. –KP

Valtioneuvos Johannes **Virolainen** kuoli 11.12.-00 Lohjalla 86-vuotiaana. Hän yksi sodanjälkeisen poliittisen historiamme merkittävimpiä vaikuttajia.

Virolainen oli Karjalan poikia, syntynyt 31.1.1914 Viipurin maalaiskunnan Ylä-Sommen kylässä. Tohtoriksi hän väitteli 20.12.1950 tutkimuksellaan ”Maatalousmaan arvioimisesta ja arvosta Suomessa vuosina 1934-38”.

Suomalaisten suosikkikirjailija Kalle **Pääatalo** kuoli 20.11.-00 Tampereella pitkään sairastettuaan.

Pääatalo käsitteli laajassa tuotannossaan (43 teosta) paljon myös rajantakaista Karjalaa, nuoruusvuosinaan tekopitäjänsään Taivalkoskella tapaamiaan vienalaisia laukkukauppiaita ja sittemmin Pohjois-Vienaa laajemminkin mm. teoksessa ”Liekkejä laulumaillo”. Kun Karjalan kansankirjailija Ortjo Stepanov vieraili Tampereella takavuosina, luennoinnassa tai muuten, niin hän usein kortteerasi juuri Pääatalon luona.

Suurlihettiläs Olli **Bergman** kuoli 5.12.-00 Heinolassa. Hän oli syntynyt 5.11.1919 Helsingissä.

Ollin elämässä oli kaksi selkeää linjaa kuljettavana ja ne olivat Isänmaan ja ortodoksisuuden palveleminen. Isänmaan linjalla hän oli ylioppilas, kadettiupseeri ja valtiotieteiden maisteri: hän toimi adjutantina, oli pääsihteerinä ja pääkonsulina sekä palveli maansa edustajana, diplomaattina ja suurlähettiläänä. Toiminta-alueisiin kuuluivat vuosien varrella Leningrad, Moskova, Pariisi, Praha, Oslo ja Sofia.

Ortodoksilinjalla Olli noudatti äitinsä Nina Mochrokovin neuvoja. Jo 9-vuotiaana hän oli tuohuspoikana kirkossa, teininä vanhan Valamon oppipokkana ja aikuisena opiskeli papiksi ja yleni rovastiksi. Hän oli jopa ehdokkaana apulaispiispaksi, mutta luopui ehdokkuudesta. – KP

Toimistonhoitaja Oili **Sepän** kuoli 17.1.-01 Seinäjoen keskussairaalassa. Hän oli syntynyt 7.12.1933 Vuokkiniemen Sepäntermällä Sepän Petrin Oleksein ja Tröppilän Sandran keskimmaisena tyttärenä.

Oili teki pitkän päivätyön Posti –ja lennätinlaitoksessa, mistä jäi eläkkeelle 60-vuotiaana. Kauhajoen Sepäntermälle hän loi kodin, joka oli aina avoinna karjalaisten ystävien tulla. Yhdessä Aino-sisarensa kanssa hän tarjosi Sandra-äidille turvallisen elämän ehtoon.

Yhdessä me kolme sisarta teimme matkan Vuokkiniemeen, ja vielä viimeisen kerran Oilin loppiaispäivänä tavatesamme hän haaveili uudesta matkasta Vuokkiniemen. – Nyt ovat Sepäntermien asuinsijat molemmin puolin rajaa tyhjä.

Sisarusten yhteydenpitoa Oili piti tärkeänä, ja suvun nuoret saivat häneltä aina apua ja ymmärrystä. – IH

MERKKIPÄIVIÄ

103 vuotta täytti opettaja Toini **Kälviäinen** o.s. Tserni 8.1.-01 Oulussa. Toini on syntynyt Repolan Tuulivaarassa ja elämäntyönsä hän teki pakolaislasten opettajana ensin Kymminlinnassa ja sitten vuosikymmenien ajan Oulun lähellä Maikkulassa.

Kaksi vuotta sitten Toini muutti Karjasillan kodistaan palvelukoti Almaan ja viettä siellä virkeitä vanhuudenpäiviään televisiota katsellen, tikutaen ja lukien; joskus, kun käteen sattuu hyvä kirja, nukkumaan meno saattaa siirtyä hyvinkin myöhään. Viime joulukuksi Toini kutoi pukin konttiin yhdeksän sukkaparia.

Veera **Kujanpää** täytti 80 vuotta viime joulukuun 11. päivänä Helsingissä. Hän on syntynyt Suojärven Leppäniemen kylässä. Evakkotie toi Forssan kautta Helsinkiin. Siellä hän liittyi suojärveläisten seuraan ”työmyyräksi” ja yleni porras portaalta seuran puheenjohtajaksi ja monien perinnekurssien pitäjäksi. Leivonta – ja käsityökurssien lisäksi on saatu työnäytöksiä kuošalilla kehuusta sekä mielittsällä koruompelusta.

Näyttelemisenkään ei ole tuottanut Veeralle vaikeuksia. Yhdessä Nasti Ronkaisen kanssa hän voitti murrenäytelmälään Karjalan Liiton mestaruuden. Arvosteluraadissa olivat mm. Paavo Liski ja Veli-Pekka Mäkinen.

Merkkipäivänä tupa täyttyi onnittelijoista ja piirakkamestarin herkkujen maistelijoista. – KP

KSS:n kyykkäkerhon sihteeri ja tiedottaja, inkeriläinen Oskari **Toivokainen** täytti 70 vuotta joulupäivänä Helsingissä. Oskari kuuluu niihin inkeriläisiin, jotka säästyivät Siperian matkalta, kun luotti omaan harkintaan eikä poliittisiin lupauksiin.

Oskari jäi Suomeen ja haikutui jo nuorena työelämään. Siinä ohessa hän luki ylioppilaaksi ja suoritti myös tutkinnot yliopistossa. Pitkän työrupeaman hän teki Espoon kaupungin palveluksessa.

Eläkevuosina on riittänyt aikaa kyykkään ja kyykkäurheilun järjestötehtäviin. KSS:n lisäksi apua ovat saaneet Suomen kyykkäliitto ja Ruotsissa toimivat inkeriläisetkin. Venä-

jän kielen taitoisena ja kyykkäurheilun tuntijana Oskari on ollut sopiva neuvottelija Pietarin matkoilla.

Hyvin ovat sujuneet omat kyykkäpelitkin. Kun oikea käsi petti, niin vasen tuli avuksi ja auttoi aina veteraanien hallimestaruteen saakka. – Onnittelumme uurastajalle. – KP

Karjalan Liiton puheenjohtaja, kansanedustaja Markku **Laukkanen** täytti 50 vuotta 20.12.-00 Helsingissä. Hän on molempien vanhempiensa puolelta karjalainen; isä Matti ja äiti Hilja ovat syntyneet Jaakkimassa ja Lumivaarassa. Karjalan Liiton johtoon Laukkanen valittiin keväällä 1995 Raurno Meriön jälkeen.

50 vuotta täyttää 17.5.-01 Raimo **Härkönen** Kajaanissa. Raimon juuret ovat isän, Väinö Härkösen kautta Vienan Vuokkiniemessä. Äiti Maria oli syntynyt Vuokkiniemestä, tyttönimeltään Karmujeva.

Kareliaani-palkinto

► Fil.toht. Tarja Raninen-Siiskonen on saanut Kareliaani-palkinnon aatteellisesta työstä Karjalan hyväksi. Hän väitteli tohtoriksi Joensuun yliopistossa 1999 tutkimuksellaan ”Vieraana omalla maalla. Tutkimus karjalaisen siirtoväen muistelukerronnasta”. – Raninen-Siiskonen on työskennellyt tutkimus –ja kulttuuritehtävissä Kontiolahdella ja Jyväskylässä sekä Joensuun yliopiston tutkijana. Tätä nykyä hän toimii Pohjois-Karjalan museon vs. amanuenssina. *

Kareliaani-palkinnon perusti kuusi vuotta sitten vuorineuvos A. S. Tervo. Palkinto jaetaan vuorovuosina Suomeen ja Karjalan tasavaltaan.

Toimitus kiittää

Parhaat kiitokset yhteistyöstä tämän erikoisnumeron rakentelussa seuraaville: Maila Uusi-Illikainen, Maarit Heikkinen, Ville Rohkimainen, Laina Lahhti, Nina Lavonen (käännökset) Sirkka Nykänen (valokuvat) ja Pekka Oilinki.

Karjalan Sivistysseura jatkaa Kemin karjalaisjuhlaperinteitä

Karjalan Sivistysseura pitää järjestyksessä 95. vuosikokouksensa tänä keväänä, maaliskuuhuhtikuun vaihteessa, Kemissä. Näin se jatkaa yli seitsemän vuosikymmentä sitten alkanutta Kemin karjalaisjuhlien rikkaista ja monipuolista perinnettä.

Kemi on pohjoisesta sijainnistaan huolimatta oikea karjalaissten kaupunki. Kemin ja Perä-Pohjolan seudut ovat olleet karjalaisien ikivanhaa kauppa-alueita. Historiantutkijat ovat todenneet, että karjalaisia muutti myös pysyvästi asumaan Kemin, Tornion ja Rovaniemen seuduille 1300-luvulta lähtien. Perinteinen karjalainen laukkukauppa kukoisti virkavallan vastatoimista huolimatta, ja 1800-luvun puolivälistä lähtien, jolloin maa-kauppa vapautui, kymmenet itäkarjalaiset perustivat näille seuduille myös kiinteitä kauppia.

Karjalaiset eivät siis olleet aivan outoja Perämeren pohjukassa, mutta myöhemmin heitä tuli vielä lisää kahtena aaltona. 1920-luvulla Karjalan kansannousun jälkeen Kemin-Oulun seuduille vaelsi tuhansia pakolaisia työtä ja uutta elämää etsimään sekä jatkosodan päätyttyä vuosina 1944-45 monen karjalaisperheen evakkotie johti Pohjois-Suomen sahateollisuuskeskuksiin.

Ensimmäiset suuret juhlat, pakolaisnuorten karjalaiskissat, Kemissä järjesti elokuussa 1928 Karjalan Kisakomitea. Nimensä mukaisesti niissä oli pääpaino urheilulla - kyykänlyönnillä ja yleisurheilulla. Muutaman vuoden tauon jälkeen juhlat vain paranivat. Maamme keskeiset karjalaisjärjestöt olivat vihdoinkin päässeet sopuun yhteisistä kesäjuhlilla, jotka pidettiin ensin 1930 Oulussa ja seuraavana vuonna 3.-5. heinäkuuta 1931 Kemissä. Järjestäjinä olivat Karjalan Sivistysseura, Karjala-Kerhojen Keskusliitto ja Karjalan Kisakomitea. Juhlapaikkana mainitaan ensimmäistä kertaa Kemin Pirtti. Se on nyt tälläkin kertaa on keskeisessä osassa; KSS:n heimo- viikonloppun päättilaisuudet, seuran vuosikokous ja sunnuntai- heimojuhla järjestetään sen suojissa. Pitkät ovat siis perinteet.

Vuonna 1937 Kemissä jär-

jestettiin Karjala-Kerhojen Keskusliiton X talvikissat. Ne keräsivät pakolaisnuoria kaikkialta Suomesta mitteleämään paremmuudesta hiihtoladulla. Järjestelyvastuu oli Karihaaran kerholla.

Vielä kerran ennen sotavuosia karjalainen rahvas kokoontui monilukuisena Kemiin, tällä kertaa Itä-Karjalan heimojuhlille, jotka järjesti Karjala-Kerhojen Keskusliitto. Vuosikokouksessa tehtiin merkittävä ratkaisu: perustetaan koulukoti Väinölä Nurmijärvelle.

Tässä mainitut heimojuhlat eivät olleet ainoita, mitä Kemissä vietettiin. Paikkakunnalla toimi useita aktiivisia Karjala-Kerhoja, joista kullakin oli omat sekä myös yhteiset juhlaansa: pidettiin talvikisoja, kesäjuhlia, vietettiin Kalevalan päivää ja joulua jne.

Sotien jälkeen maassamme jouduttiin valvontakomission käskystä lakkauttamaan lähes 2 500 yhdistystä, mm. Karjala-Kerhojen Keskusliitto alaosastoinen. Karjalaisuus ei ymmärrettävästi ollut noina vuosina paljontaan esillä. Pakolaiset tunsivat olonsa uhatuksi, ja moni jatkoi pakomatkaa länteen. Niinpä esimerkiksi Kemin seudulta lähti Ruotsiin lähes sata perhettä.

Karjalan Sivistysseura selvisi punaisen Valpon syynistä, mutta toiminta sodanjälkeisinä vuosina oli monistakin syistä melko vaatimatonta. Kun olot normalisoituivat ja johtokunta nuorentui, seura vei vuosikokoukset maakuntiin 1950-luvun puolivälissä. Kuopion (1954) ja Jyväskylän (1955) jälkeen suunnattiin Kemiin vuonna 1960.

Vastaanotto Kemissä oli lämmin ja sydämellinen. Juhlat onnistuivat erinomaisesti ja vuosikokouksessa tehtiin kaksi merkittävää päätöstä: Kemiin perustettiin Karjalan Sivistysseuran alaosasto ja päätettiin rakentaa Domnan Pirtti Kuivajärvelle.

Kemin alaosasto toimi viereästi ja se teki arvokasta heimo-työtä parisenkymmentä vuotta, kunnes toiminta hiipui nuoren polven motivaation puutteeseen.

Kun olot rajantakaisessa Karjalassa alkoivat perestroi-

Suomalais-Karjalainen HEIMOILTA

Kemin Pirtissä toukokuun 19 p:nä 1935 klo 20

OHJELMA:

Laulua	
Avauspuhe . . .	kerhotyönneuvoja op. R. Aksola
Kuorolaulua . . .	Kemin seudun kerhojen yhtyneet kuorot
Lausuntaa . . .	J. Hiekkaranta
- Väliäika -	
Kuorolaulua . . .	Kemin seudun kerhojen yhtyneet kuorot
Esitelmä	joht. M. Kälviäinen
Yksinlaulua . . .	J. Hiekkaranta
Näytelmä „Vienen Virroilla”	Veitsiluodon kerho
MAAMME.	

Näin Kemissä juhlittiin Kalevalan riemuvuotena 1935.

KSS ja Säätiö Väinölä jakoivat opiskelustipendeinä yli 220 000 mk

Vuoden 2000 opiskeluapurahojen jaosta päätettiin viime vuoden lopussa. Hakijoita oli huomattavasti enemmän kuin edellisinä vuosina, joukossa osa Suomessa opiskelevia karjalaisia Karjalan tasavallasta sekä yli 30 ulkomailla opiskelevaa Suomen karjalaista nuorta.

Apurahoja jaettiin yhdessä Säätiö Väinölään kanssa noin 120:lle opiskelijalle yli 220 000 markkaa. Summa korotettiin suunniteltua suuremmaksi, mutta siltikään siitä ei

riittänyt kaikille vaatimukset täyttävälle hakijoille. Maksamista viivytettiin useiden hakijoiden huolimattomuus hakemuksien laadinnassa. Osoitteet olivat epäselviä ja yli puolet hakijoista oli jättänyt pankkitilunumeronsa mainitsematta.

Opiskelijoiden kirjeiden ja puhelinsoittojen mukaan apurahat ovat olleet heille suureksi avuksi. ”Tonni on minulle iso raha”, totesi eräskin tyttö. - IH

kan myötä 1980-luvun jälkipuolella vapautua, kipinä syytyi uudestaan. KSS:n tuella organisoitiin elvytystyöryhmä, joka suunnitteli tulevan toiminnan päälinjat. Lokakuun 27. p:nä 1990 Kemissä pidetyt suuret

karjalaisjuhlat kokosivat lähes sata karjalaista uutta polkua pohjustamaan. Tästä tilaisuudesta Kemin alaosaston uuden tulemisen voi katsoa alkaneen

- SAKARI VUORISTO

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry:n heimopäivät Kemissä 31.3 – 1.4.2001

Karjalaiset ja karjalaisuuden ystävät! Tervetuloa Kemiin, lumilinnakaupunkiin, viikonlopuksi 31.3 – 1.4. 2001. Tule viettämään yhteistä karjalaisjuhlaa ja tapaamaan ystäviä ja tuttavlia.

Heimopäivien ohjelma:

LAUANTAI 31.3.2001

- 13.00 Kyykän näytösottelu lumilinnan pihaluueella
- 16.00 Vuokkiniemi-seuran tapaaminen hotelli Palomestarin tiloissa Valtakatu 12
- 16.00 Pohjois-Viena-seuran tapaaminen hotelli Palomestarin tiloissa
- 17.00 Ehtoopalvelus Kemien ort. kirkossa, Lehtokatu 31
- 18.00 Karjalainen tee – ja tarinailta Kemien Pirtissä, Kauppakatu 7
- ekumeeninen hartaushetki
 - Kostamuksen nuorten ryhmä ”Sateenkaari”
 - karjalaisvieraiden haastattelu
 - yhteislaulua ja muuta hauskaa
 - arpajaiset, kirjakauppa, myyjäiset

SUNNUNTAINA 1.4.2001

- 9.00 Kunniakäynti haudoilla (lähtö Kemien Pirtin edestä)
- 9.30 Liturgia Kemien ort. kirkossa
- 10.00 Jumalanpalvelus Kemien ev. lut. kirkossa (Kirkkopuisto 9), kirkkoherra Pertti Telkki
- 11.15 Heimomurkina ravintola Samaanis (Valtakatu 1)
- 13.00 Karjalan Sivistysseura ry:n vuosikokous Kemien Pirtissä (Kauppakatu 7)
- 14.00 Karjalainen heimojuhla Kemien Pirtti
- opetusministeri Maija Raskin tervehdys
 - kuulumisia Karjalasta
 - taiteilija Helena Nuutinen
 - juhlaesitelmä, tutkija Nina Lavonen: Karjalan joikuperinne (näytteitä)
 - Kostamuksen nuorten ryhmä ”Sateenkaari”

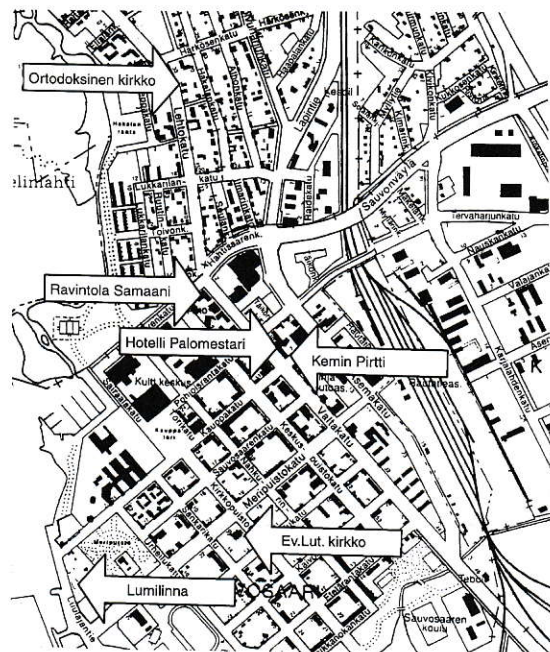
- yhteislaulua ym.
- arpajaiset, kirjakauppa, myyjäiset

HEIMOMURKINA

Heimomurkinan hinta ravintola Samaanis on: poronkärjestys 65 mk, karjalanaipasti sekä muut liha-, kala- ja kasvisruuat 45 mk. A-oikeudet. Ennakoilmoittautumisen yhteydessä mainittava, minkä lajin ruokaa haluaa. Ravintola pyytää, että heimomurkinalle tulijat ilmoittautuvat ennakolta 26.3 mennessä. Ilmoituksia vastaanottavat Martti Takalo puh. 016-261 089 tai 040-5486052 sekä Ilmari Homanen 09-505 1893.

MAJOITUS

Hotelli Palomestari, Valtakatu 12 (samassa rakennuksessa kuin Kemien Pirtti) on varannut meille huoneita 12.3. saakka. Kemissä on lumilinnasesonki, joten pidetään huoli, ettei varausaika pääse umpeutumaan. 1-h huone maksaa 360 mk, 2-h huone 430 mk /yö. Hinta sisältää aamiaisen ja iltasauan. Huoneet tilataan hotellin huonevarauksesta puh. 016-257 117. Samalla tulee mainita, että huoneet kuuluvat KSS:n kiinteistöön.

**KAIKKI KARJALAISET JA KARJALAISSUUDEN YSTÄVÄT OVAT
Tervetulleita tilaisuuksiin. Tulkua tervehenä!**

Kyykän parhaat eri sarjoissa v. 2000

Miesten M-sarja:

+30 Esko Rautiainen, Kuopio.

+29 Veli-Pekka Juvonen, Imatra.

+28 Pentti Peiponen Kuopio, Jyrki Juvonen Imatra.

+27 Väinö Oksman Helsinki, Veli-Pekka Ehoniemi Kylmäkoski, Rauno Rautio Sauvo, Timo Purkunen Joensuu, Jani Vainikainen Kuopio.

Miesten A-sarja:

+28 Vesa Nuutinen Pielavesi.

+26 Viljo Tanskanen Juuka.

+24 Rauli Peiponen Joensuu, Anssi Valtonen Kylmäkoski, Jouko Vepsä Nakkila, Harri Nurmilaakso Ulvila.

+23 Raimo Kononen Helsinki, Esa Haliseva Lieto, Kari Mikkonen Tampere, Raimo Nieminen Äänekoski.

Miesten B-sarja:

+25 Juha Asikainen Imatra.

+24 Tuomo Nissinen Kuopio, Ossi Lehikoinen Juuka.

+23 Esa Leino Ulvila, Mika Peiponen Nurmes.

+22 Raimo Säppi Helsinki, Erkki Kiviniemi Sauvo, Hannu Orava Lieto, Erkki Ahonen Suonenjoki, Olavi Väisänen Suonenjoki.

Veteraanit yli 60v (0,5 pistasoitus):

+28,5 Pentti Karvonen Porvoo.

+28 Pentti Ehoniemi Kylmäkoski, Olli Vapeikko Juuka.

+27 Oiva Lampinen Juuka, Voitto Pulkkinen Äänekoski, Olavi Silvennoinen Parikkala.

+26,5 Eino Lötjönen Parikkala, Pentti Raudasoja Tampere.

Parhaan tulokset ilman ikälisää lyöneet yli 60-vuotiaat:

Voitto Pulkkinen 25, Oiva Lampinen 24, Pentti Karvonen 24, Olavi Silvennoinen, Eino Lötjönen, Ossi Haverinen ja Rainer Montonen 23. Tulokset osoittavat, että veteraanit ovat vielä mestaruustason pelimiehiä. Lisäksi heitä oli yli kaksi kertaa enemmän kuin mestaruusarjalaisia.

Naisten M-sarja:

+26 Riitta Juntunen Juuka.

+25 Pirjo Nieminen Orivesi.

+22 Sisko Hotokka Mikkeli.

+18 Raili Oksman Helsinki, Päivi Ruotsalainen Orivesi.

+17 Eila Metsola Sauvo, Terttu Parkkunen Sauvo, Esteri Taskinen Savonlinna.

Naisten B-sarja:

+16 Leena Silvennoinen Savonlinna.

+12 Marita Simaldina Helsinki.

+7 Marjo Vesala Köyliö.

+6 Helvi Heinonen Varkaus, Tuire Rautio Sauvo.

Pistemäärät tarkoittavat säästöön jääneitä sauvoja. Jokainen pelaaja saa 40 sauvaa 40 kyykkää kohti. Kun paras pelaaja Esko Rautiainen tyhjensi molemmat kenttäpuoliskot 10 sauvalla, niin käyttämättä jäi siten 30 sauvaa eli lopputulos on +30.

KOSTI PAMILO

KSS:n kyykkäkerhon markan pelien tulokset

MM-sarja: 1) Väinö Oksman 260, **MB-sarja:** 1) Veijo Nousiainen 175, 2) Sakari Hirso 158, **MV-sarja:** 1) Kalle Paajaste 238, 2) Oskari Toivokainen 84, 3) Paavo Rahikainen 37, **NM-sarja:** 1) Liisa Nousiainen 120, 2) Raili Oksman 110, **NB-sarja:** 1) Marita Simaldina 94, **NV-sarja:** 1) Hilikka Nikkola -100.

- Kyseessä ovat viime kesän markan pelit, yhteensä 10 peliä. - OT

Pistojoensuun uittotyömaalta

Kulttuuriset harrastukset Pistojoensuun uittotyömaalla näyttävät olevan heikot. Kortinpeluu sen sijaan rehottaa suuressa mitassa. Ikävä todeta, että siihen ottavat osaa nuorisoliittolaisetkin. Päivän tärkeät kysymykset kiinnostavat vain vähän. - PK 30.7.1928

Kesäjuhlat Pistojärvellä

Pistojärvellä järjestettiin heinäkuun 12.-13 p:nä suuret kesäjuhlat. Osanottajia oli noin 150 henkeä. Ohjelmassa oli runsaasti urheilua, pioneereilla oma ohjelmaa jne. Sadeilma tosin häittäsi aika lailla esityksiä. - PK 10.8.1925.

50 vuotta kyykkää

Alkukesästä tulee kuluneeksi tasan 50 vuotta siitä, kun Karjalan Sivistysseuran voimakaksikko Boris Karppela ja Kosti Pamilo elvyttivät kyykänpeluun maassamme. Se kasvoi aikaa myöten muutaman miehen harrastuksesta yleisvaltakunnalliseksi urheilulajiksi; pienen porukan tilalle tuli valtakunnallinen keskusjärjestö Suomen Kyykkäliitto.

● Karjalan Heimon kevätnumerossa haastattelemme Kosti Pamiola ja kerromme, miten kaikki oikein alkoi.

Karjalaisseurojen kunnia-vartiot itsenäisyyspäivänä

Karjalaisseurat ovat järjestäneet vuodesta 1958 kunnia-vartiot Helsingin ortodoksisen hautausmaan sankarihaudoilla. Viime vuosina vartio on ollut itsenäisyyspäivänä. Vuonna 2000 seuroista olivat vartiossa:

Entiset Salmilaiset, Helsinki: Silja Kilpeläinen, Leif Kutvola, Pauli Semi ja Hilaria Vesikivi

Pääkaupungin Impilahtelaiset: Tuula Hämäläinen, Martta Kivi, Martti Korpiranta ja Lasse Vikman

Suistamon Perinneseuura: Olavi Saatsi, Arvi Salo, Pekka Shemeikka ja Seppo Shemeikka

Helsingin Suojärveläisten Seura: Ilmari Honkala, Aaro Karhu, Yrjö Martiskainen ja Väinö Oksman

Karjalan Sivistysseura: Sakari Hirso, Seppo Ketola, Pekka Mauranen ja Paavo Rahaikainen.

Sää sankarihaudoilla oli leppeä, ja vartiossa olleiden mielestä puoli tuntia kului kuin siivillä. Hautausmaan isännöitsijä oli hoitanut muistomerkillä soihdut ja sankarihaudoille kynttilät palamaan. Näin sankarihaudoilla kävijöitä kohtasi juhlava näky.

Tarkoitus on, että kunnia-vartio järjestetään vastaisuudessaakin joka vuosi. Jos muutkin kuin yllämainitut karjalaisseurat haluavat tulla mukaan itsenäisyyspäivän kunnia-vartioon, he voivat ottaa yhteyttä Pekka Mauraseen, Pellavakaskentie 3 A 2, 02340 Espoo, puh. (k) 09-809 1037 tai (t) 09-437 1406 tai myös Karjalan Sivistysseuran toimistoon.

Kirjoitukset Karjalan Heimon seuraavaan numeron tulee lähettää toimitukseen viimeistään 7. maaliskuuta mennessä. Muistakaa perheutiset!

● Siivousmyymälä
● Savonlinnan Vartiointi Oy
● IS-Siivous Oy
● Kiinteistöhuolto Pika-Palvelu

Simasalonkatu 4. 57200 Savonlinna
Puh. 015-51140

Edullisesti karjalaista kirjallisuutta

Karjalan kieltä

KARJALAN KIELEN SANAKIRJA.

Mahtava perusteos karjalan kielestä. Se perustuu satoihin tuhansiin sanamuistiinpanoihin, joita on koottu viime vuosisadalta lähtien. Sanakirjasta on nyt valmiina osat I-V (kirjaimet A-S), yhteensä yli 60 000 sanaa. Hinta osalta nid. 300,-, sid. 350,- postikuluineen. Teos on sopiva esim. arvokkaaksi merkkipäivälahjaksi.

PIENI DESSOILU - VEN'AN RUNOT

Aleksandr Volkovin kaksi livvinkielistä runokokoelmaa, molemmissa myös käännöksiä venäjältä. Pieni Dessoilu -kirjassa on myös Jessoilan kylähistoriaa ajalta ennen sotia ja sen jälkeen. 80 s + 94 s. Hinta á 20,- postik.

MAKAROVIN SANAKIRJA

Karjalan kielen sanakirja (livvi-venäjä) odotti painatustaan vuosikymmenen verran. 20 000 sanaa, noin 500 sivua. Nyt saatavissa seuramme kautta todella edullisesti, hinta postik. 145,-

KAUNISTA KARJALUA

Tekijä Pekka Zaikov. Luventakirja vienankarjalaksi. Satuja, runoja, sananlaskuja, arvoituksia ja käytännön tietoa lapsille. "Tiijät-kö nämä kalat, nämä sienet, marjat, heinät, linnut" jne. Hinta postik. 70,-

KARJAL-VENALAINEN SANAKNIIGU

Ljudmila Markianovan ja Tatjana Boikon karjalais (livvi)-venäläinen sanakirja sisältää 8 000 sanaa. Se on alan asiantuntijoiden laatima ja sanastoltaan tuore. Suosittelemme kielen harrastajille. Hinta postikuluineen 65,-

PEKKA RUOTSIN MURREPAKINAT

Salmilaisen opettaja Pekka Ruotsin loistavat livvinkieliset murrepakinat vihdoin kirjana. Hinta 140,- postikuluineen.

UUZI ABUN'IEKKA - lyhyt karjalais-suomalainen sanasto

Kosti Pamilon toimittaman sanaston 2. p. Uusia sanoja 200, kuvitettu. Melkein välttämätön murteiden ystäville. Hinta postik. 50,-

TUOHUZ IKKUNAS

Ainutlaatuinen uutuus. Ensimmäinen Iyydinkielinen kaunokirjallinen teos. Nuoren karjalaisen Miikul Pahomovin ajatuksia ja tunteja, runoja, 63 sivua. Petroskoi 1993. Hinta postik. 35,-

ANUSRANDAINE

Pajokogomus (laulukokoelma), aunukselaisten Nikolai Dubalovin ja Vladimir Brendojevin teksteihin, 22 laulua (sanat ja nuotit). Petroskoi 1995. Hinta postik. 45,-

PAJUN KUKKAZET - KEVIÄN VIESTIT

Livvinkielinen satulukemisto I-IV lk oppilaille ja kaikille kielestä kiinnostuneille. Tekijä on Tamara Štšerbakova, kuvittaja Olga Ikkonen. Teoksen julkaisua ovat tukeneet KSS ja SKS. Hinta 25,- postik. - Samalta tekijältä uutuus: **Ennen rastavua**. Hinta 40,- postik.

TVERIN KARJALAN TŠAŠTUSKOJA

Virolainen Tiit Kukk tallensi 1980-luvulla Tverin Karjalan itäläidältä Vesjegonskin alueelta 160 tšaštuskaa. Teos antaa selkeän kuvan murteen nykytilasta. Hinta postik. 40,-

KARJALAN KIELEN KIELIOPPIA

Prof. Pekka Zaikovin teos Karjalan kielioppi I-II. 40,- postik.

Karjalaista kulttuuria

KAKSI PAULAHARJUA

Samuli Paulaharju teki kesällä 1907 pitkän keruumatkan, joka alkoi Joensuusta ja päättyi Sortavalaan. Matkan tuloksena syntyivät kiehtovat matkakertomukset Karjalainen talo ja Karjalainen sauna. Tekijän havainnollinen piirroskuvitus. Kumpaisenkin kirjan hinta on postikuluineen 120,-

KARJALAN KIELTÄ JA KANSANKULTTUURIA I

Helmi ja Pertti Virtarannan teoksessa tverinkarjalaiset kertovat omalla kielellään, millaista oli elämä entisaikaan. Erinomainen kuvitus, 445 sivua. Hinta 185,-

HALPA HINTA, PITKÄ MITTA

Kokonais esitys vienan -ja aunuksenkarjalaisten Suomessa harjoittamasta laukkukaupasta. Teos pohjautuu fil. lis Maiju Keynään jo ennen sotia aloittamiin sumptsankantajien haastatteluihin sekä hänen lisensiaattityöhönsä. Runsas kuvitus, 249 siv. - **Tarjous nyt 70 mk + postik. tai 3 kpl postivapaasti.**

SURU VIRRET SUUHUN TUOPI

Professori Pertti Virtarannan Karjala-kirja on pienoistutkielma itkuvirsirunoudesta lähtökohtana tverinkarjalaisen Anna Andrejeva Sutjajevan itku äitinsä muistolle. Itkuvirsi on teoksessa käännettyä 20 kielelle, myös nuotitettuna. Tekstiosia suomeksi ja englanniksi. Hinta postik. 98,-

AHAVATUULTEN ARMOILLA.

Helmi ja Pertti Virtarannan tallentamia itkuvirsiä Aunuksesta. Toim. Raija Koponen ja Marja Torikka, nuotinnokset Ilpo Saastamoinen. 227 sivua. Hinta 140 mk postik.

KYNÄLLÄ KYLMÄLLÄ - KÄDELLÄ LÄMPIMÄLLÄ

Akateemikko Pertti Virtarannan taattua tuotantoa jokaisen karjalaisen kirjahyllyyn. Inkeriä, Vienaa, Aunusta, Tverin Karjalaa... Teoksessa 356 sivua, henkilöhakemisto, loistava kuvitus. Hinta KSS:n kautta 150,-

SYNTYMÄ, LAPSUUS JA KUOLEMA

Vienankarjalaisia tapoja ja uskomuksia, Samuli Paulaharjun teos, joka vasta nyt julkaistaan alkuperäisessä asussaan ainutlaatuisine valokuvineen, avaa näkymiä Vienan-Karjalan ikivanhaan uskomusmaailmaan. SKS 1995. Hinta postikul. 170,-

Karjalan historiaa

ITÄ-KARJALAN VAPAUDENTIE, julkaistu 1944.

Karjalan ulkomaisen valtuuskunnan kirjassa mainitaan toista satua Itä-Karjalan kunnallisiin luottamustoimiin osallistunutta henkilöä, jotka toimivat eri lähetystöissä karjalaisuuden säilyttämiseksi. Hinta postik. 60,-

LIIKKEELLÄ LEIVÄN TÄHDEN

Fil.lis. Tapio Hämyksen väitöskirja on selvitys Raja-Karjalan väestöstä, sen toimeentulosta ja itärajan merkityksestä. Tutkimusjakso käsittää vuodet 1880-1940. Runsas kuvitus, sivuja 562, uutta arkistotietoa. Hinta postik. 120,-

VIENAN KARJALAN ETNISEN KOOSTUMUKSEN MUUTOKSET 1600-1800 -LUVULLA

Matti Pöllän väitöskirja tuo aivan uutta tietoa kysymykseen Vienan Karjalan asutuksen iästä ja alkuperästä. Teoksessa on 353 sivua, runsaasti karttoja ja kuvia sekä taulukoita. Hinta 148,- ja postikulut. Teos on sukuaan tutkivalle välttämätön.

VALKOISET SIVUT

eli suomalainen oppikoulu Itä-Karjalassa. Kouluneuvos Martti Hölsän toimittama Äänislinnan Yhteislyseon historia vv. 1942-44. Haastatteluja, paljon valokuvia, 140 sivua. - Hinta postik. 90,-

VIENAN KARJALAISTEN LIITOSTA KARJALAN SIVISTYS-SEURAKSI vv. 1906-1922. Apul. prof. Raimo Rannan syväluotaus seuramme alkuhistoriaan. Kuvitettu, henk. hakemisto, 229 sivua. - Hinta postik. 130,-

KOLMAS TIE POHJOISEEN

Dosentti Leo Koutaniemi on koonnut kirjallisuudesta näkemyksiä ja kuvauksia Oulusta Kuusamon ja Kantalahden kautta Jäämerelle vievän vanhan kauppatieiltä. Mukana on myös omakohtaisia havainnointia matkan varrelta. 336 s, kuvitettu. - Hinta 185 :- postik.

POHJOIS-VIENAN PORONHOITO

J. Juhani Korttesalmen laaja, 556-sivuinen väitöskirja sisältää runsaasti harvoin nähtyjä valokuvia, karttoja ja piirroksia. Erinomainen tietokirja Vienan vanhasta elinkeinosta ja historiasta. - Hinta 250:- postik.

KAINUUSSA JA VIENASSA. Näkökulmia naapurusten elämään. (Studia Carelica humanistica 10). Joensuu 1977. Hinta 80:- postik.

Elämäkertoja

ALEKSEI MITRO, karjalainen kauppias ja yhdistysmies

Lehtori Pertti Leheksen tutkimus Aleksei Mitrosta, Vienan Karjalaisten Liiton ensimmäisestä puheenjohtajasta. Kirja on myös laukkukaupan historiaa. Hinta postik. 60:-

IIVO MARTTINEN

Vuokkiniemen kansanperinteen suurkerääjä Iivo Marttinen, Ontron Iivana (1870–1934) toimi kauppiana ja vakuutusmiehenä Suomessa, mutta omisti koko elämänsä kotiseutunsa kansantietouden tallentamiselle. Elämäkerran on kirjoittanut tyttärenpoika Sakari Vuoristo. Runsa kuvitus. - Hinta postik. 150:-.

BOBI SIVÉN Karjalan sankarinuorukainen

Erkki Kansanahon laatima elämäkerta Bobi Sivénistä, joka toimi Suomen edustajana Repolassa vv. 1920–21. - Hinta postik. 80:-

TANNER & MANNER.

Vienalaista laukkukauppaa, tukkukauppaa, vaatetusteollisuutta ja pakolaishistoriaa. Ville Lahelman mielenkiintoinen tutkimus Tannerin ja Mannerin liiketoiminnasta ja Orismalan kutomosta ja pukutehtaasta. Runsa kuvitus. Hinta postik. 60:-

LAUKKURIN TYTTÄRENTYTÄR MUISTELEE

Aino Tervasovan muistelmateos on yritteliään karjalaistytön elämäntarina. Se sisältää mm. tarkan selostuksen Vuonnisen ja Pirttilahden suvuista. 72 s, koko A 4, kuvia. Hinta 60:- postik.

On hyvä tietää

KARJALAN VAAKUNAT JA LIPUT.

Aleksander Paskovin perusteellinen selvitys Karjalan tunnuksista kaupunkivaakunat mukaanlukien Pietari I ajoista nykypäivään. Runsa väri- ja mv-kuvitus. 352 sivua. Petroskoi 1994.- Hinta 80:-

AUTOILIJAN TIEKARTTA KARJALA.

Ensimmäinen luotettava tiekartta rajantakaisesta Karjalasta. Sisältää runsaasti matkailijalle tärkeitä tietoja. Tiestömerkinnät ajan tasalla. Toimittanut Karttakeskus Oy. - Hinta 75:- (postik. 5:-)

VIENAN RUNOKYLÄT

Markku Niemisen selkeä, asiantunteva ja luotettava kulttuuripöytäkirja Vienan runokyläin matkaaville. Hyvät karttapiirroukset, runsas kuvitus ja tiedot nähtävyyksistä. SKS 1995. - Hinta postik. 145:- Huom. Lukijatarjous 100 mk vielä voimassa.

ITÄ-KARJALAN TUNNUKSIA

Heraldiikan asiantuntijan Kari K. Lauran perusteellinen, runsaasti kuvitettu teos Itä-Karjalan tunnuksista, lipuista ja vaakunoista kautta aikojen. 145 sivua. - Hinta postik. 100:-

KARTTAKIRJA KARELIA

Hyvä, topografinen kartasto koko tasavallan alueelta, venäjänkielinen. Erinomainen apu matkoilla Karjalassa, myös maastossa. Hinta 100:-.

Uusia kirjoja

OMIL PORDAHIL

Vuoden merkkiteos Karjalassa. karjalankielinen runo - ja proosakokoelma, mukana 25 kirjoittajaa eri murrealueilta. - Hinta 45:- postik.

KARJALAIS-VENÄLÄINEN SANAKIRIA

Pekka Zaikovin ja Larisa Rugojevan toimittama pohjoiskarjalaisten murteiden (Uhtua, Kiestinki jne.) sanakirja, lähes 9 000 sanaa esimerkkilausein. - Hinta 70:- postik.

D'UMALAN POIG

Laatuaan ensimmäinen lyydinkielinen kokoelma hengellisiä tekstejä, rukouksia ja runoja. Kääntänyt ja koonnut kuujärveläinen Miikul Pahomov. 46 s. Hinta 40:-

ITÄKARJALAISOPETTAJIA

Suomessa jatkosodan aikana. Kouluneuvos Martti Hölsän tutkimus itäkarjalaisten opettajien uudelleen koulutuksesta Suomessa. 179 s, runsas kuvitus. Hinta 90:-

VISKOI KUIN LUOJA KERJÄLAISTÄ

Pekka Nevalaisen tutkimus Venäjän pakolaisista Suomessa 1917-39 - venäläisiä, inkeriläisiä ja karjalaisia. 400 sivua, runsaasti valokuvia. SKS 1999. Hinta 160:-

KARJALAN KIELEN HARJOITUSKOGOMUS

Livvinkielien harjoituskirja, joka sisältää mm. substantiivit ja pronominit sekä runsaasti käännösharjoituksia. Kirjan ovat laatineet O. Iljina, L. Bogdanova ja L. Markianova, ja sen on julkaissut Petroskoin valtionyliopisto Karjalan Sivistysseuran tuella. Hinta 45 :- postik.

VIENAN KÄVIJÄN OPAS

Marjaana Hanki ja Eeva Nuutinen ovat laatineet asiallisen ja luotettavan opaskirjan Vienan matkaaville. Suosittelemme. Kuvaliite, 172 s. Hinta postik. 117:-

NEUVOSTO-KARJALAN TAISTELU ITSEHALLINNOSTA

Markku Kangaspuron on ensimmäinen laajasti venäläiseen arkistoainekseen pohjautuva Neuvosto-Karjalaa 1920–30 - luvuilla käsittelevä teos. 402 sivua, kuvitettu. Hinta postik. 160:-.

KARJALAIS-SUOMALAINEN NEUVOSTOTASAVALLA

Osmo Hyytiän perusteellinen tutkimus KSNT:n vaiheista vv. 1940–1956. Runsaasti uutta, mielenkiintoista tietoa tähän asti vähän tunnetusta naapuristamme. SJS 1999. - Hinta 150:- postik.

IHMEHETE

Raisa Remsujevan laatima lasten lukukirja on vienan kieltä. Saatavana hintaan 70 :- postik

KALEVALAN LAULUMAILTA

Nyt on tilaisuus hankkia Karjala-kirjallisuuden perusteos, I. K. Inhan maineikas klassikko, joka on vihdoinkin ilmestynyt uutena painoksena! Kuvien toisto on niin hyvä kuin nykyteknikalla on mahdollista. - Hinta 286:-

Wienan Karjalaisten liiton/Karjalan Sivistysseuran historia vuosilta 1906–1996. Teoksessa on runsas kuvitus, 242 sivua, nid. - Hinta postik. 120:-

Myös teosta Suvulta suvulle I (seuran 50-vuotishistoriikki) on vielä saatavissa. Myyntihinta vain 50 :-.

Myyntivarastossa on lisäksi:

*Bjarmien mailta (useita kirjoittajia) 182:-, * Etsin kultaista kuurnaa (P. Perttu) 50:-, * Kalevalan kehto (laulukirja – V. Pällinen) 45:-, *Terra n:o 4/1993 (Karjala-numero) 45:-, *Itämerensuomalaiset (useita kirjoittajia) 330:-, *SissiP 5 talvisodassa (Seppo Pernu) 90:-, *Idäntutkimus n:o 4/1995 (Karjalaa) 35:-, *Karhunjolla Kauko-Karjalassa (E. Vartiainen) 50:-, *Karjalaiset kauppiat Joensuussa 1920-luvulla (H. Tarma) 120:-, *Isät Suomessa, sydän Karjalassa (M. Nieminen) 75:-, *Vienan sineä (Maija Lehtisen runoja) 90:-, *Heijastuksia (Katri Korvelan – Unelma Konkka) runoja) 40:-, *Luvemma vienankarjalaksi (P. Zaikov) 70:-, *Karjalan Heimon artikkelihakemisto 1906-1994 250:-, *Salmin murteen sanakirja 110:-, *Runorumpu (käyttörunoutta) 160:-.

Kirjatilaukset osoitteella:

KSS, Luotsikatu 9 D 10, 00160 Helsinki